د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې او
د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

ریاضي

دوهم ټولګی

۵ = ۵

۶ < ۷   ۴ > ۳

۵ − ۳ = ۲   ۲ + ۳ = ۵

Ketabton.com

۴ ÷ ۴ = ۱   ۴ × ۱ = ۴

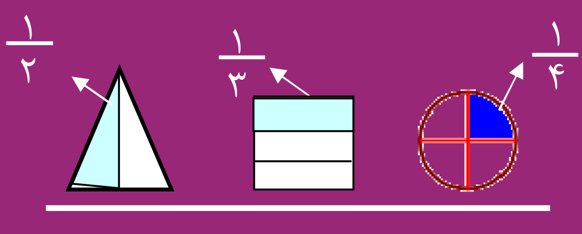

د چاپ کال: ۱۳۸۹ هـ . ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درسي کتابونه د پوهنې په وزارت پورې اړه لري.
په بازار کې يې اخيستنه او خرڅونه په کلکه منع
ده. له سرغړونکو سره قانوني چلند کيږي.

ISBN 978-9936-25-159-5

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوهنې وزارت
د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې او
د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

ریاضي

دوهم ټولگی

د چاپ کال: ۱۳۸۹ هـ . ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب د تالیف، څېړنې او تدقیق کمېټې

لیکوالان:

سرمؤلف عبدالکبیر د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د ریاضي د دېپارټمنت آمر.

سرمؤلف نظام الدین د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د ریاضي د دېپارټمنت غړی.

تایید او مطالعه:

ملي شورا:

د ولسي او مشرانو جرګو د دیني، پوهنې او لوړو زده کړو د کمیسیونونو غړي.

د څېړنې او تدقیق کمېټې:

پوهنې وزارت:

شاه آغاسي د ښوونکي د روزنې علمي غړی.

ژباړونکی: سرمؤلف نظام الدین.

محمد عزیز تحریک د پښتو دېپارټمنت آمر، اډیټور.

د کابل ښار د پوهنې ریاست:

عبدالکریم د استقلال د لیسې استاد.

د محتوا، دیني او سیاسي فرهنګي برخو د څېړنې او بررسۍ کمېټه:

۱ - دوکتور محمد یوسف نیازی د پوهنې وزارت سلاکار.
۲ - محمد آصف ننګ د پوهنې وزارت د خپرونو او اطلاعاتو رئیس

د تدقیق، تصحیح او څارنې کمیسیون:

دکتور عبدالغفور غزنوي د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې او د ساینس د مرکز معین- د کمیسیون رئیس.

د سرمؤلف مرستیال عبدالظاهر ګلستاني د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف لوی رئیس.- غړی

سید محمود خلیق د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست علمي غړی- غړی

کمپوز او ډیزاین:

حمیدالله غفاري

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي سرود

دا وطن افغانستـــان دی　　دا عزت د هـــر افغان دی
کور د سولې کور د توري　　هر بچي يې قهرمـــان دی
دا وطن د ټولو کـور دی　　د بلوڅــــو د ازبکـــــو
د پښتـــون او هزاره وو　　د ترکمنـــو د تاجکـــــو
ورسره عرب، گوجـــر دي　　پامېـــريان، نورستانيـــان
براهوي دي، قزلباش دي　　هم ايمـــاق، هم پشـه يان
دا هيـــواد به تل ځليږي　　لکـــه لمـــر پر شنه آسمـان
په سينـــه کې د آسيـــا به　　لکـــه زړه وي جـــاويدان
نوم د حق مودی رهبـــر　　وايو الله اکبر وايو الله اکبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د پوهنې د وزیر پیغام

ګرانو استادانو، ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختیا او پرمختګ بنسټ جوړوي. تعلیمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکی دی چې د علمي پرمختګ او ټولنې د اړتیاوو له مخې رامنځته کیږي. څرګنده ده چې علمي پرمختګ او ټولنیزې اړتیاوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعلیمي نصاب هم علمي او رغنده انکشاف ومومي. البته نه ښایي چې تعلیمي نصاب د سیاسي بدلونونو او د اشخاصو د نظریو او هیلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتیب شوی دی. علمي ګټورې موضوعګانې پکې زیاتې شوې دي. د زده کړې په بهیر کې د زده کوونکو فعال ساتل د تدریسي پلان برخه ګرځیدلې ده.

هیله من یم دا کتاب له لارښوونو او تعلیمي پلان سره سم د فعالې زده کړې د میتودونو د کارولو له لارې تدریس شي او د زده‌کوونکو میندې او پلرونه هم د خپلو لوڼو او زامنو په باکیفیته ښوونه او روزنه کې پرله پسې ګډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هیلې ترسره شي او زده‌کوونکو او هېواد ته ښې بریاوې ور په برخه کړي.

زه پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ ګران استادان او ښوونکي د تعلیمي نصاب په رغنده پلي کولو کې ستره دنده او دروند مسؤولیت لري.

د پوهنې وزارت تل زیار کاږي چې د پوهنې تعلیمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دین له بنسټونو، د وطن دوستی د پاک حس په ساتلو او علمي معیارونو سره سم د ټولنې د څرګندو اړتیاوو له مخې پراختیا ومومي.

په دې ډګر کې د هېواد له ټولو علمي شخصیتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده‌کوونکو له میندو او پلرونو څخه هیله لرم چې د خپلو نظریو او رغنده وړاندیزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لا ښه تالیف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې ددې کتاب په چمتو کولو او ترتیب کې یې مرسته کړې، له ملي او نړیوالو درنو موسسو، او نورو ملګرو هېوادونو څخه چې د نوي تعلیمي نصاب په چمتو کولو او تدوین او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې یې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفیق

فاروق وردګ

د افغانستان د اسلامي جمهوریت د پوهنې وزیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

ګڼه	عنوانونه	مخ
	لومړي فصل: له (۱-۱۰۰) پورې د عددونو شمېرل او ترتیب کول	
۱ -	د عدد مفهوم	۱
۲ -	متناوب شمېرل (دوه، دوه،پنځه، پنځه.. زیاتول).........	۳
۳ -	دعدد دمفهوم تمرین	٦
۴ -	تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتیب او پرتله کول	۸
۵ -	تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتیب	۱۰
٦ -	د متناوب شمېرلو مشق او تمرین	۱۱
۷ -	مخ کې، وروسته، منځ کې، زیات، لږ	۱۲
۸ -	توصیفي یا ترتیبي عددونه	۱۴
	دوهم فصل: له (۱-۱۰۰) پورې د عددونو مقامي قیمت او عملیې	
۹ -	د مقامي قیمت مفهوم	۱۵
۱۰ -	د عددونو جمع او تفریق تر۹۹ پورې	۱۷
۱۱ -	د جمعې په عملیې کې د بدلون (تبدیلی) قانون	۱۹
۱۲ -	د جمعې د درېو جزو جمع کول	۲۳
۱۳ -	تفریق	۲۵
۱۴ -	تفریق عبارتي پوښتنې	۲۷
۱۵ -	دجمعې اوتفریق ترمنځ اړیکې	۲۹
۱٦ -	دجفت اوتاق ترمنځ اړیکې	۳۰
	درییم فصل: د دوه رقمي عددونو جمع	
۱۷ -	د یوه رقمي عدد جمع کول له دوه رقمي عددونو سره چې حاصل ولري.	۳۵
۱۸ -	ددوو، دوه رقمي عددونو جمع کول چې حاصل ولري	۳۷
۱۹ -	دجمعې د درېو جز جمع کول چې حاصل ولري..........	۴۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم فصل: د دوه رقمي عددونو تفريق

۲۰- له دوه رقمي عدد څخه د يوه رقمي عدد تفريق کول چې په هغه کې پور (قرض) اخيستل دي ۴۴
۲۱- له دوه رقمي عددونو څخه ددوه رقمي عدد تفريق (د پور اخستلو په صورت کې)۴۶
۲۲- د جمعې او تفريق د عمليو آزمويل د يوبل په واسطه......... ۵۱
۲۳- د تفريق د عمليې آزموينه ۵۲
۲۴- د عددونو جمع کول د چوت په واسطه ۵۳
۲۵- د عددونو تفريق د چوت په واسطه ۵۵

پنځم فصل: له (۱۰۰-۱۰۰۰) پورې د عددونو لوستل او ليکل

۲٦- له (۱۰۰-۱۰۰۰) پورې د عددونو لوستل او ليکل........ ۵۷
۲۷- لس ګوني (لسيز) اوسلګوني (سليز) ۵۸
۲۸- سليز، لسيز او يويز ٦۰
۲۹- تر ۱۰۰۰ پورې د عددونو مقامي ارزښت ٦۳
۳۰- مخ کې، وروسته، منځ کې ٦۷
۳۱- د عددونو پرتله ٦۸
۳۲- د عددونو ترتيب نظر په مقامي ارزښت سره ٦۹

شپږم فصل : د درې رقمي عددونو جمع اوتفريق

۳۳- د څو سل ګونو جمع کول ۷۲
۳۴- د يوه درې رقمي عدد جمع کول له يوه درې رقمي عدد سره چې د يويز اوسليز رقمونه يې صفر وي.. ۷۴
۳۵- د درې رقمي عددونو جمع کول ۷۵
۳٦- د درې رقمي عددونو جمع کول چې حاصل ولري........ ۷۷
۳۷- د درې رقمي عددونو تفريق د قرض(پور) اخستلوپرته....... ۸۰
۳۸- د درې رقمي عددونو تفريق په پور(قرض) اخستلو سره .. ۸۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۹- د يوه درې رقمي عدد تفريق د يوه درې رقمي عدد څخه چې يويز او لسيز يې
صفر وي ۸۴

اووم فصل: د عددونو د ضرب او ويش عمليې

۴۰- د هغو عددونو جمع کول چې مساوي اجزاوي ولري (تکراري جمع) ۸۹
۴۱- د ضرب نښې ۹۱
۴۲- د کارتونو جوړول.. ۹۴
۴۳- په ضرب کې د بدلون خاصيت ۹۶
۴۴- په عمودي شکل ضرب کول ۹۸
۴۵- د عبارتي پوښتنو په حل کې د ضرب د عمليې کارول ۱۰۰
۴۶- د شکلونو څخه په کار اخيستلو سره د ضرب ښوونه..... ... ۱۰۱
۴۷- د يوه رقمي عدد ضربول په دوه رقمي عدد کې...... ۱۰۴
۴۸- د شکلونو په کار اخيستلو سره د ضرب ښوونه ۱۰۷
۴۹- د ضرب په عمليه کې د (۰) صفر خاصيت ۱۰۸
۵۰- د ګروپونو جوړول ۱۰۹
۵۱- د مساوي ګروپونو جوړول ۱۱۱
۵۲- وېش ۱۱۳
۵۳- د ضرب او وېش ترمنځ اړيکې (رابطه).............. ۱۲۰
۵۴- د يوه عدد وېشل په خپل عدد باندې ۱۲۱
۵۵- د يوه عدد وېشل په (۱) باندې ۱۲۲

اتم فصل: د اندازه کولو واحدونه

۵۶- غير معياري واحدونه ۱۲۳
۵۷- معياري واحدونه (متر، سانتي متر او ملي متر) ۱۲۴
۵۸- د ټوټه خطونو د اوږدوالي اندازه کول د خط کش په واسطه ۱۲۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم فصل: هندسه

٥٩- د هندسي شکلونو پيژندنه ١٢٨

لسم فصل: د کسر پيژندل په عملي توګه

٦٠- په هندسي شکلونو کې کسر ١٣٣
٦١- د يوې کسري برخې ښوونه ١٣٧

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی فصل

له (۱-۱۰۰) پورې د عددونو شمېرل او ترتیب کول

لومړی لوست

د عدد مفهوم

هدف: د عددونو د شمېرلو، لوستلو او لیکلو تقویت.

۰	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
صفر	یو	دوه	درې	څلور	پنځه	شپږ	اووه	اته	نه	لس

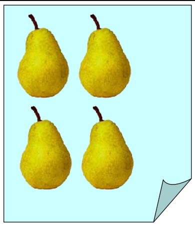
______

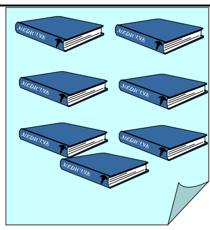
______

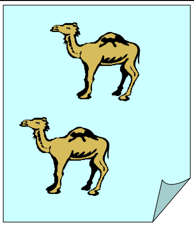
______

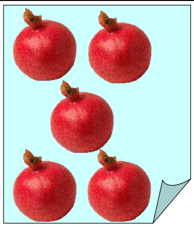
______

په لاندې هرچوکاټ کې څو شکلونه دي؟

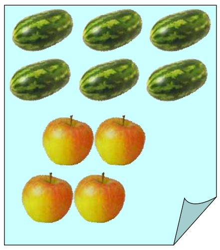

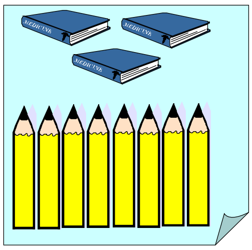

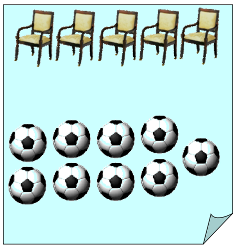

______ هندوانې ______ کتابونه ______ څوکۍ ګانې
______ منې ______ پنسلونه ______ توپونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱- کوم ډول میوه زیاته ده؟ هندوانې منې.

۲-کوم یو یې لږ دي؟ پنسلونه توپونه.

۳- کوم یو یې ډیر زیات دي؟ څوکۍ ګانې کتابونه منې

۴- کوم یو یې ډیر زیات دي؟ کتابونه څوکۍ ګانې پنسلونه

۵- ستاسو په ټولګي کې څوتنه نجونې دي؟ ____________

٦- ستاسو په ټولګي کې څو تنه هلکان دي؟ ____________

۷- کوم یو یې د هغو څخه لږ شمېر لري؟ نجونې هلکان

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده:

په هر چوکاټ کې د شیانو شمېر حساب کړئ، اووروسته د لاربښود په ډول کار وکړئ.

١– د لاندې چوکاټ په سپینه برخه کې د رسم شوو شکلونو په ډول لږ شکلونه رسم کړئ او ووایاست چې ټول څو شکلونه دي؟

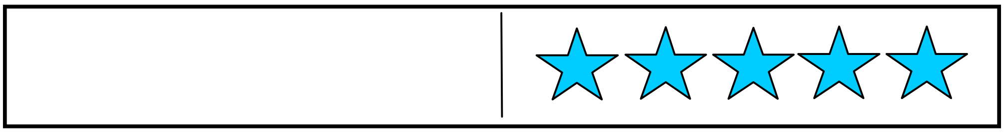

٢– د چوکاټ په سپینه برخه کې د درکړل شوو شکلونو څخه زیات شمېر رسم کړئ اوهغــه ټول حساب کړئ او شمېر یې ولیکئ.

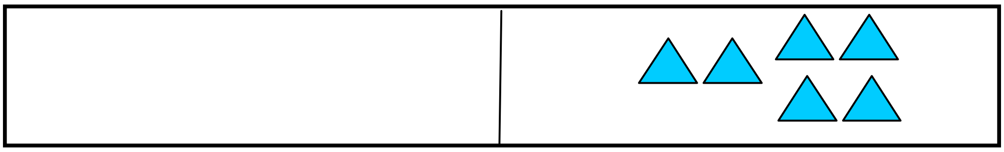

٣– د چوکاټ په سپینه برخه کې د درکړل شوو شکلونو سره مساوي شمېر رسم کړئ. ټــول حساب کړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

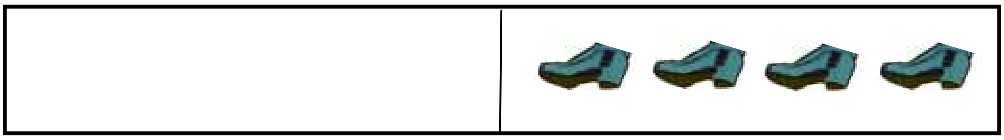

٤– د خپلې خوښې یو شکل چې له ٦ څخه زیات خو له ١٠ څخه لږ وي په خپلو کتابچو کې رسم کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم لوست

متناوب شمېرل (دوه، دوه، پنځه، پنځه.... زياتول)

هدف: په دې لوست کې زده کوونکي بايد متناوب شمېرل زده کړي.

۱- د خپلو ټولګيوالو له سترګو څخه په کار اخيستوسره ۲،۲ زيات کړئ او عددونه يې وليکئ.

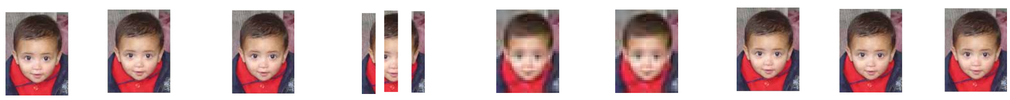

۲ ۴ ۶ ___ ___ ___ ___ ___ ___

ټولې___ سترګې ___ ___ ___ ___

څوګوتې؟

۲- د خپلو ټولګيوالود لاسد ګوتو د ۵ په زياتولو سره عددونه په لاس راوړئ او ويې ليکئ.

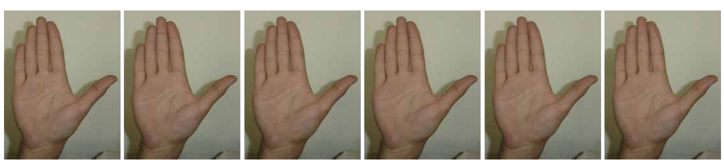

ټولې... ګوتې

۵ ۱۰ ۱۵ ___ ___ ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ښي خوا څخه کيڼ لوري ته کوم عددونه چې پاتې دي په تشو ځايونوکې يې وليکئ.

۱- ۲، ___، ___، ۵، ٦

۲- ۰، ___، ۲، ___، ۴

۳- ۴، ۵، __، ۷، ____

۴- ۲، ۴، __، __، ۱۰

۵- ۱، ۳، __، ۷، ____

٦- ۰، ۳،__، ____

له ښي خواڅخه کيڼ لوري ته تش ځايونه د مناسبو عددونو په واسطه ډک کړئ.

۱. ۵، ۴، __،۲، __.

۲. ۱۰، ۹، ۸، __، __، ____

۳. __، ٦، ۵، ____، ۳

۴. ۱۲، ۱۰، ____، ٦، ____، ۲

۵. ۱۱، ۹، __،۵، ____

٦. __ ۱۰، ۷، ۴، ____

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنی دنده:

۱– لاندې جدول خپلو کتابچوته نقل او د حل شوي مثال نه په کار اخيستو سره پوښتنه حل او رنګ کړئ.

۱	۲	۳	۴	۵	٦	۷	۸	۹	۱۰
۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱٦	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲٦	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰
۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵	۳٦	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰
۴۱	۴۲	۴۳	۴۴	۴۵	۴٦	۴۷	۴۸	۴۹	۵۰
۵۱	۵۲	۵۳	۵۴	۵۵	۵٦	۵۷	۵۸	۵۹	٦۰
٦۱	٦۲	٦۳	٦۴	٦۵	٦٦	٦۷	٦۸	٦۹	۷۰
۷۱	۷۲	۷۳	۷۴	۷۵	۷٦	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰
۸۱	۸۲	۸۳	۸۴	۸۵	۸٦	۸۷	۸۸	۸۹	۹۰
۹۱	۹۲	۹۳	۹۴	۹۵	۹٦	۹۷	۹۸	۹۹	۱۰۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم لوست

هدف: د عدد د مفهوم تمرین.

د هرلیک ښي خواته یو عدد لیکل شوی دی د هغه په شمېر دایـــرې رنګه کړئ او د هغو دایرو شمېر چې رنګ شوې نه دي کینې خواتـــه ولیکئ د حل شوي مثال څخه کار واخلئ.

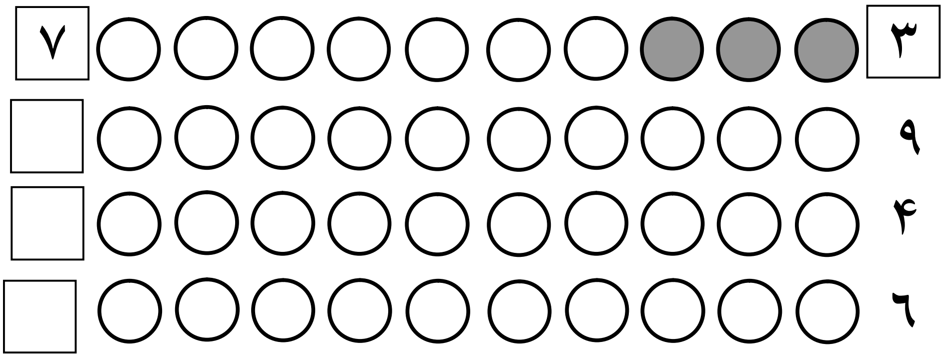

د هرې کرښې ښي خواته یو عدد لیکل شوی دی د هغه په شمېر شکلونه رنګه کړئ د شکل نوم واخلئ او د هغو شکلونو شمېر چې رنګ شوي نـــه دي کینې خواته ولیکئ. د حل شوي مثال څخه کار واخلئ.

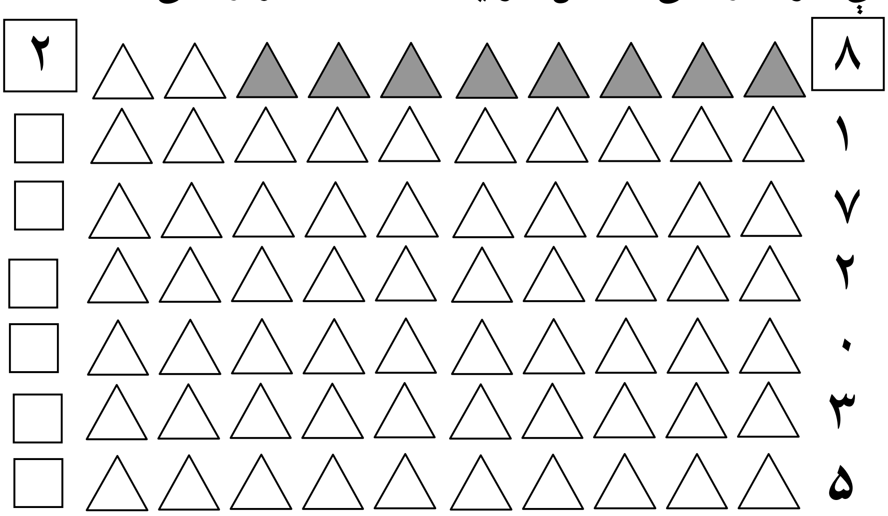

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده:

د شيانو څخه د لس ګونو ګروپونو جوړول شمېرل آسانه کــوي او دا يو ډول تفريح ده.

له شيانو څخه لس ګونه ګروپونه جلا اوکرښه ورڅخه تاو کړئ، تش ځايونه ډک کړئ او پوښتنو ته ځواب ووایاست.

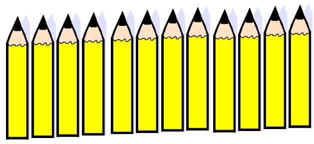

____ لسيز او ____ يويز ____ کيږي

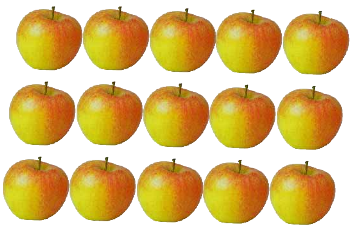

____ لسيز او____ يويز ____ کيږي

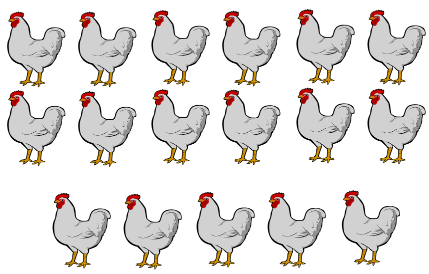

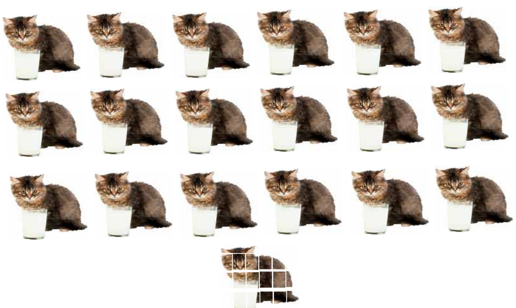

☐ ____ لسيز د چرګانو او ____ نور ټول ____ چرګان کيږي.

☐ ____ لسيز د پيشوګانو او ____ نور ټول ____ پيشوګان کيږي.

کوم ګروپ زيات دی   چرګان که   پيشوګاني

څومره زيات دي؟ ______

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم لوست

تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتیب او پرتله کول

هدف: زده کوونکی ډیر او لږ عددونه وپیژني او د هغو له مخې دې ترتیب(پرله پسې توب)وکولای شي.

شکلونو ته وګورئ د هغو د هریوه د شیانو شمېر په خپلو کتابچو کې ولیکئ او هر هغه عدد چې له ۱۴ څخه کوچنی دی تر شاوخوا یې یوه مربع رسم کړئ.

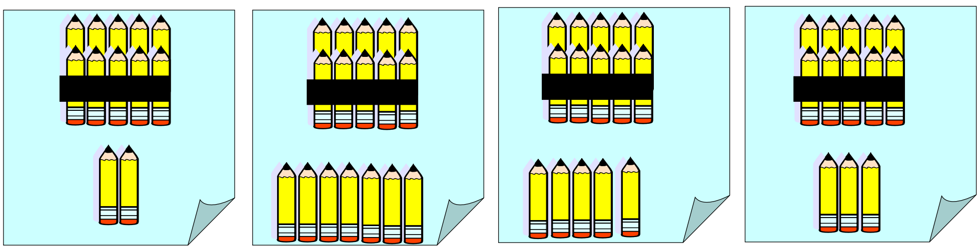

______ ______ ______ ______

شکلونوته وګورئ د هغو د هر یوه د شیانو شمېر په خپلو کتابچو کې ولیکئ او هر هغه عدد چې له ۱۵ څخه زیات دی دایره ترې تاوه کړئ.

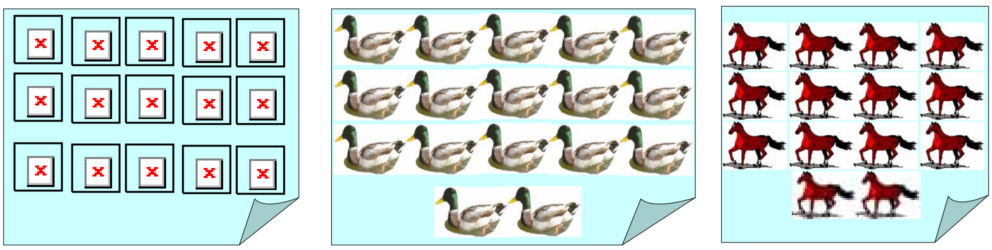

______ ______ ______

له آسونوڅخه څومره هېلۍ زیاتې دي؟ ______

له هېلیو څخه څومره وزې کمې دي؟ ______

کوم یو یې زیات دي وزې که آسونه، څومره؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیت:

په خپل ګروپ کې کار وکړئ هر ګروپ یا ډلې ته دعدد یو شمېر کارتونه چې له صفر څخه تر ۲۰ پورې ور باندې لیکل شوې دې ورکول کیږي.

۱– په وار سره کار وکړئ.

۲– هر زده کوونکی دې له کڅوړې څخه یو کارت راوباسي.

۳– زده کوونکي دې عددونه له ډیرو لږو څخه د لوی عدد پورې ترتیب کړي.

۴– د هر دور عدد په جدول کې (یاد داښت) کړئ.

د عددونو کارتونه

لومړی دور					
دوهم دور					
دریم دور					

د جدول په برخه کې لاندې پوښتنو ته چې ستاسو په کتابچو کې یا د ټولګي په دړه باندې لیکل شوي دي ځواب ووایاست:

۱– خپل جدول ته وګورئ په هر دوره کې له ۱۳ څخه څو عددونه لوی دي؟

۲– د ټولو هغو عددونو نه چې له ۱۱څخه کوچني دي کرښه تاوکړئ.

۳– ټول هغه عددونه چې له ۱٦ څخه لوی دي ورڅخه یوه مربع تاوه کړئ.

۴– آیا ګومان کوئ چې ټول عددونه به له ۱٦ څخه لږ وي؟

۵– له ۱٦ څخه زیات او لږ عددونه په جلاء جلاء توګه ولیکئ او بیا کوشش وکړئ او ووینئ چې ستاسو اټکل صحیح دی که نه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم لوست

تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتیب

هدف: زده کوونکي عددونه دمقامي قیمت په درلودلو سره په پرله پسي توګه ترتیب کړاي شي.

د فعالیت له یوه ګډون کوونکي سره دې کار وکړي او هغه عددونه چې پــه جدول کې لیکل شوي نه دي تر ۱۰۰ پورې بشپړ کړئ.

۱	۲						۸		
			۱۴		۱٦				
	۲۲								۳۰
		۳۳				۳۷			
						۴۷		۴۹	
		۵۳		۵۵					
	٦۲							٦۹	
			۷۴	۷۵					
۸۱					۸٦				
							۹۸		۱۰۰

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست.

۱. کوم عدد له ۳۵ څخه دیوه په اندازه زیات دی؟ ______

کوم عدد له ۳۵ څخه د یوه په اندازه لږ دی؟ ______

۲. کوم عدد له ۲۷ څخه د دوو په اندازه زیات دی؟ ______

کوم عدد له ۲۷ څخه د دوو په اندازه لږ دی؟ ______

۳. کوم عدد له ۵۰ څخه د لسو واحدو په اندازه زیات دی؟ ______

کوم عدد له ۵۰ څخه د لسو واحدو په اندازه لږ دی؟ ______

۴. کوم عدد له ۷۰ څخه د شلو واحدو په اندازه زیات دی؟ ______

کوم عدد له ۷۰ څخه د شلو واحدو په اندازه لږ دی؟ ______

۵. په تشو ځایونوکې د (< یا >) مناسبه نښه ولیکئ.

۹۳ (>) ۹۷   ۴۷ ◯ ۳۵   (۲۳) ۷۷   ٦۸ ◯ ۸۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم لوست

د متناوب شمېرلو مشق او تمرين

هدف: زده کوونکي په آساني سره وکولای شي د دوه، دوه، درې، درې عددونه زيات کړي او د يوه، يوه عددونو په زياتولو بسنه ونکړي.

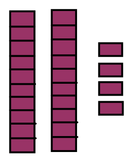

۲۴

۲۴ له ۲۵ څخه مخ کې راځي

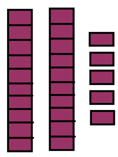

۲۵

۲۵ د ۲۴ او ۲۶ په منځ کې راځي

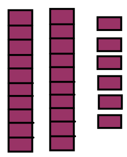

۲۶

۲۶ د ۲۵ څخه وروسته راځي

د خپل فعاليت د ګډون کوونکو سره يوځای کار وکړئ ښايي تاسو کوچنی ډبرې وکاروئ هغه عددونه چې ليکل شوي نه دي ويې ليکئ.

۱- ۳۰، ۳۱، ۳۲   ۶۵، ۶۶، ____   ____، ۱۳، ۱۴

۲- ____، ۴۶، ۴۷   ۷۱، ____، ۷۳   ۸۳، ۸۴، ____

۳- ۹۶، ۹۷، ____   ____، ۲۸، ۲۹   ۵۸، ۵۹، ____

کوچنی ډبرې وکاروئ د خپل فعاليت کوونکو سره ګډ کار وکړئ. متناوب شمېرل دکوچنی ډبرو په اينښودلو کار وکړئ. تر سلو پورې عددونه په جدول کې وليکئ. د هر عدد لپاره چې تاسو يې شمېرئ مشق او تمرين سرته ورسوئ. د مثال په توګه تاسو په جګ غږ سره ووایاست (۲، ۴، ۶، ۸...) او کوچنی ډبرې په عددونو باندې يعنې په (۲، ۴، ۶، ۸...) کېږدی د خپل فعاليت ګډون کوونکي ارزيابي کړئ. د۳، ۴، ۵ او نورو په زياتولو سره د متناوب شمېر عددونو فعاليت تکرار او سرته ورسوئ.

کورنی دنده: د لاندې لارښود په کارولو سره غوښتل شوی عدد پيداکړئ.

۱-لارښوونه: غوښتل شوی عدد د ۱۰ او ۸۰ په منځ کې دی.

۲-لارښوونه: غوښتل شوی عدد يوله لاندې عددونو څخه دی.

۱۳، ۳۰، ۲۳، ۸۰، ۸۳، ۶۷، ۵۲

۳-لارښوونه: غوښتل شوی عدد له ۵۵ څخه لږ کم دی.

۴-لارښوونه: کوم وخت چې تاسو له صفر (۰) څخه پيل کوئ د لس، لس په زياتولو سره د غوښتل شوي عدد نوم اخلئ. غوښتل شوي عدد له ______ څخه عبارت دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم لوست

مخ کې، وروسته، منځ کې، زیات، لږ

هدف: په دې لوست کې دې زده کوونکي د یوه عدد مخ کې او وروسته عددونه وپېژني.

د ۵ کتارونو کتابونو رسم چې د ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱ او ۲۲ عددونه د هغو کتارونه رانبیي.

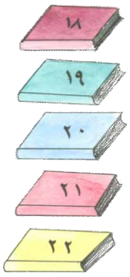

۱۹ د ۲۰ څخه مخ کې راځي.

۱۹ د ۱۸ او ۲۰ په منځ کې دی.

۱۹ د ۱۸ څخه وروسته راځي.

۱۹ له ۱۸ څخه زیات دی.

۱۹ له ۱۸ څخه لږ دی.

جوړه جوړه کار وکړئ پوښتنوته ځواب ووایاست.

۱. هغه عدد ولیکئ چې مخ کې راځي.

۳۱ ۳۲ ۳۳ ۳۴

۵۱ ۵۰ ۴۹ ____

۲. هغه عدد ولیکئ چې وروسته راځي.

____ ۸۷ ۸۶ ۸۵

____ ۵۳ ۵۲ ۵۱

۳. هغه عدد ولیکئ چې په منځ کې راځي.

۱۸ ۱۹ ____ ۲۱

۶۲ ____ ۶۴ ۶۵

د لاندې ترتیب شوو عددونو په اړه په پورتنیو چوکاټ کې دکارول شوو مثالونو نـــه په ګټې اخیستو سره خبرې اترې وکړئ.

۷۲ ۷۳ ۷۴ ۷۵ ۷۶ ۷۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاندې عددي خط په نظر کې ونيسئ او هرې پوښتنې ته ځواب ووایاست:

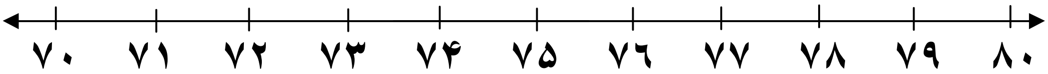

۱.هغه عدد چې له ۷۲ څخه مخ کې دی ترې لاندې خط وکاږئ.

۲. له هغه عدد نه دایره راتاو کړئ چې له ۷۹ څخه وروسته دی.

۳. دهغه عدد له شاوخوا نه خط تاوکړئ چې د ۷۴ او ۷۵ په منځ کې دی.

۴.په ټولو هغو عددونو باندې د (×) نښه کېږدی چې د ۷۵ او۸۰ په منځ کې دی.

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱. له ۴۶ څخه مخ کې کوم یو عدد دی؟

۲. کوم یو عدد د ۳۷ او ۳۹ په منځ کې دی؟

۳. هغه عدد چې له ۵۵ څخه وروسته راځي کوم دی؟

۴.کوم عدد د یوه په اندازه له ۹۴ څخه مخ کې دی؟

د زده‌کوونکي فعالیت: ښوونکی باید یو عدد په دړه باندې ولیکي او د (مخ کې)، (وروسته)، (منځ کې)، (زیات)، او (لږ) په ډول کلمې وکاروي،ترڅو چې وکولای شي دعددونو په هکله خبرې وکړي.

کورنۍ دنده: لاندې معما حل کړئ.

۱. زه د ۳۸ او ۴۲ په منځ کې یم.

زه درې لسیزې لرم.

زه څوم نمره یم؟ ______

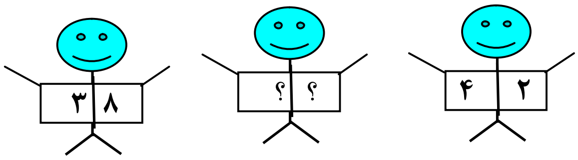

۲. له خپله ځانه یوه عددي معما جوړه کړئ چې سبا ته هغه وښیاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم لوست

توصيفي(ترتيبي) عددونه

هدف: زده کوونکي دې يوه شي چې لومړی دوهم، دريم... د يوه شي مقام او منزلت رابسيئ.

په دې لوست کې مونږ تر ۲۰ پورې ترتيبي عددونه استعمالوو ترڅو د شـــيانو حالت او مقام څرګند کړي.

اول   دوهم   دريم   څلورم   پنځم

شپږم   اووم   اتم   نهم   لسم

که چېرې يوه بله خزنده ورسره جمع کړئ خزنده به په کوم مقام کې وي؟

۱. پنځم موټر په سره رنګ، رنګ کړئ.
۲.نهم موټر ته شين رنګ ورکړئ.
۳.شپږم موټر ته زيړ رنګ ورکړئ.
۴.دوهم موټر ته ارغواني رنګ ورکړئ.
۵.اووم موټر ته نصواري رنګ ورکړئ.
٦.دريم موټر ته آبي رنګ ورکړئ.
۷. د شپږم موټر مخې ته څو موټرونه دي؟
۸.د څلورم موټر نه مخکې څو موټرونه دي؟
۹.د پنځم موټر څخه وروسته څو موټرونه دي؟
۱۰.د اتم موټر شاته څو موټرونه دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم فصل

له (۱-۱۰۰) پورې د عددونو مقامي قيمت او عمليې

نهم لوست

د مقامي قيمت مفهوم

هدف: زده کوونکې بايد په مرتبو کې درقم په ارزښت پوه شي.

له لاندې شکلونو څخه د لسيزو بنډلونه جلاء کړئ او د هغو د لـــسيزو ترشاوخوا خط وکاږئ بيا اړوند عددونه د جدول د يويزو او لسيزو پـــه خانو کې وليکئ. د مثال څخه پيروي وکړئ.

لسيز	يويز
۲	۴

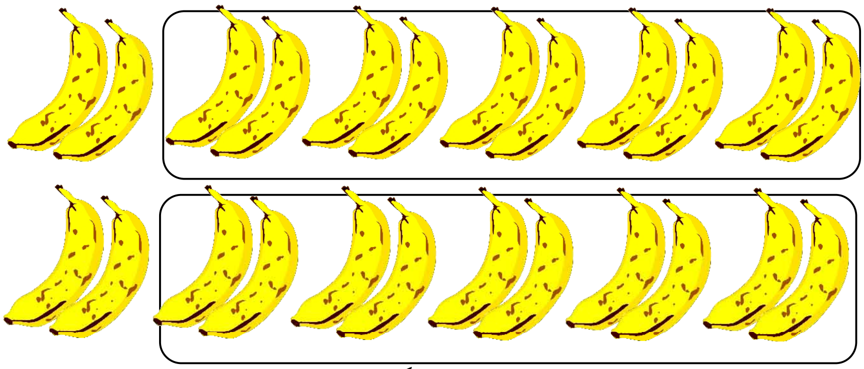

پورته حل شوی مثال په پام کې ونيسئ د شکل له مخې لسيز او يـــويز جلاء کړئ او اړونده عدد په جدول کې وليکئ.

لسيز	يويز

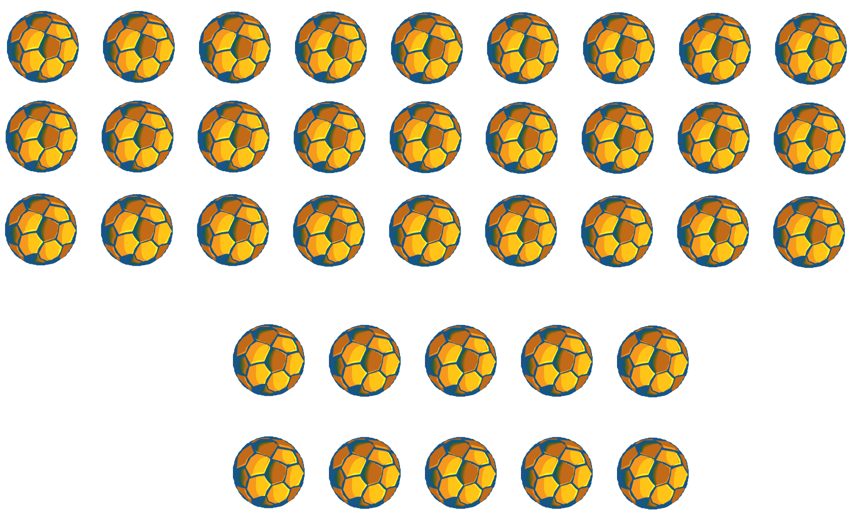

(c) ketabton.com: The Digital Library

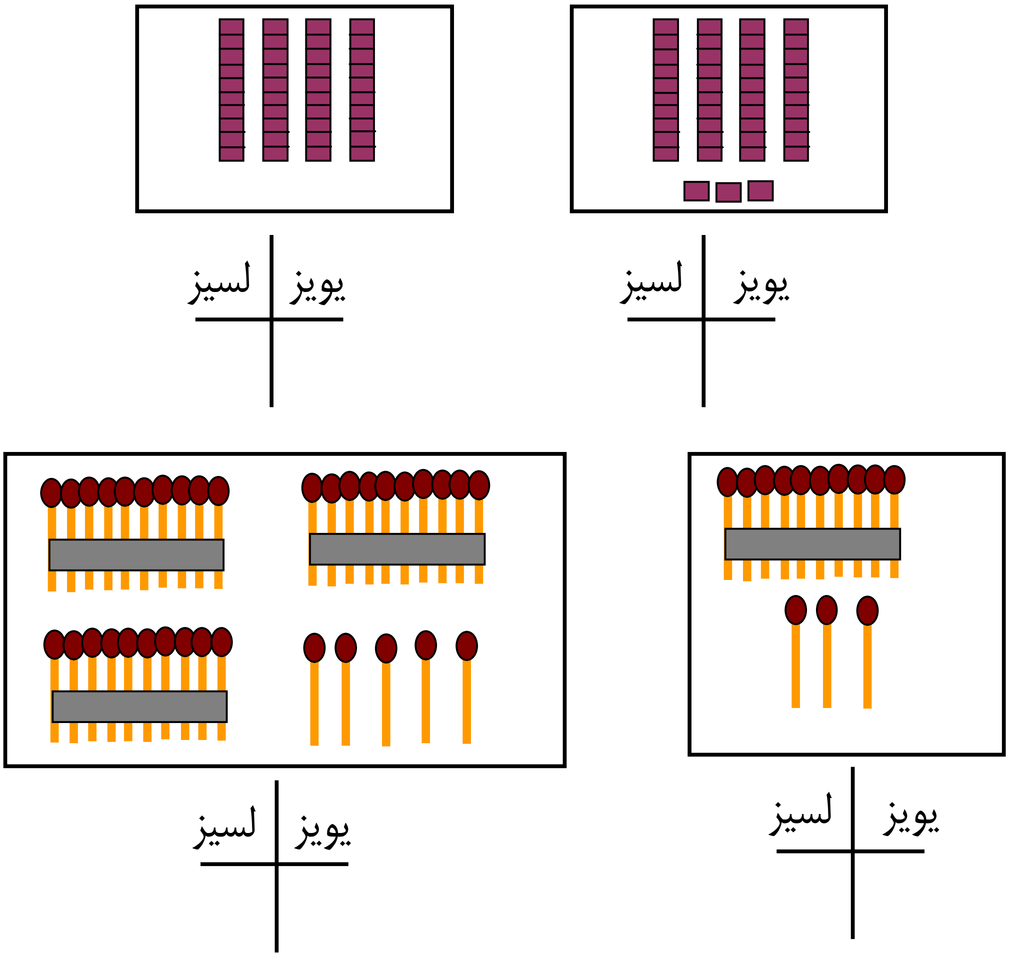

کورنی دنده: دوه رقمي عددونه درکړل شوي دي وواياست په هغــو کې څو یویز او څو لسیز دي؟

۲٦	۳۱	٦۲	۸۲
۳۸	۴۹	۷۴	۹۰
۵۱	۵۷	۸۰	۹۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم لوست
د عددونو جمع اوتفريق تر ۹۹ پورې

هدف: زده کوونکي دې دوه رقمي عددونه يوله بله سره جمع او هم دې له دوه رقمي عدد څخه دوه رقمي عدد تفريق کړای شي.

لاندې حل شوی مثال په نظر کې ونيسئ دوه رقمي پوښتنې يوله بله سره جمع کړئ.

۱ – ۱۲ چوغکې په يوې ونې کې ناستې وې. ۲۴ چوغکې نورې له هغوې سره يوځای شوې په ونه کې ټولې څو چوغکې دي ۲۴ د ۱۲ زياتوالی په ۱۲ باندې داسې ليکلای شو.

۱ ۲ ◄.................... د جمعې لومړی جز

+ ۲ ۴ ◄.................... د جمعې دوهم جز

۳ ۶ ◄.................... د جمعې حاصل

۲–د شکل له مخې د جمعې اجزاوې او د جمعې حاصل معرفي کړئ او د هغوې عددې افاده وليکئ او همدارنګه درکړل شوې پوښتنې جمع کړئ.

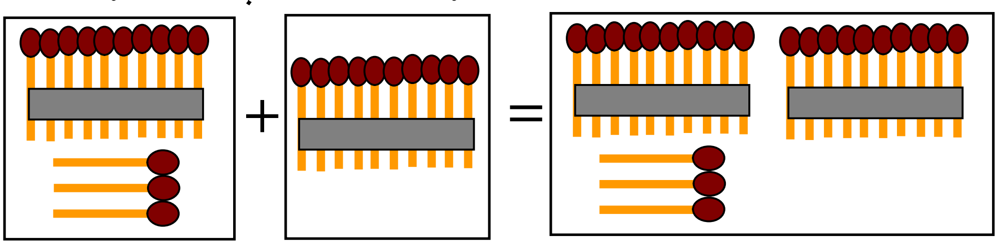

۴۷ + ۲۰	۴۰ + ۳۸	۳۱ + ۱۵
۸۰ + ۱۶	۷۴ + ۲۵	۶۳ + ۱۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده:

د دې عمليو د جمعې حاصل پيداکړئ د جمعې اجزاوې او د جمعې حاصل معرفي کړئ.

۱- ۱۴ + ۲۱ = ______　　　۲- ۱۳ + ۲۶ = ______

۳- ۱۸ + ۲۰ = ______　　　۴- ۱۷ + ۲۲ = ______

۵- ۲۱ + ۲۷ = ______　　　۶- ۲۲ + ۲۳ = ______

ګرانو زده کوونکو راځئ چې د لومړۍ پوښتنې لپاره يوه کيسه جوړه کـــړو او هغه حل کړو.

زرمينې په خپل جيب کې ۱۴ افغانۍ درلودې او مور يې دښوونځي دبکسې لپاره ۲۱ افغانۍ نورې ورکړي اوس زرمينه څو افغانۍ لري.

حل:

```
  ۲۱
+ ۱۴
----
  ۳۵
```

تاسو ددويمې ګڼې پوښتنې لپاره يوه عبارتي کيسه جوړه کړئ او حل يې کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوولسم لوست

د جمعې په عمليې کې د بدلون (تبديلي) قانون

هدف: زده کوونکي بايد پوه شي که چېرې د جمعې د اجزاؤ ځايونه بدلون ومومي د جمعې حاصل بدلون نه کوي.

که چيرې دعددونو د جمعې کولو په وخت کې د عددونو ځايونه سره بدل کړو د هغو د جمعې په حاصل کې کوم بدلون نه راځي. دځايونو دا بدلون په جمـع کې د بدلون د قانون په نامه يادېږي.

تمرين يې کړئ اوپه خپله هغه ووينئ:

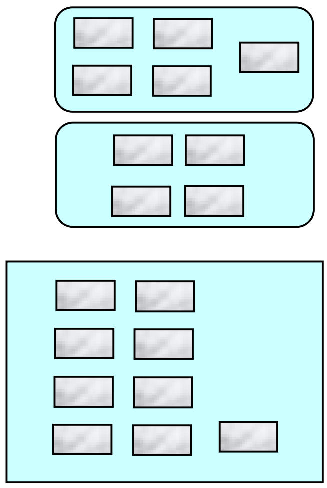

۵
\+ ۴
―――
۹

۵ + ۴ = ۹

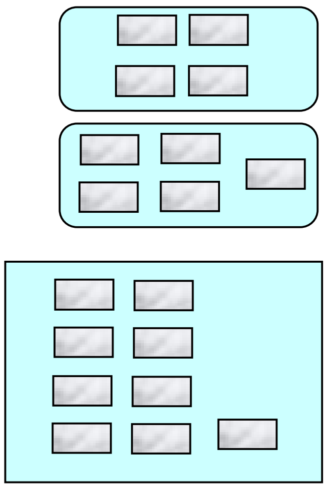

۴
\+ ۵
―――
۹

۴ + ۵ = ۹

اوس وواياست چې دعددونو د جمعې په حاصل کې څه بدلون راغلـــى دى. څرنګه چې د جمعې په حاصل کې بدلون نه دى راغلى نو ويل کيږي چې د جمعې د اجزاؤ د ځايونو بدلون د جمعې په حاصل کې بدلون نه راوړي.

عددي جملې په دوه ډوله وليکئ.

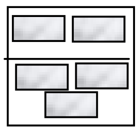

۲
\+ ۳
―――
۵

___ + ___ = ___

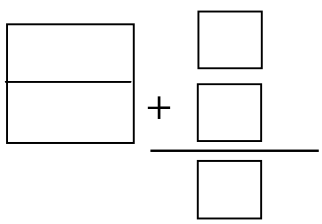

___ + ___ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

عددي جملې وليکئ:

۱. ۷ هلکان د پتنګ الوزونې لوبې کوي.
۵ هلکان نور له هغوی سره یوځای شول.
ټوله څو هلکان د پتنګ الوزونې لوبې کوي؟
هلکان ـــــ = ـــــ + ـــــ

۲. ۵ هلکان د غرمې ډوډۍ خوري ۷ هلکان نور له هغوی سره یوځای شول. ټول څو هلکان دي چې د غرمې ډوډې خوري.
هلکان ـــــ = ـــــ + ـــــ

۳. تش ځایونه په مناسبه عددو سره ډک کړئ د جمعې داجزاؤ د هرې جوړې د جمعې حاصل یوله بله سره پرتله کړئ او ووایاست چې څه توپیر وینئ.

۱–ګڼې بدلون:

۱۸ = ـــــ + ۶
۱۸ = ـــــ + ۱۲

۲– ګڼې بدلون:

۴۲ = ـــــ + ۳۲
۴۲ = ـــــ + ۱۰

☐	☐	☐	☐
+ ☐	+ ☐	+ ☐	+ ☐
☐	☐	☐	☐

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- ګنې بدلون:

۸۵ = ___ + ۷۲

۸۵ = ___ + ۱۳

۴- ګنې بدلون

۷۸ = ___ + ۵۴

۷۸ = ___ + ۲۴

کورنۍ دنده:

لاندې هر يوه شکل ته عددي جمله وليکئ.

۱.

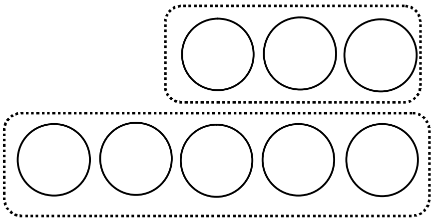

___ = ___ + ___

۲.

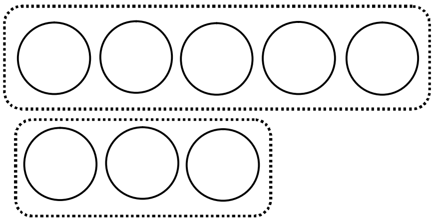

___ = ___ + ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرین:

تاسو پوهیږئ چې ٦ له ۵ څخه زیات او داسې ۵ < ٦ لیکل کیـــږي. او هم پوهیږئ چې ۷ له ۸ څخه لږ او داسې ۸ > ۷ لیکل کیږي د جمعې په عملیه کې په دې توګه په کار وړل کیږي.

مثال –

۸ + ۹	☐	۸ + ۷
۱۷	>	۱۵

د پورته مثال څخه په کار اخستنې سره د لاندې پوښتنو په تشو ځـــایونوکې مناسب عددونه اویا د <، > نښې ولیکئ.

۲۹ + ☐ > ۱۲ + ۳۵	۲۵ + ۱۴ ☐ ۱۲ + ۳۰
۳۸ + ☐ < ۲۵ + ۳۲	۲۰ + ۳۷ ☐ ۴۰ + ۱۸
☐ + ۳۲ > ۳۲ + ☐	۴۵ + ۲۳ ☐ ۳۳ + ۲۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولسم لوست

د جمعې د دریو جزو جمع کول

تاسو کولای شئ چې دوه عددونه سره جمع کړئ اوس راځــئ چــې درې عددونه سره جمع کړو.

مونږ کولای شو دا عددونه په کوم ډول چې غواړو سره جمع کړو. د جمع کولو لپاره عددونه ګروپ کوو.

د مثال په توګه:

۲ + ۴ + ۵ = ۱۱ ← ۶ + ۵ = ۱۱

۲ + ۴ + ۵ = ۱۱ ← ۷ + ۴ = ۱۱

۲ + ۴ + ۵ = ۱۱ ← ۹ + ۲ = ۱۱

لومړی کوم دوه عددونه جمع کوو؟ ولې؟

په دې تمرین کې لومړی هغه دوه عددونه وټاکئ چې یوله بله سره یې جمع کوئ د جمعې حاصل یې ولیکئ بیا وروسته د جمعې حاصل له دریم عدد سره جمع کړئ.

۳ + ۵ + ۳ = ۱۱ ← ☐ + ☐ = ۱۱

۷ + ۱ + ۳ = ۱۱ ← ☐ + ☐ = ۱۱

۴ + ۶ + ۱ = ۱۱ ← ☐ + ☐ = ۱۱

دزده کوونکوفعالیت: زده کوونکي دې د۳ تنو په ګروپ جوړولو سره کار وکړي او هر زده کــوونکي ته دې دکارتونو یوه قطۍ چې په هغه باندې ۱ – ۹ نمره لرونکې وي هر زده کوونکی دې یو کــارت لــه قطۍ څخه راوباسي او نورو زده کوونکو ته دې وښيي.
زده کوونکي دې د۳ عددونو، عددي جمله ولیکي لومړی په زړه پــورې ددوو غوښــتل شــوئ عــددونو مجموعه پیداکوي وروسته دحاصل شوي عدد، عددي جمله له دریم عدد سره لیکي او د هغــوی د جمعــې حاصل پیداکوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده:

د دې لاندې عددونو د جمعې حاصل پيداکړئ او هغه عددونه چې لـــومړی يې جمع کوئ د هغوی په شاوخوا دايره وکاږئ.

۱−

۵۱	۱۷	۲۴
۱۶	۳۱	۳۲
+ ۲۲	+ ۵۱	+ ۱۲
۱۵	۰	۴۲
۳۳	۲۴	۲۲
+ ۲۱	+ ۳۵	+ ۳۲

۲− ____ = ۲۳ + ۱۲ + ۲۱ ____ = ۳۱ + ۲۵ + ۱۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیارلسم لوست

تفریق

هدف: د تفریق د عملیې د اجراء کولو تقویت (د همجنسو ګروپونو جلاء کول).

راځئ چې له شکلونو څخه کار واخلو ګروپونه جلا کړو او عددي جملې ولیکو

د مثال په توګه په یوه ونه کې ۸ چوغکې دي له
هغې ونې ۲ چوغکې والوتلې اوس په ونه کې
څو چوغکې پاتې شوې؟ ۸ − ۲ = ۶

اوس لیدل کیږي چې په ونه کې ۶ چوغکې پاتې دي چې دا ۶ د فرق یا د تفریق د حاصل په نامه یادیږي.

تمرین یې کړئ:

۱− له یوه ساتونکي سره ۱۵ بایسکلونه شته دي. ۹ بایسکلونه خپلو خاوندانو یووړل څو بایسکلونه پاتې دي؟

بایسکلونه ـــــــ = ـــــــ − ـــــــــ

۲− ۱۸ د پنسل قلمونه په میز باندې پراته دي. ۸ پنسلونه یې زده کوونکو واخیستل څو پنسلونه پاتې کیږي؟

پنسلونه ـــــــ = ـــــــ − ـــــــــ

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳− ۲۵ هلکان دتوپ کولو لوبې مسابقه لري ۱۴ تنو یې تفریح وکړه څو تنه یې دمسابقې په حالت کې دي؟

هلکان ___ = ___ − ___

۴− د لاندې پوښتنو په تشو ځایونوکې د <، > یا = مناسبه نښه ولیکئ.

۲۵ − ۱۱	☐	۲۸ − ۷	۳۸ − ۱۴	☐	۱۵ − ۰
۴۴ − ۲۳	☐	۵۵ − ۴۱	۵۱ − ۳۰	☐	۲۷ − ۱۶
۶۰ − ۳۰	☐	۷۰ − ۴۰	۳۲ − ۲۲	☐	۴۷ − ۱۵

کورنۍ دنده:

لاندې پوښتنې تفریق کړئ.

۱ – ۱۶ − ۷ = ___ ۲ – ۲۳ − ۹ = ___

۲ – ۱۳ = ___ − ۲۸ ۴− ۱۳ = ۹ − ___

۵ – د عبارتي پوښتنې یوه کیسه جوړه کړئ او د هغې عددي افاده ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوارلسم لوست

د تفریق عبارتي پوښتني

هدف: زده کوونکي دې له کیسو او عبارت څخه مفهوم واخستلای شي او هم دریاضي افاده ولیکلای شي.

عبارتي پوښتنې ولولئ او حل يې کړئ اوپه ګډه کار وکړئ.

۱. په مېز باندې ۱۷ پنجې دي او هم په مېز باندې ۱۴ چړې دي.

څو دانې پنجې په مېز باندې زیاتې دي

____ پنجې

۲. په الماری کې د۲٦ په شمېر کاچوغې شته او هم په الماری کې د ۱۵ په شمېر کاسې شته.

په الماری کې څو دانې کاچوغې زیاتې شتوالی لري.

____ کاچوغې زیاتې دي.

عددي جملې يې وليکئ او حل يې کړئ.

مثال: حمید ۳۹ کوترې لیدلي او جمیلې ۲۵ کوترې لیدلې دي.

حمید څو کوترې زیاتې لیدلې دي؟

کوترې ۱۴ = ۲۵ − ۳۹

۱. حمید ۳۸ دانې مڼې لري او زرغونه ۱۳ دانې مڼې لري

حمید څو دانې مڼې زیاتې لري؟

مڼې ____ = ____ − ____

۲. ملالۍ ۲۰ چوغکې لیدلي او ګلالۍ ۱٦ چوغکې لیدلې دي.

ملالۍ څو چوغکې زیاتې لیدلې دي؟

چوغکې ____ = ____ − ____

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خپل ګروپ سره کار وکړئ. له وړو تیرو یا عددي خط څخه کار واخلئ.

١- لطیفې ١٠ کمیسونه په کوټه کې کېښودل او یوشمېر کمیسونه نورهم په کوټه کې وو. چې ټول ١٢ کمیسونه کېږي ووایاست چې مخ کې په کوټې کې څو کمیسونه وو؟
____ کمیسونه

٢- ننګیالي د اوبو ١٣ جکونه کورته راوړل. چې په کور کې ټول د اوبو ١٦ جکونه شول ووایاست چې ترمخه په کورکې څو جکونه و؟
____ جکونه

٣- علیشاه ۵ دانې شیریني لري او سلیمه ٣ دانې شیریني، علیشاه څو دانې شیریني ګانې سلیمې ته ورکړې اوس د هغوی ددواړود شیریني ګانو شمېر مساوي دی ووایاست چې علیشاه به څو دانې شریني ګانې سلیمې ته ورکړې وي.
____ دانې شریني ګانې

۴- د ځمکې په مخ ۴ سطله دي هر سطل ١٢ دانې ډبرې لري ووایاست چې په هغه ځای کې سطلونه ډېر دي اوکه ډبرې؟

کورنی دنده:

که چېرې د نن ورځې کار مو، ترسره نه کړای شو کار په کور کې سرته ورسوئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځلسم لوست

د جمعې او تفریق تر منځ اړیکي

هدف: زده کوونکي دې پوه شي که چېرې د جمعې له حاصل څخه د جمعې یوجز تفریق کړو د جمعې بل جز حاصلیږي اوکه چېرې د تفریق حاصل له مفروق سره جمع کړو مفروق منه راکوي.

تاسو پوهیږئ چې جمع اوتفریق یوله بله سره اړیکي لري لاندې مثال ته پاملرنه وکړئ. مثال:

تاسو ۳ کتابونه لرئ ۴ کتابونه مونږرا ونیول اوس تاسو څو کتابونه لرئ؟

حل: ۷ کتابونه = ۳ + ۴

تاسو ۴ کتابونه لرئ ۳ کتابونه مونږ را ونیول ټول څو کتابونه لرئ.

۷ کتابونه = ۴ + ۳

په همدې ډول که چېرې تاسو ۷ کتابونه ولرئ او ۳ کتابونه خپل ملګري ته ورکړئ اوس به تاسو څو کتابونه ولرئ. ۴ کتابونه = ۳ − ۷

اوس تاسو ۷ کتابونه لرئ او ۴ کتابونه موخپل ملګري ته ورکړل اوس تاسو څو کتابونه لرئ. ۳ کتابونه = ۴ − ۷

تاسو د جمعې او تفریق د دوو عملیو په سرته رسولو سره ددواړو عملیو ترمنځ اړیکي وپیژندلې څرنګه چې ۷=۴+۳ د جمعې یوه عملیه ده او ۳=۴−۷ د تفریق یوه عملیه ده. چې په حقیقت کې د جمعې له حاصل څخه د جمعې یوجز تفریق شو او د جمعې بل جز لاس ته راغلي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عددي جمله ولیکئ: جمع او یا تفریق يې کړئ.

۱- نوري ۵ مڼې درلودې او نورېې ۴ مڼې نوري ته ورکړې نوري ټولې

څو مڼې لري؟

مڼې ــــ = ــــ + ــــ

۲- نوري ا و نوریه ۹ مڼې لري، نورېې خپلې ۴ مڼې واخستلې له نورې

سره څو مڼې پاتې دي.

مڼې ــــ = ــــ + ــــــ

۳- سارا ۱۳ بکسه واخیستل او ګلالۍ ۱۴ بکسه واخیستل هغوی ټول

څو بکسونه اخیستي دي؟

بکسونه ــــ = ــــ + ــــ

۴- د ۲۷ په شمېر بکسونو شتوالی درلود اوشریفې ۱۴ بکسونه له هغو

څخه واخیستل، اوس څو بکسونه پاتې دي؟

بکسونه ــــ = ــــ - ــــ

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپاړلسم لوست
د جفت او تاق عددونو پېژندنه

هدف: زده کوونکي باید جفت او تاق عددونه وپېژني.

د ډې مخ ښي خواته ۴ دانې شمعې او ۴ پتنګان دي چې هر پتنګ تــه یوه شمعه رسیږي. یوه شمعه اویو پتنګ یوه جوړه جوړوي. اویوه جوړه د۲ دعدد په واسطه ښودل کیږي نو د۲ عدد یو جفت عدد دی، دمــخ کینــې خواته ۳ پتنګه او۲ شمعې دي. څرنګه چې په شکلونو کې لیدل کېږي دوه پتنګه ددوو شمعو په شاوخوا څرخېږي او یو پتنګ یوازې پاته کېږي، دایــو له بله سره مساوي نه دي (بشپړې جوړې نه جوړوي) نو د۳ عدد یو تــاق عدد دي.

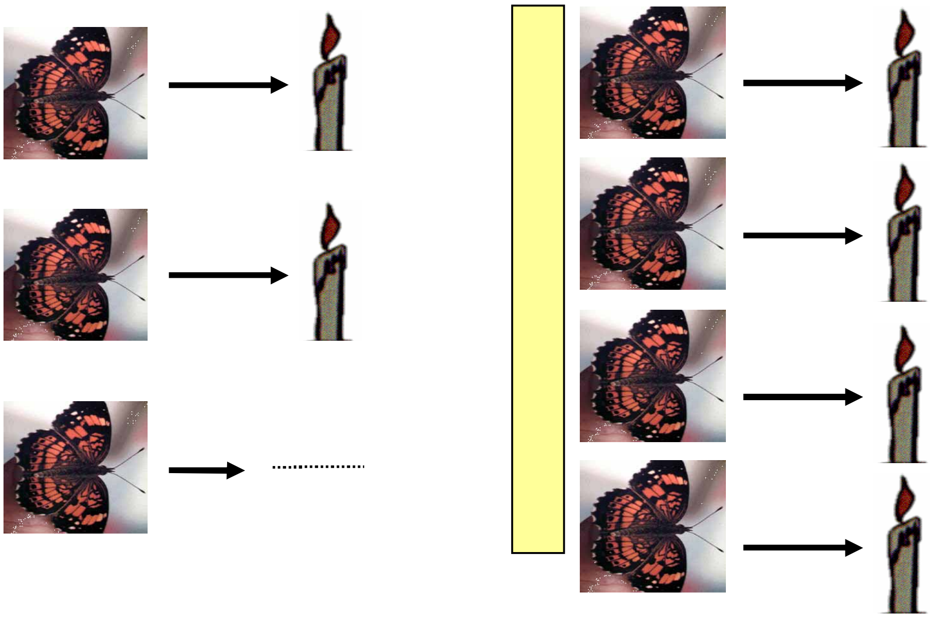

د زده‌کوونکو فعالیت: زده کوونکي دې جفت اوتاق عددونه د یو رقمي عددونو په واسطه لکه ۴، ۵، ٦، ۷، ۸، او ۹ د جوړو په جوړولو سره لکه: یو زده کوونکی اویو کتاب، یو ز ده کوونکی یو قلم، یــوقلم او یــوه کتابچه، په ټولګي کې جفت اوتاق عددونه تشخیص اوتوپیر کړاي شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له دې لوست څخه پوهېدلای شو چې د (۲، ۴، ٦ او۸) عددونـــه جفـــت عددونه او د (۱، ۳، ۵، ۷ او۹) عددونه تاق عددونه دي.

نو ټول هغه عددونه چې ديويز رقمونه يـــې ۰، ۲، ۴، ٦ او۸ وي جفـــت عددونه او ټول هغه عددونه چې ديويز رقمونه يـــې ۱، ۳، ۵، ۷ او۹ وي تاق عددونه بلل کيږي. په همدې ډول تاسو جفت اوتـــاق عددونـــه دوړو ډبرو په جوړه کولو سره په بنه توګه ليدلای شئ.

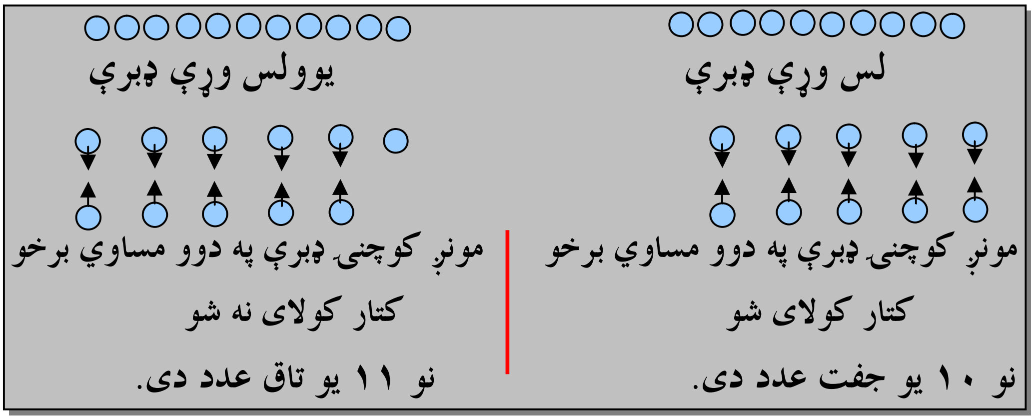

کوچنۍ ډبرې وکاروئ ا و چارت ډک کړئ.

	يوکتار د دې کوچنيو ډبرو په اندازه سره جوړ کړئ	آيا دوه مساوي برخې جوړولای شي؟	جفت عدد، دي اوکه تاق؟
۱	۱۲	هو	جفت
۲	۱۳		
۳	۱۴		
۴	۱۵		
۵	۱٦		
٦	۱۷		
۷	۱۸		
۸	۱۹		

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لاندې شکلونو کې کوم يويې جفت اوکوم يو يې تاق دی؟

۱. 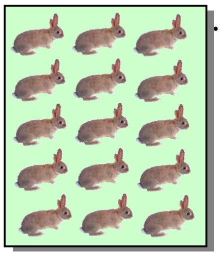 ______

۲. 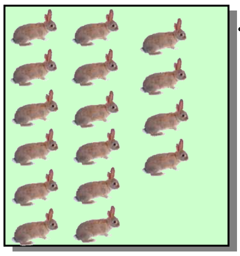 ______

۳. 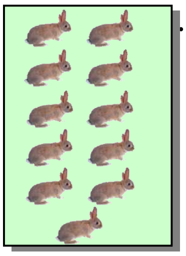 ______

۴. 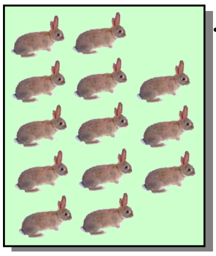 ______

جفت او يا تاق عددونه وليکئ.

۱. ۵۵ تاق

۲. ۷۳ ______

۳. ۴۲ ______

۴. ۳۴ ______

۵. ۱۷ ______

۶. ۲۶ ______

کورنۍ دنده:

لومړی درې جفت عددونه وليکئ بيا وروسته درې تاق عددونه وليکئ

جفت عددونه: ______ ______ ______

تاق عددونه: ______ ______ ______

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرین:

۱- له ۷۰، ۵۴،۴٦، ۳۳، ۲۳، ۱٦، ۱۵ عددونو څخه جفت عددونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۲- له ۷۵، ٦۰، ۴۲، ۳۸، ۲۵، ۲۲، ۱۸ عـــددونو څخه تاق عددونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۳- ټول جفت عددونـــه چـــې د۳ او ۱۵ تـــرمنځ دي ويې‌لیکئ؟

۴- ټول تاق عددونه چـــې د٦ او۲۲ تـــرمنځ شـــته دي ويې لیکئ؟

۵- لاندې جدول په مناسبو عددونو سره ډک کړئ.

۳۰	۳۲	۳۴								۵۰

٦- لاندې جدول په مناسبو عددونو سره ډک کړئ.

۱	۳	۵					۱۵		۱۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

دريم فصل

د دوه رقمي عددونو جمع

اوولسم لوست

د دوه رقمي عددونو جمع کول له يوه رقمي عددونو سره (چې حاصل ولري)

هدف: زده کوونکي بايد دوه رقمي عددونه له يوه رقمي عددونو سره چې حاصل ولري جمع کړای شي.

مثال:غواړو چې د۱٦ عدد د۷ له عدد سره چې حاصل لرونکي دي جمع کړو.

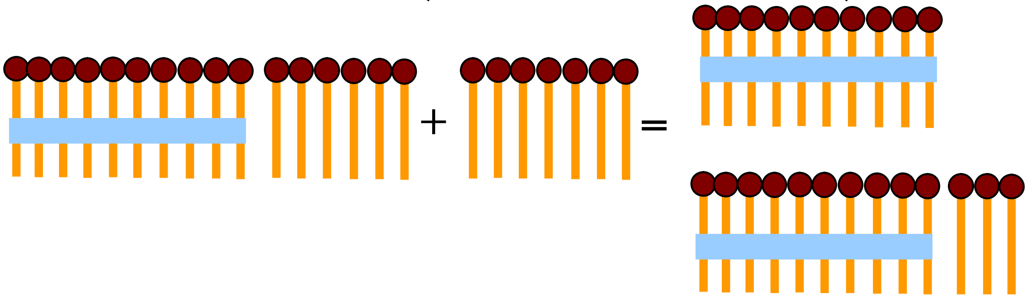

١٦ + ٧ = ٢٣

پوهېږو چې د۱٦ عدد له ٦ يودانه يي او د لسو يوه بنډل څخه جوړ شوی دی کله چې ۷ يودانه يي له هغه سره جمع شي د يو دانه يي شمېر ۱۳ کبرېږي چې د هغو يودانه يي څخه يو د لسي بنډل لاس ته راځي او ۳ يودانه يي پاتي کېږي په دې ډول د تولو لرګيو شمېر دوه بنډله د لسيو او درې يودانه يي ته رسېږي. چې د ۲۳ عدد حاصليږي. څرنګه چې ۳ يو دانه يي د يويزو په مرتبه کې او۲ لسي د لسيزو په مرتبه کې ليکل کېږي نو له همدې امله ويل کېږي چې د جمعې عمليه حاصل لرونکې ده.

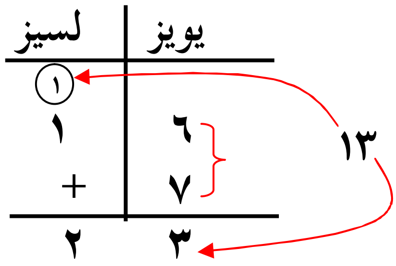

د پورتني مثال له حل کولو څخه په استفادې سره لاندې پوښتنې جمع کړئ.

٥۴	۴٥	٣٩	٢٥	١٧
+ ٧	+ ٨	+ ٦	+ ٨	+ ٩
		٣٥		

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ټولګي کې د زده‌کوونکو فعالیت:

شکلونو ته وګورئ او عددي افاده یې ولیکئ.

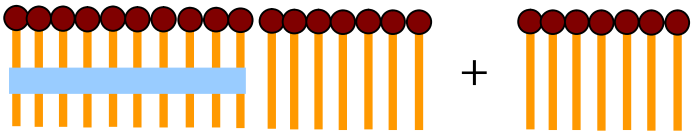

= ________

________ + ________ = ________

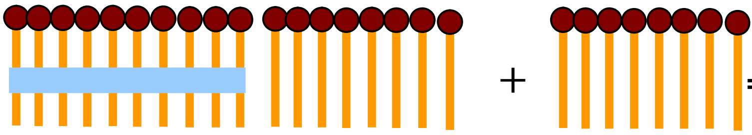

= ________

________ + ________ = ________

کورنۍ دنده: لاندې پوښتنې جمع کړئ.

۵۷	۴۵	۳۶
+ ۳	+ ۹	+ ۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتلسم لوست

د دوه رقمي عددونو جمع کول له دوه رقمي عددونو سره چي حاصل ولري

هدف: زده کوونکي دي دوه رقمي عددونه له دوه رقمي عددونو سره چي حاصل ولري جمع کړاﺉ شي؟

لومړی مثال: غواړو چي د ۱۵ دوه رقمي عدد له ۱٦ دوه رقمي عدد ســـره جمع کړو دتیر شوي لوست څخه پوهیږو چي د۱۵ عدد له ۵ یودانه يي او یوه لسي بنډل څخه جوړ شوی دی. په همدې ډول د۱٦ عدد له ٦ یوه دانه يي او یوه لسي څخه منځ ته راغلی دی.

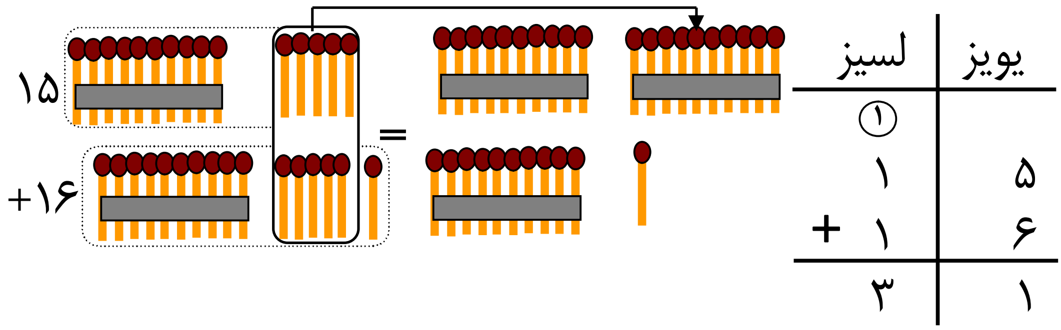

دوهم مثال:

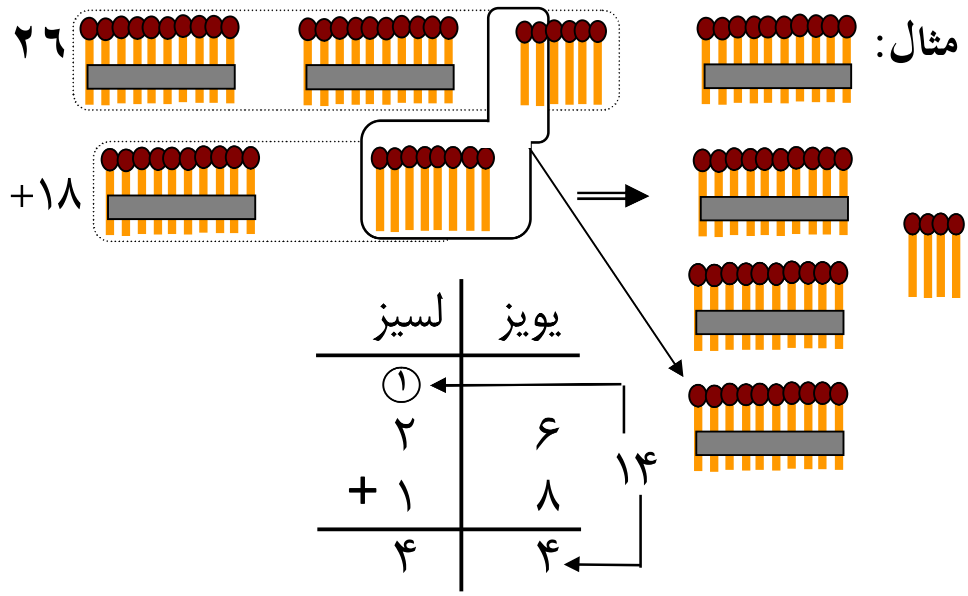

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هغه دوه رقمي عددونو مشق او تمرین چې حاصل ولري.

لومړی یویز سره جمع کړئ. **دوهم** بیا ګروپ (حاصل ونیسي) جوړ کړئ.

دریم لسیز جمع کړئ.

۴۶	۴۶ (۱)	۴۶ (۱)
۳۵ +	۳۵ +	۳۵ +
	۱ (۱۱)	۸۱

تاسو ولې لومړی یویز سره جمع کوئ؟

د پورته مثال څخه په کار اخستني سره لاندې پوښتنې حل کړئ.

۱.

لسیز	یویز
□	
۶	۳
۱ +	۷

لسیز	یویز
□	
۲	۷
۳ +	۱

لسیز	یویز
□	
۳	۹
۱ +	۵

لسیز	یویز
□	
۳	۷
۲ +	۹

۲.

لسیز	یویز
□	
۲	۹
۶ +	۶

لسیز	یویز
□	
۴	۷
۱ +	۸

لسیز	یویز
□	
۶	۵
۲ +	۷

لسیز	یویز
□	
۳	۱
۲ +	۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خپل یوه ملګري سره کار وکړئ:

۳- په الماری کې ۱۴ صندوقه شربت دي. یوه سړي ۳۸ صندوقه نور په هم هغه الماری کې کېښودل. اوس په الماری کې د شربت څو صندوقه دي؟_

۴- ګلالۍ دوه سفري بکسونه لري چې دروندوالی یې ۳۴ کیلوګرامه دی، په لاندې بکسونو کې د ګلالۍ سفري بکسونه کوم دي او هر یو یې څو کیلوګرامه دی __________؟

۵- په هر کارتن کې د شربت ۳٦ بوتله دي، آیا دوه کارتنه شربتونه د ۷۰ هلکانو لپاره بس کوي؟ ______

کورنۍ دنده:

د نن ورځې تمرینونه د لاندې کارونو سره، سرته ورسوئ.

تاسو په خپله یوه عبارتي پوښتنه ولیکئ او په هغه کې دوه رقمي عددونه وکاروئ اوسبا هغه ټولګیوالو ته وښیاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نولسم لوست

د جمعي د دريو جزو جمع کول چې حاصل ولري

هدف: زده کوونکي د دريو عددونو د جمعې حاصل چې حاصل لرونکي دي پيداکړای شي.

۲۷ هلکان مطالعه کوي، ۳۴ هلکان درياضي کورنۍ کار سرته رسوي او ۱۸ هلکان رسامي کوي ټول څو هلکان دښوونځي کار اجراء کوي؟

اجازه راکړئ چې د جمعي درې جزه يوله بله سره جمع کړو. د دې منظور لپاره لاندې حل په پام کې نيسو.

په لومړي ګام کې يويز جمع کړئ	په دوهم ګام کې حاصل ونيسئ	په دريم ګام کې لسيز جمع کړئ
	۱	۱
۲۷	۲۷	۲۷
۳۴	۳۴	۳۴
+ ۱۸	+ ۱۸	+ ۱۸
	۹ (۱۹)	۷۹

۷۹ هلکان دښوونځي کار کوي.

۱ – د خپل ملګري سره يوځای کار وکړئ جمع يې کړئ که چېرې اړتياوې حاصل ونيسئ د جمعې حاصل پيداکړئ.

لسيز	يويز
۱	
۳	۲
۱	۸
+ ۴	۲
۹	۲

لسيز	يويز
□	
۱	۸
۲	۱
+ ۱	۷

لسيز	يويز
□	
۶	۲
۱	۴
+ ۲	۳

لسيز	يويز
□	
۴	۷
۱	۰
+ ۲	۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

له خپل یوه ملګري سره کار او جمع یې کړئ.

۲.

۵۱	۱۶	۴۸	۵۶	۱۲	۳۰
۲۳	۲۰	۲۱	۲۷	۲۵	۲۴
+ ۱۳	+ ۶	+ ۲	+ ۴	+ ۵۱	+ ۲۰
۸۷					

۳.

۲۷	۳۵	۴۷	۲۳	۱۵	۲۲
۴۳	۲۱	۱۲	۲۳	۴۷	۱۳
+ ۱۴	+ ۲۵	+ ۷	+ ۲۳	+ ۳۵	+ ۴۲

۴. ۲۵ + ۳۷ + ۲۵ = ______

۵. ۳۶ + ۱۸ + ۱۲ = ______

کوچنیان مرۍ په تار کې اچوي چې په مارکیټ کې یې وپلوري هر تار څو قیمت لري؟

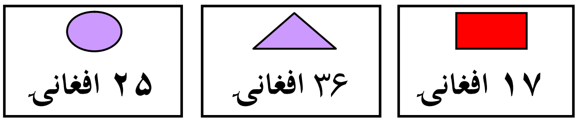

۱. 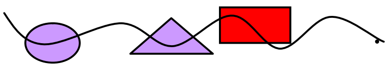

______ افغانۍ

۲. 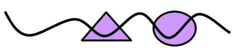

______ افغانۍ

۳. 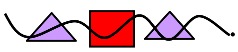

______ افغانۍ

۴. 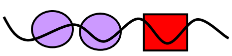

______ افغانۍ

د دوو رقمي عددونو د جمعې مشق او تمرین

حبیب ۹۳ افغانۍ لري هغه په دې افغانیو له لاندې شیانو څخه کوم دوه شیان رانیولای شي.

کرتۍ

بوټ

پتلون

جاکټ

۴۹ افغانۍ   ۴۸ افغانۍ   ۴۵ افغانۍ   ۴۰ افغانۍ

حدس ووهئ ترڅو درته معلوم شي چې ستاسو حدس صحیح دی او که نه؟

دا ډیر زیات قیمت لري کوشش وکړئ داسي شی واخستلای شئ چې قیمت یې لږ وي. ۴۹ افغانۍ ۴۸ افغانۍ ۹۷ افغانۍ	زه نږدې یم خو قیمت یې اوس هم زیات دی کوشش وکړئ داسې شی واخلئ چې بیاهم لږ قیمت ولري. ۴۹ افغانۍ ۴۵ افغانۍ ۹۴ افغانۍ	تاسو پوره پیسې لرې چې دا دوه شیان واخلئ. ۴۹ افغانۍ + ۴۰ افغانۍ ۸۹ افغانۍ

حبیب جاکټ اوکرتۍ را نیولای شي.

له خپل ګروپ سره خبرې وکړئ.

۱- حبیب په ۹۳ افغانیو نور کوم دوه شیان را نیولای شي؟

مرسته: هلته درې نور امکانات شته.

______   ______   ______

حل یې کړئ او فکر وکړئ

۲- جمیله ۸٦ افغانۍ لري هغه غواړي چې له پورته شیانو څخه دوه شیان را ونیسي هغه کوم دوه شیان را نیولای شي؟

جمیله ______ او ______ را نیولای شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- حل يې کړئ وښاياست جميله او جمشيد کومې پيسې چې له ځان سره لري له لاندې شيانو څخه کوم يو شی رانيولای شي.

ناوه کی
۲۹ افغانۍ

جورابي
۴۹ افغانۍ

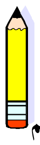
قلم
۴۲ افغانۍ

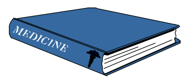

کتاب
۳۵ افغانۍ

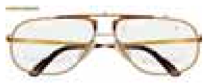
عينکی
۳۰ افغانۍ

موټرکی
۲۵ افغانۍ

۴- جميله ٦۹ افغانۍ لري هغه غواړي چې دوه شيان واخلي هغه کوم شيان اخستلای شي.

جميله ________ او______ اخيستلای شي.

۵- جميله په ٦۹ افغانيو نور کوم دوه شيان اخيستلای شي.

جميله ________ او______ اخيستلای شي.

٦- جمشيد ٦۰ افغانۍ لري هغه غواړي له پورته شيانو څخه دوه شيان واخلې هغه کوم شيان اخيستلای شي.

جمشيد ________ او______ اخيستلای شي.

۷- جمشيد په ٦۰ افغانيو نور کوم دوه شيان اخيستلای شي؟

جمشيد ________ او______ اخيستلای شي.

کورنۍ دنده: جميله غواړي چې درې شيان واخلي. آيا پوره پيسې ورته لري؟ تاسو څرنګه پوهيږي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم فصل

د دوه رقمي عددونو تفریق

شلم لوست

له دوه رقمي عدد څخه دیوه رقمي عدد تفریق کول، چې په هغه کې پور(قرض) اخیستل وي

هدف: زده کوونکي له دوه رقمي عدد څخه دیوه رقمي عدد چې په هغه کې پور اخیستل وي تفریق کړاي شي.

مثال: تاسو ۲۱ قلمونه لرئ، غواړي چې د هغو څخه ۸ قلمونه خپل ورورته ورکړئ آیا په آسانه سره دا کار کولای شئ څرنګه؟

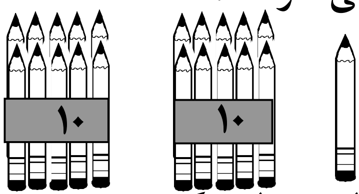

په شکل کې لیدل کیږي چې یوه دانه او دوه بنډلونه د لس ګونوشته دي تر هغه وخت پورې له هغو څخه ۸ خپل وروړته ورکولای نشئ. په دې صورت کې باید دلسي یوبنډل خلاص کړي دمثال په توګه:

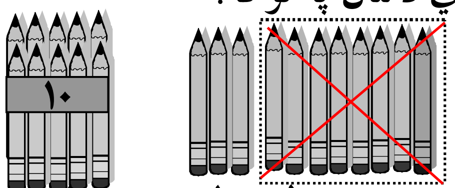

اوس چې ټوله یوولس یودانه یې قلمونه او یو بنډل د لسي دی له هغو څخه ۸ داني قلمونه خپل ورور ته ورکړئ چې په پای کې ۳ دانې یودانه یې او یو بنډل د لسي پاته کیږي چې ۱۳ قلمونه کیږي په ریاضي کې د تفریق دا عملیه داسې ښودل کیږي.

```
        ⑪①
مفروق منه ←———    ۲ ۱
مفروق ←———   −  ۸
              ————
دتفریق حاصل ←———   ۱ ۳
```

چې لوی عدد ته مفروق منه، کوچنی عدد ته مفروق او پاتې شوي عدد ته د تفریق حاصل وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرین: له دوه رقمي عدد څخه دیوه رقمي عدد تفریق کول دپـــور (قرض) اخیستلو په صورت کې.

لاندې پوښتنې تفریق کړئ.

٣٢ − ٥	٢٧ − ٩	٢٦ − ٨	٢٤ − ٧
٥٧ − ٨	٥١ − ۶	۴٥ − ٨	٣٨ − ٩
٩٥ − ٧	٨٢ − ۶	٧٠ − ١	۶٣ − ٩

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ويشتم لوست

له دوه رقمي عددونو څخه د دوه رقمي عدد تفريق (د پور اخستلوپه صورت کې)

هدف: زده کوونکي له دوه رقمي عدد څخه ددوه رقمي عدد چې په هغه کې پور اخيستل وي تفريق کړای شي.

لومړی مثال: د تاسو اورلګيت ۴۵ لرګوټي لري او غواړئ چې داورلګيت ۱۸ داني خپل ورور ته ورکړي داکار څرنګه سرته رسوئ.

يويز	لسيز
۵	۴
۸	−۱

پوهيږو چې ۴۵ له څلور بنډلو لسيو او ۵ يودانه يي څخه جوړ شوی دی او د ۱۸ عدد له يوه بنډل لسي او ۸ يوه دانه يي څخه حاصل شوی دی.
اوپه دې هم پوهيږو چې د تفريق په عمليه کې يويز له يويز او لسيز لـــه لـــسيز څخه منفي کوو. څرنګه چې د لوی عدد (مفروق منه) د يويزو رقم ۵ يودانه يي دی او له هغه څخه د ۸ يو دانه يي عدد منفي کيدای نشي نو د لسي يوبنـــډل خلاصوو او په لسو يودانه يي بدلوو.

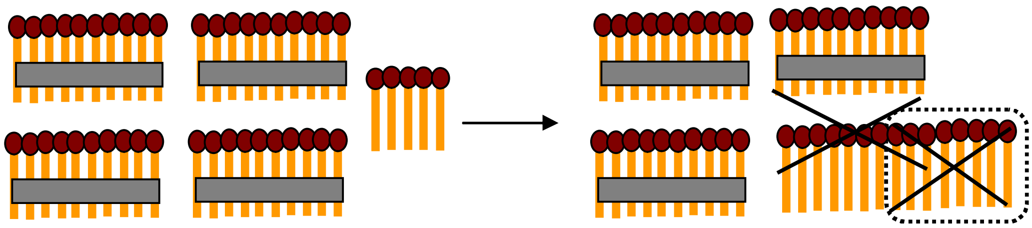

۴۵ − ۱۸ ۴۵ − ۱۸

لس يودانه يي چې له ۵ يو دانه يي سره يوځای شي ۱۵ يودانه يي حاصليږي او د لسو له بنډلو څخه دلسو دريې بنډله پاتې کيږي. د۱۵ يودانه يي څخه چې ۸ يودانه يي منفي کړو ۷ يو دانه يي پاتې کيږي اوله دريو لسيو څخه چې يو بنډل د لسي منفي شي ۲ بنډله پاتې کيږي چې د تفريق د دې عمليې په نتيجه کې ۲۷ لرګوټي پاتې کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا عملیه په ریاضي کې داسې اجراء کوو.

	لسیز	یویز
	③	⑮
مفروق منه ←	۴	۵
مفروق ←	−۱	۸
د تفریق حاصل ←	۲	۷

دوهم مثال:

۳۴	مفروق منه ←
−۱۶	مفروق ←
	دتفریق حاصل ←

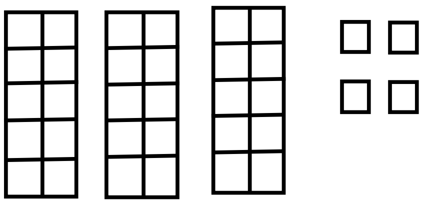

په پورتني شکل کې نشو کولای سمدلاسه د ۳۴ له عدد څخه د ۱٦ عدد تفریق کړو. ترڅو چې یو بنډل د لسي په یوه دانه یې بدل نکړو نوله دې امله یو لسی په یوه دانه یې باندې بدلوو او وروسته عملیه سرته رسوو.

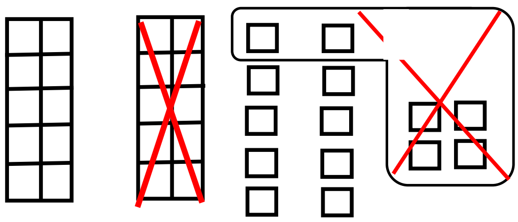

په دې شکل کې لیدل کیږي چې ۱۴ یو دانه یې او ۲ لسي حاصل شوي دي که چېرې له ۱۴ یودانه یې څخه ٦ یودانه یې منفي شي ۸ یودانه یې پاتې کیږي اوله ۲ لسیو څخه چې یو لسي منفي شي ۱ لسی پاتې کیږي د مثال په توګه:

	لسیز	یویز
	②	⑭
مفروق منه ←	۳	۴
مفروق ←	−۱	۶
د تفریق حاصل ←	۱	۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرین: ددوو رقمي عددونوتفریق.

عددونه تفریق کړئ او په هغوی کې مفروق منه، مفروق او د تفریق حاصل وښایاست.

۱. ۴۹ − ۳۱ = ‏ ‏ ۶۴ − ۲۵ = ‏ ‏ ۸۱ − ۱۴ =

۲. ۶۲ − ۱۲ = ‏ ‏ ۲۲ − ۱۵ = ‏ ‏ ۷۳ − ۳۶ =

۳. ۵۶ − ۱۹ = ‏ ‏ ۳۸ − ۹ = ‏ ‏ ۹۴ − ۷ =

کورنۍ دنده:

په لاندې چوکاټونو کې غلط ځوابونه پیدا کړئ.

۱.	۵۴	۴ لسیز ۱۴ یویز	۵ لسیز ۴ یویز	۴ لسیز ۱۵ یویز
۲.	۷لسیز ۱۸یویز	اته اویا	۷لسیز ۸یویز	۷۸
۳.	**نه څلویښت**	۴لسیز۱۹یویز	۴۹	۴لسیز۹یویز

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرین: ددوو رقمي عددونو تفریق.

تاسو دوه رقمي عددونه تفریق کولای شئ.

دریم	دوهم	لومړی
۴ − ۲ = ۲	۱۱ − ۹ = ۲	
①④ ~~۵~~ ~~۱~~ − ۲۹ ۲۲	①④ ~~۵~~ ~~۱~~ − ۲۹ ۲	①④ ~~۵~~ ~~۱~~ − ۲۹

معنا یې دا ده چې ۵۱ − ۲۹ = ۲۲

د خپل ملګري سره په ګډه کار وکړئ،تفریق یې کړئ که چېرې اړتیاوې پور واخلئ.

۱.

	یویز	لسیز
	۱۸	۵
	۸	۶
−	۹	۴
	۹	۱

	یویز	لسیز
	□	□
	۵	۴
−	۸	۳

	یویز	لسیز
	□	□
	۷	۸
−	۷	۵

	یویز	لسیز
	□	□
	۳	۷
−	۱	۲

۲.

	یویز	لسیز
	□	□
	۵	۴
−	۸	۱

	یویز	لسیز
	□	□
	۳	۶
−	۷	۲

	یویز	لسیز
	□	□
	۸	۷
−	۹	۴

	یویز	لسیز
	□	□
	۵	۹
−	۶	۲

په چوکاټ کې دکارشوي مثال نه په کار اخیستو سره لاندې پوښتنې حل کړئ.

۳. ۹۰ − ۷۱   ۳۶ − ۱۷   ۴۳ − ۵   ۶۷ − ۳۸   ۹۷ − ۷۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

حل یې کړي:

۴. ۸۳ − ۲۴ ۳۹ − ۱۲ ۴۶ − ۲۵ ۲۰ − ۱۳ ۸۵ − ۲۰ ۴۲ − ۱۹

۵. ۵۲ − ۳۷ ۹۳ − ۶۱ ۷۸ − ۱۹ ۵۶ − ۴۷ ۴۰ − ۲۵ ۸۳ − ۲۴

قوانین تعقیب او تفریق یې کړئ قانون او قاعده پیداکړئ او ورک شوي عددونه ولیکئ.

٦. ۱۷ عددله لاندې عددونو څخه تفریق کړئ

۶۸	۵۱
۴۹	
۷۳	
۳۱	
۵۵	

۷. تفریق یې کړئ

مفروق منه	مفروق	دتفریق حاصل
۳۷	۱۹	
۹۳	۷۷	
۶۳	۴۳	
۷۰	۵۲	
۵۸	۴۰	

کورنی دنده: حل یې کړئ.

صادق د ریاضي د پوښتنو د حل لپاره د کاغذ ۳۷ پاڼې درلودې چې یوڅه شـــمېر د دې پاڼو څخه یوه کوچنې مورِک وخوړلې، د صادق د پاتې پاڼو شمېر د افـــادې لـــه مخـــې پـــیداکړئ چې څو پاڼې خوړل شوي دي. او څو پاڼې پاتې دي.

مرسته: هره پوښتنه په دوه ځوابونه ولري.

(۲)(۱۷)
~~۳~~ ~~۷~~
− ۱
۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه ويشتم لوست

د جمعي او تفريق د عمليو آزمول د يو بل په واسطه

هدف: زده کوونکي د جمعي عمليه د تفريق په واسطه او د تفريق عمليه د جمعي په واسطه امتحان کړای شي او برسيره پر هغه د مفروق منه، مفروق او د تفريق حاصل کلمې هم هدف ده.

د دې دپاره چې پوه شو د جمعي عمليه صحيح سرته رسيدلې اوکه غلطه د جمعي پوښتنه حل او د لاندې عمليې په واسطه يې آزمويو.

مثال:

۷۵ ⓵	دجمعي لومړی جز	۹۳ ⑬⑧	مفروق منه
+ ۱۸	دجمعي دويم جز	− ۱۸	مفروق
۹۳	دجمعي حاصل	۷۵	دتفريق حاصل

امتحانول:

۹۳ ⑬⑧	مفروق منه
− ۷۵	مفروق
۱۸	دتفريق حاصل

يعنې د جمعي د پوښتنې د صحيح والي لپاره د جمعي له حاصل څخه د جمعي يو جز تفريق کوو که چېرې د جمعي بل جزء لاس ته راشي د جمعي پوښتنه صحيح ده. که چېرې د جمعي بل جزء لاس ته رانشي نو پوښتنه غلطه جمع شوې ده. لاندې پوښتنې حل او امتحان کړئ.

۶۳ + ۲۹ = ☐ ; ☐ − ☐ = ☐	۵۹ + ۱۴ = ☐ ; ☐ − ☐ = ☐	۴۵ + ۲۸ = ☐ ; ☐ − ☐ = ☐	۴۸ + ۲۴ = ☐ ; ☐ − ☐ = ☐
۳۹ + ۳۶ = ☐ ; ☐ − ☐ = ☐	۴۸ + ۳۷ = ☐ ; ☐ − ☐ = ☐	۶۷ + ۲۷ = ☐ ; ☐ − ☐ = ☐	۷۵ + ۱۶ = ☐ ; ☐ − ☐ = ☐

(c) ketabton.com: The Digital Library

درويشتم لوست

د تفريق د عمليې آزموينه

هدف: زده کوونکي د جمعې دعمليې په سرته رسولو سره د تفريق د عمليې په صحيح والی باندې ډاډه اوسي.

مثال: د تفريق لاندې پوښتنه په نظر کې ونيسئ.

۴۸	←	مفروق منه
− ۳۲	←	مفروق
۱۶	←	دتفريق حاصل

آزموينه:

۳۲

+ ۱۶

۴۸

د دې لپاره چې پوه شو د تفريق عمليه مو صحيح سرته رسولې ده اوکه نه په دې صورت کې د تفريق حاصل دمفروق سره جمع کوو که چېرې مفروق منه لاس ته راشي د تفريق پوښتنه صحيح حل شوې ده او که چېرې مفروق منه لاس ته رانشي نو پوښتنه غلطه حل شوې ده.

تمرين:

۴۹ − ۱۷ = ☐ ، ☐ + ☐ = ☐

۳۸ − ۲۸ = ☐ ، ☐ + ☐ = ☐

۶۷ − ۵۰ = ☐ ، ☐ + ☐ = ☐

۸۷ − ۴۸ = ☐ ، ☐ + ☐ = ☐

۷۰ − ۲۰ = ☐ ، ☐ + ☐ = ☐

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور ويشتم لوست

د عددونو جمع کول د چوت په واسطه

هدف: زده کوونکي عددونه د چوت په واسطه جمع کړای شي چې د ذهن د انکشاف لپاره ښه وسيله ده.

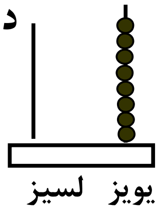

دا د چوت يو کوچنی نمونه ده په داسې حال کې د ښي خوا سيخ يا ميله د يويزو مرتبه او دکيڼې خوا سيخ يا ميله د لسيزو مرتبه ښيي داچوت د يويزو په مرتبه کې ۸ دانې مرۍ لري او د لسيزو پـــه مرتبه کې يې مرۍ نشته اوشي نه لري. دا چوت چې تاسو وينئ ۸ عدد ښيي.

تاسو لاندې هر يوشکل خپلو کتابچوته نقل کړئ او د هغـــه اړونـــد عـــدد وليکئ.

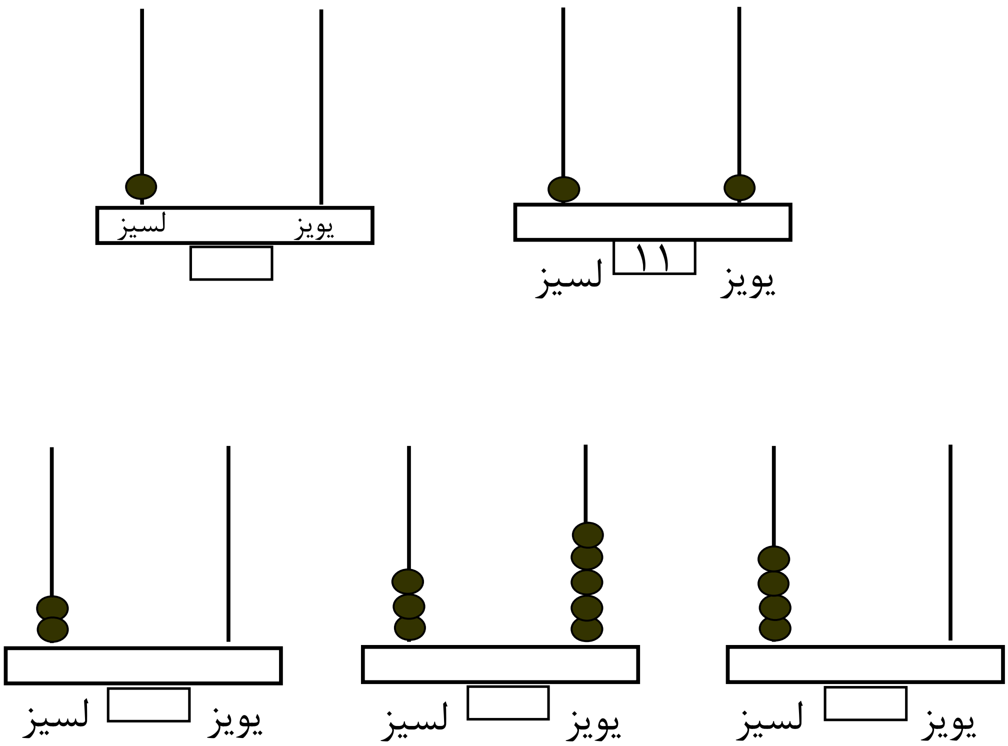

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس غواړو د چوت په واسطه د دوو عددونو د جمع کولو په طریقه باندې پوه شو، د دې مطلب لپاره د ۱۳ عدد د۱۱ له عدد سره جمع کوو.

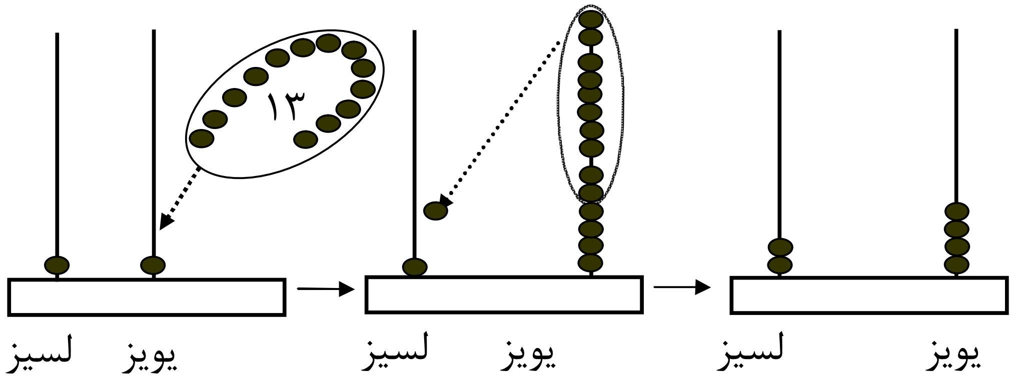

له کینې خوا څخه په لومړي چوت کې د یویزو په ځای کې یوه مـــرۍ او د لسیزو په ځای کې هم یوه مرۍ شته ده چې د۱۱ عدد راښیي. او ۱۳ مرۍ په هغو باندې دزیاتوالي په حالت کې دي. کله چې ۱۳ مرۍ ګاني په هغـــو باندې ورزیات شي نوپه دوهم شکل کې د یویزو په ځای کي ۱۴ مرۍ او د لسیزو په ځای کې بیاهم هغه یوه مرۍ ده. څرنګه چې پوهیږو چې لس یـــو دانه یې دیوه لسي سره مساوي کیږي نو دلسو یوه دانه یې مریو په ځای د لسیزو په ځای کي یوه مرۍ ایږدو چې د یویزو په ځای کې ۴ مرۍ پـــاتې کیږي او د لسیزو په ځای کي ۲ مرۍ کیږي چې دوه لسه یعنې ۲۰ راښیي په دې صورت کې وروستۍ چوت د۲۴ عدد راښیي.

۱– د چوت څخه کار واخلئ او لاندې پوښتنې په زده کوونکو باندې حل کړئ.

۱۲	۲۸	۲۴	۱۵
+ ۷	+ ۱۳	+ ۱۰	+ ۸

۲–د ۸، ۱۳، ۳۲، ۴۰، ۵۷ او۸۳ عددونه په چوت کې وښایاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه ویشتم لوست

د عددونو تفریق د چوت په واسطه

هدف:زده کوونکي د تفریق عملیه دچوت په واسطه سرته ورسولای شي ترڅودعملیې سرته رسول د هغو دذهني پراختیا سبب شي.

غوارو دچوت په واسطه د۲۵ له عدد څخه د۱۲ عدد تفریق کړو.

۲۵ − ۱۲ = □

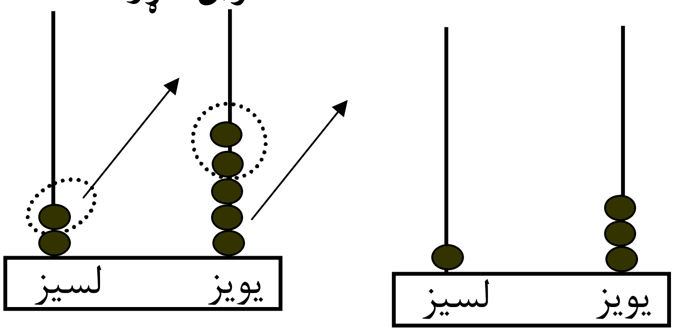

۲۵ − ۱۲ = ۱ ۳

د شکل له مخې لیدل کیږي چې د یویزو له سیخ څخه دوه مرۍ او د لسیزو څخه یوه مرۍ ایستل کیږي یعنې کمیږي په نتیجه کې د بنې خوا په چوت کې د یویزو په سیخ کې ۳ مرۍ او د لسیزو په سیخ کې یوه مرۍ پاتې کیږي. او د تفریق حاصل د۱۳ عدد کیږي.

مشق او تمرین: د تفریق دعملیې سرته رسول په چوت کې.

۱− د تفریق لاندې پوښتنې په چوت کې سرته ورسوئ.

۲۳ − ۱۳ ، ۲۴ − ۱۰ ، ۱۵ − ۸ ، ۱۲ − ۷

۲−د ۶،۱۴،۱۶، ۲۵، ۶۳ او ۷۹ عددونه په چوت کې وښایاست.

۳− په لاندې شکلونو کې د هرچوت اړوند عدد د هغو تر لاندې ولیکئ.

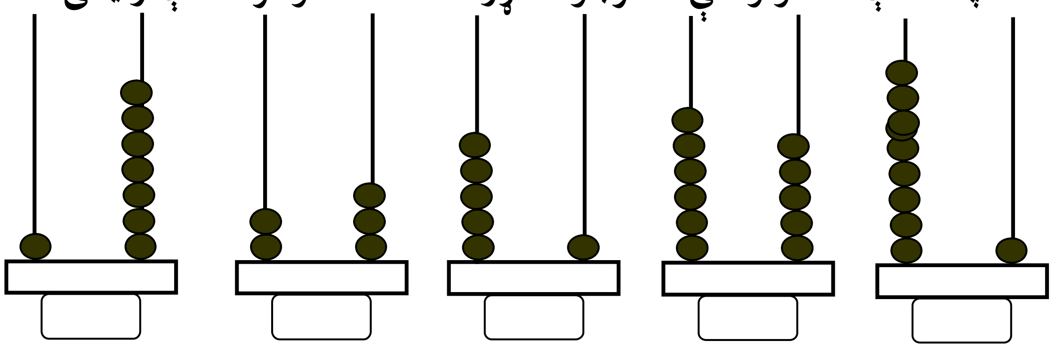

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم فصل

له (۱۰۰– ۱۰۰۰) پورې د عددونو لوستل او ليکل

شپږ ويشتم لوست

له (۱۰۰ – ۱۰۰۰) پورې د عددونو لوستل او ليکل

هدف: زده کوونکي بايد تر ۱۰۰۰ پورې دعددونو لوستل اوليکل زده کړي.

مونږ پوهېږو چې ټول عددونه له لاندې لس شکلونو څخه جوړ شوي دي.

۰ ، ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ٦، ۷، ۸ او ۹

چې پورته هر يوه شکل ته رقم وايي که چېرې د ۱ ، ۲، ۳، ۴، ۵، ٦، ۷، ۸ او ۹ عددونو ښي خواته يو صفر کيږدو نو لاندې عددونه لاس ته راځي.

۱۰، ۲۰، ۳۰، ۴۰، ۵۰، ٦۰، ۷۰، ۸۰، ۹۰ چې دا عددونه يو لسي ياځو لسيه راښيي او دا له ۱۰ څخه تر۹۹ پورې عددونه دوه رقمي عددونه دي چې له ښي خوا څخه د کيڼې خواته په ترتيب سره لومړي رقم ته د يويزو ځای او د هغو دوهم رقم ته د لسيزو ځای وايي.

اوس که چېرې د يو رقمي عددونو ښي خواته دوه صفرونه کيښودل شي نو د ۱۰۰، ۲۰۰، ۳۰۰، ۴۰۰، ۵۰۰، ٦۰۰، ۷۰۰، ۸۰۰ او ۹۰۰ عددونه حاصليږي چې دا عددونه يو سلي يا څو سلونه راښيي او درې رقمي عددونه بلل کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه ویشتم لوست
لس ګوني (لسیز) او سل ګوني

هدف: زده کوونکي به دې پوه شي چې لس یویز مساوي له یوه لسي، اولس (سلیز) لسي مساوي له یوه سلي سره کیږي.

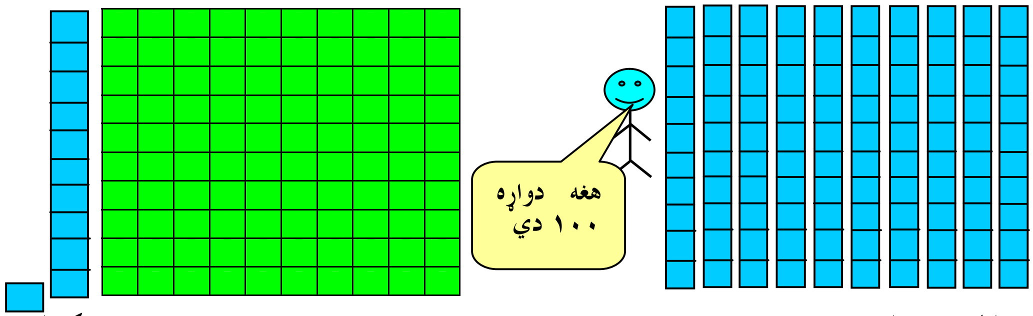

۱۰ لسیز ۱۰۰   ۱-سلی ۱۰۰ دریم شکل   دویم شکل لومړي شکل

که چیرې پورتني شکلونه ولیدل شي په آسانۍ سره پوهیدلای شو چې دوهم شکل د لومړي شکل لس برابره دی چې ۱۰ ددوه رقمو کوچنی عدد دی او د هغو دریم شکل ۱۰۰ معرفي کوي چې د دوهم شکل لس برابره او سل برابره د لومړي شکل دی چې د دريې رقمیو کوچنی عدد دی.

۱. 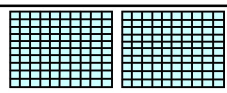	۲ سلګوني	۲۰۰
۲. 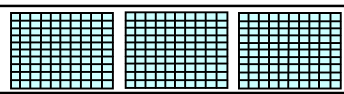	____ سلګوني	
۳. 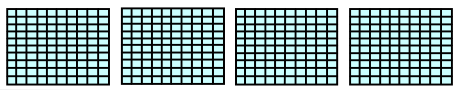	____ سلګوني	
۴. 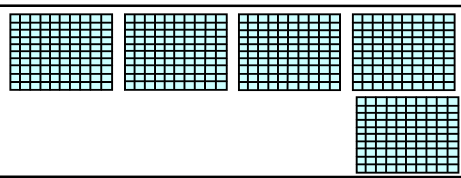	____ سلګوني	
۵. 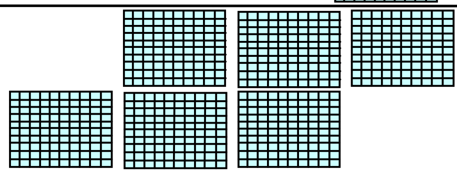	____ سلګوني	
٦. 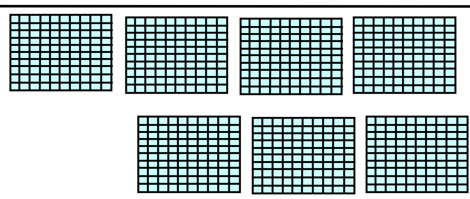	____ سلګوني	

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ سلونه د لسونو په توګه ليکلای شو څرنګه...

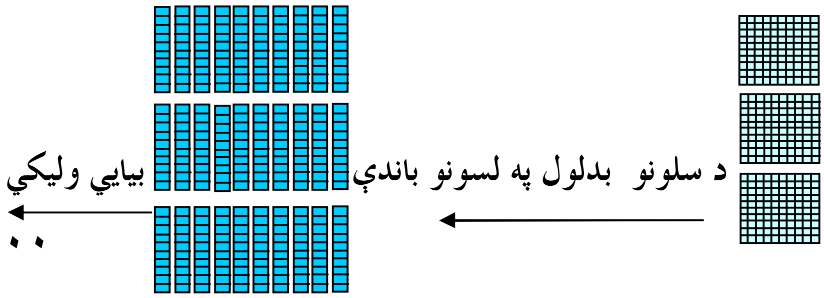

د پورته مثال څخه په کار اخيستو سره د شکلونو له مخې تش ځايونه ډک کړئ.

۱. 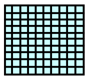

$\frac{۱۰۰}{\rule{2em}{0.4pt}} = \frac{۱۰}{\rule{2em}{0.4pt}}$ لسه

۲. 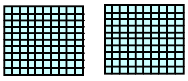

____ = ____ لسه

۳. 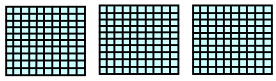

____ = ____ لسه

۴. 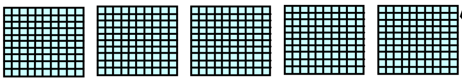

____ = ____ لسه

۵. 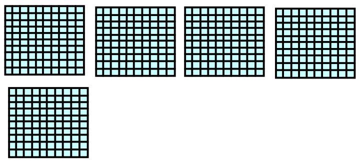

____ = ____ لسه

۶. 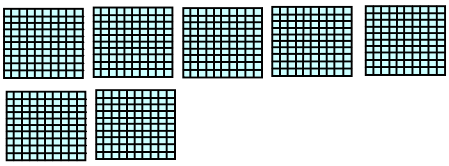

____ = ____ لسه

کورنۍ دنده: حل يې کړئ.

۱. ۲۷ + ۳۵

۲. ۸۶ − ۱۳

۳. ۷۲ − ۲۷

۴. د شکل له مخې وواياست چې يوسلی له څو لسيزو او څو يويزو څخه جوړ شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته ویشتم لوست
سلیز، لسیز او یویز

هدف: زده کوونکي درې رقمي عددونه په اړوند مرتبو کې ځای په ځای کړای شي.

ګرانو زده کوونکو! تاسو په تیر لوست کې له ۱۰۰ څخه تر ۹۰۰ پورې عددونه پیژندلي دي. اوس که چېرې د۱۰۰، ۲۰۰، ۳۰۰، ... ۹۰۰ عددونو د لومړي رقم په ځای د۱، ۲، ۳... ، ۹ یو رقمي عدد ولیکو د۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۸ او۱۰۹ عددونه حاصلیږي او همدارنګه که چېرې ددواړو صفرونو په ځای نور رقمونه ولیکل شي له ۱۱۱ څخه تر ۹۹۹ پورې عددونه لاس ته راځي چې له ۱۰۰ څخه تر ۹۹۹ پورې درې رقمي عددونه دي. تر ټولو کوچنی درې رقمي عدد ۱۰۰ دی او تر ټولو لوی درې رقمي عدد ۹۹۹ دی او د هغو اړوند رقم د یویزو، لسیزو او سلیزو په ځایونوکې په لاندې توګه لیکل کیږي.

یویز	لسیز	سلیز
۱	۱	۱

یویز	لسیز	سلیز
۱	۰	۱

یویز	لسیز	سلیز
۰	۰	۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

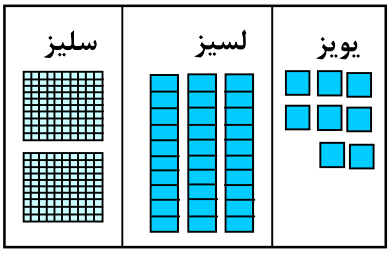

سلیز	لسیز	یویز
۲	۳	۸

دوه سوه اته دیرش

که چېرې د لسیزو عدد، ونه لري تاسو څه شی باید ولیکئ؟

د خپل کار په کتابچو کې ولیکئ څو سلیز، لسیز او یویز دکارشـــوي مثال څخـــه کار واخلئ او وروسته د شکل له مخې عدد ولیکئ.

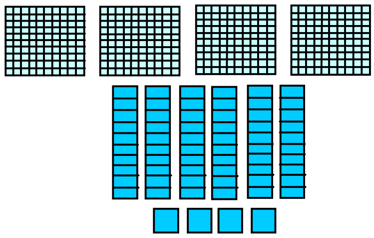

سلیز	لسیز	یویز
۴	۶	۴

۴۶۴ ________

۱. 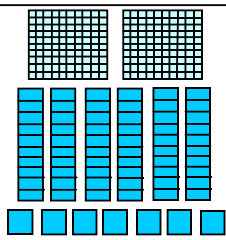

سلیز	لسیز	یویز

____

۲. 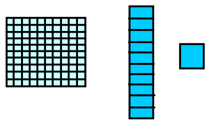

سلیز	لسیز	یویز

____

۳. 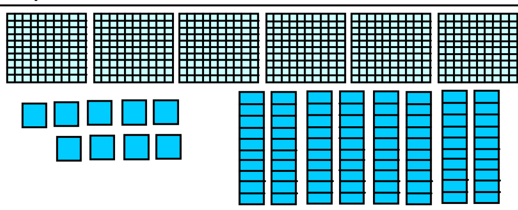

سلیز	لسیز	یویز

____

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴. 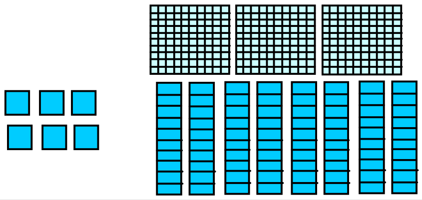

یویز	لسیز	سلیز

____

۵. 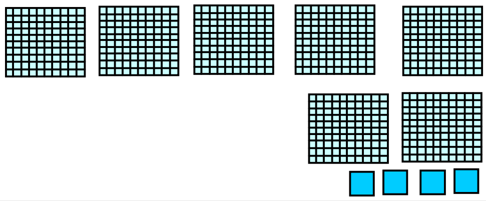

یویز	لسیز	سلیز

____

٦. 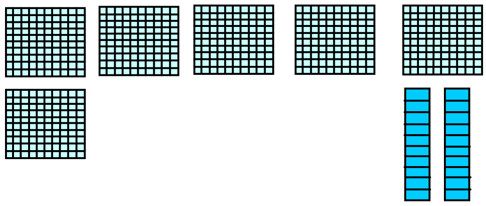

یویز	لسیز	سلیز

____

۷. 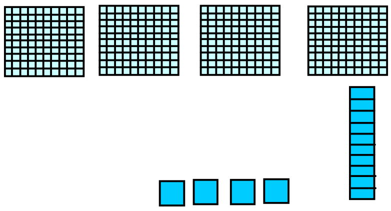

یویز	لسیز	سلیز

____

۸. تاسو یو **عدد** وټا کئ او د 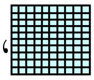، 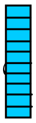 شکلونو په واسطه هغه **عدد** وښایاست.

یویز	لسیز	سلیز

____

کورنۍ دنده: نمونې ته وګورئ او ځوابونه پیداکړئ.

۱. په ۴۰۰ کې څومره 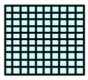 ؟

په ۴۰۰ کې څومره ؟

په ۴۰۰ کې څومره ؟

۲- په ۹۰۰ کې څومره 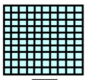 ؟

په ۹۰۰ کې څومره 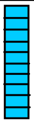 ؟

په ۹۰۰ کې څومره ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه ويشتم لوست

تر ۱۰۰۰ پورې د عددونو مقامي ارزښت

هدف: زده کوونکي برسيره پردې چې تر زرو پورې دعددونو مقامي قيمت وپيژني او وبې ليکي د شکلونو له مخې وکړاي شي اړوند عددوليکي.

يو عدد په ۳ ډوله ليکلای شي.

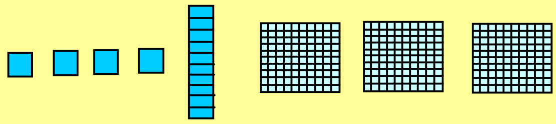

۳ سلې۱ لسي ۴ يودانه يې

۴ + ۱۰ + ۳۰۰

۳۱۴

د خپل يوه ملګري سره کاروکړئ د حل شوي مثال څخه په کاراخستو سره عدد پـــه ۳ ډوله وليکئ:

۱.

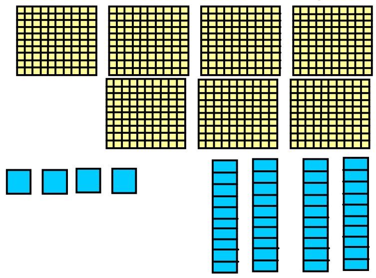

____ سليز ____ لسيز ____ يويز

____ + ____ + ____

______

۲.

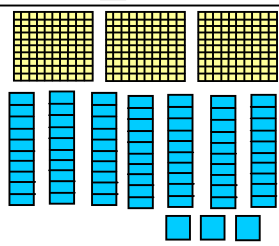

____ سليز ____ لسيز ____ يويز

____ + ____ + ____

______

۳.

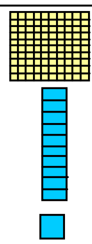

____ سليز ____ لسيز ____ يويز

____ + ____ + ____

______

۴.

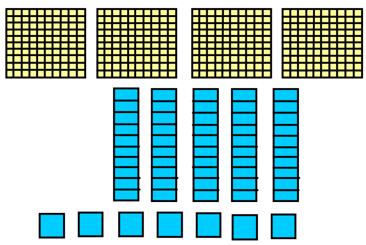

____ سليز ____ لسيز ____ يويز

____ + ____ + ____

__

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱. 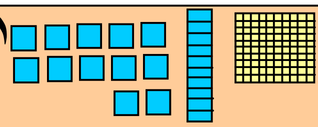 ۱ سليز ۱ لسيز ۱۲ يويز

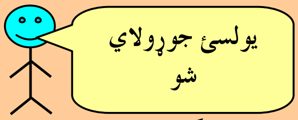

۲. شکل ته وګورئ له يويزو څخه يوبل لسی يا لسيز جوړ کړئ.

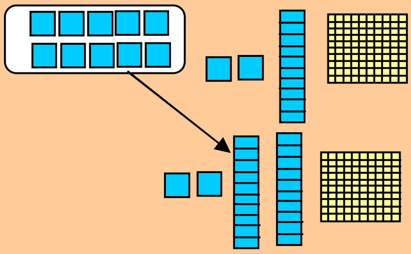

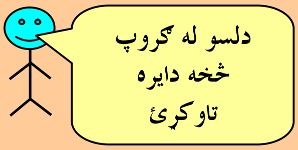

۳. ۱ سلئ ۲ لسئ ۲ يودانه يي ۱۲۲

۱. له لسيو (لسيزو) څخه د سلېو(سليزو) ګروپ جوړ کړئ او اړوند عدد يې وليکئ.

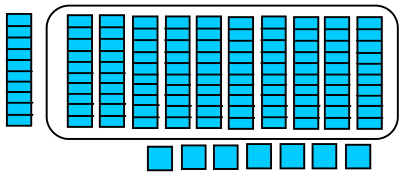

__۱__ سلي __۱__ لسي __۷__ يودانه يي

۱۱۷

---

۲. 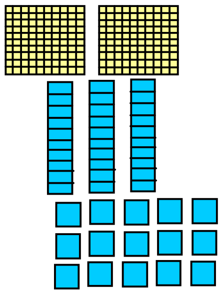

____ سلي ____ لسي ____ يودانه يي

____ + ____ + ____

______

---

۳. 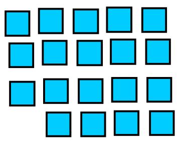

____ سلي ____ لسي ____ يودانه يي

____ + ____ + ____

______

---

۴. 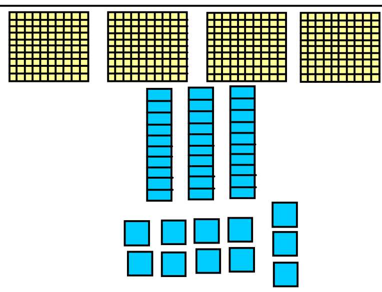

____ سلي ____ لسي ____ يودانه يي

____ + ____ + ____

______

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاندي جدول د عددونو سلسله (پرله پسي توب) له ١٠٠–۵٠٠ پورې بنيي.

١٠٠	١٠١	١٠٢	١٠٣	١٠۴	١٠۵	١٠٦	١٠٧	١٠٨	١٠٩
١١٠	١١١	١١٢	١١٣	١١۴	١١۵	١١٦	١١٧	١١٨	١١٩
١٢٠	١٢١	١٢٢	١٢٣	١٢۴	١٢۵	١٢٦	١٢٧	١٢٨	١٢٩
١٣٠	١٣١	١٣٢	١٣٣	١٣۴	١٣۵	١٣٦	١٣٧	١٣٨	١٣٩
١۴٠	١۴١	١۴٢	١۴٣	١۴۴	١۴۵	١۴٦	١۴٧	١۴٨	١۴٩
١۵٠	١۵١	١۵٢	١۵٣	١۵۴	١۵۵	١۵٦	١۵٧	١۵٨	١۵٩
١٦٠	١٦١	١٦٢	١٦٣	١٦۴	١٦۵	١٦٦	١٦٧	١٦٨	١٦٩
١٧٠	١٧١	١٧٢	١٧٣	١٧۴	١٧۵	١٧٦	١٧٧	١٧٨	١٧٩
١٨٠	١٨١	١٨٢	١٨٣	١٨۴	١٨۵	١٨٦	١٨٧	١٨٨	١٨٩
١٩٠	١٩١	١٩٢	١٩٣	١٩۴	١٩۵	١٩٦	١٩٧	١٩٨	١٩٩
٢٠٠	٢٠١	٢٠٢	٢٠٣	٢٠۴	٢٠۵	٢٠٦	٢٠٧	٢٠٨	٢٠٩
٢١٠	٢١١	٢١٢	٢١٣	٢١۴	٢١۵	٢١٦	٢١٧	٢١٨	٢١٩
٢٢٠	٢٢١	٢٢٢	٢٢٣	٢٢۴	٢٢۵	٢٢٦	٢٢٧	٢٢٨	٢٢٩
٢٣٠	٢٣١	٢٣٢	٢٣٣	٢٣۴	٢٣۵	٢٣٦	٢٣٧	٢٣٨	٢٣٩
٢۴٠	٢۴١	٢۴٢	٢۴٣	٢۴۴	٢۴۵	٢۴٦	٢۴٧	٢۴٨	٢۴٩
٢۵٠	٢۵١	٢۵٢	٢۵٣	٢۵۴	٢۵۵	٢۵٦	٢۵٧	٢۵٨	٢۵٩
٢٦٠	٢٦١	٢٦٢	٢٦٣	٢٦۴	٢٦۵	٢٦٦	٢٦٧	٢٦٨	٢٦٩
٢٧٠	٢٧١	٢٧٢	٢٧٣	٢٧۴	٢٧۵	٢٧٦	٢٧٧	٢٧٨	٢٧٩
٢٨٠	٢٨١	٢٨٢	٢٨٣	٢٨۴	٢٨۵	٢٨٦	٢٨٧	٢٨٨	٢٨٩
٢٩٠	٢٩١	٢٩٢	٢٩٣	٢٩۴	٢٩۵	٢٩٦	٢٩٧	٢٩٨	٢٩٩
٣٠٠	٣٠١	٣٠٢	٣٠٣	٣٠۴	٣٠۵	٣٠٦	٣٠٧	٣٠٨	٣٠٩
٣١٠	٣١١	٣١٢	٣١٣	٣١۴	٣١۵	٣١٦	٣١٧	٣١٨	٣١٩
٣٢٠	٣٢١	٣٢٢	٣٢٣	٣٢۴	٣٢۵	٣٢٦	٣٢٧	٣٢٨	٣٢٩
٣٣٠	٣٣١	٣٣٢	٣٣٣	٣٣۴	٣٣۵	٣٣٦	٣٣٧	٣٣٨	٣٣٩
٣۴٠	٣۴١	٣۴٢	٣۴٣	٣۴۴	٣۴۵	٣۴٦	٣۴٧	٣۴٨	٣۴٩
٣۵٠	٣۵١	٣۵٢	٣۵٣	٣۵۴	٣۵۵	٣۵٦	٣۵٧	٣۵٨	٣۵٩
٣٦٠	٣٦١	٣٦٢	٣٦٣	٣٦۴	٣٦۵	٣٦٦	٣٦٧	٣٦٨	٣٦٩
٣٧٠	٣٧١	٣٧٢	٣٧٣	٣٧۴	٣٧۵	٣٧٦	٣٧٧	٣٧٨	٣٧٩
٣٨٠	٣٨١	٣٨٢	٣٨٣	٣٨۴	٣٨۵	٣٨٦	٣٨٧	٣٨٨	٣٨٩
٣٩٠	٣٩١	٣٩٢	٣٩٣	٣٩۴	٣٩۵	٣٩٦	٣٩٧	٣٩٨	٣٩٩
۴٠٠	۴٠١	۴٠٢	۴٠٣	۴٠۴	۴٠۵	۴٠٦	۴٠٧	۴٠٨	۴٠٩

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۱۹	۴۱۸	۴۱۷	۴۱۶	۴۱۵	۴۱۴	۴۱۳	۴۱۲	۴۱۱	۴۱۰
۴۲۹	۴۲۸	۴۲۷	۴۲۶	۴۲۵	۴۲۴	۴۲۳	۴۲۲	۴۲۱	۴۲۰
۴۳۹	۴۳۸	۴۳۷	۴۳۶	۴۳۵	۴۳۴	۴۳۳	۴۳۲	۴۳۱	۴۳۰
۴۴۹	۴۴۸	۴۴۷	۴۴۶	۴۴۵	۴۴۴	۴۴۳	۴۴۲	۴۴۱	۴۴۰
۴۵۹	۴۵۸	۴۵۷	۴۵۶	۴۵۵	۴۵۴	۴۵۳	۴۵۲	۴۵۱	۴۵۰
۴۶۹	۴۶۸	۴۶۷	۴۶۶	۴۶۵	۴۶۴	۴۶۳	۴۶۲	۴۶۱	۴۶۰
۴۷۹	۴۷۸	۴۷۷	۴۷۶	۴۷۵	۴۷۴	۴۷۳	۴۷۲	۴۷۱	۴۷۰
۴۸۹	۴۸۸	۴۸۷	۴۸۶	۴۸۵	۴۸۴	۴۸۳	۴۸۲	۴۸۱	۴۸۰
۴۹۹	۴۹۸	۴۹۷	۴۹۶	۴۹۵	۴۹۴	۴۹۳	۴۹۲	۴۹۱	۴۹۰
									۵۰۰

تمرین: د ۱۰۵ عدد په چوت کې ښودل شوی دی له هغه څخه په کـــار اخستلو سره د۱۰۹، ۱۰۸ او ۱۲۰ عددونه په چوت کې وښایاست.

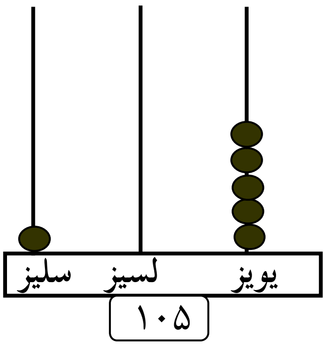

کورنۍ دنده: په خپلو کتابچو کې د۲۰۱ او ۲۱۰ عددونه په چوت کې وښایاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دېرشم لوست

مخ کې، وروسته، منځ کې

هدف: په دې لوست کې زده کوونکي باید دیوه عدد نه مخ کې عدد، دیوه عدد څخه وروسته او هغه عدد چې ددوو عددونو په منځ کې دی وپیژني.

هغه عدد ولیکئ چې یو عدد مخ کې راځي.

۱. ۲۷۷، ۲۷۸ ____، ۵۴٦ ____، ۱۲۷

۲. ____، ۳۲۹ ____، ۴۴۰ ____، ۷۸۱

۳. ____، ٦۳۰ ____، ۹۱۷ ____، ۸۴٦

هغه عدد ولیکئ چې یو عدد وروسته راځي.

۴. ۱۱۲، ____ ۳۱۹، ____ ۸۵۵، ____

۵. ۴۷۸، ____ ۹۹۸، ____ ۲۵۲، ____

٦. ۵۹۱، ____ ۷۴۳، ____ ٦٦۹، ____

هغه عدد ولیکئ چې د لاندې درکړل شوي عددونو په منځ کې راځي.

۷. ۱۱۸، ____، ۱۲۰ | ۴۹۹، ____، ۵۰۱ | ۷۸۷، ____، ۷۸۹

۸. ٦۴۲، ____، ٦۴۳ | ۲۹۹، ____، ۳۰۱ | ۹۵۳، ____، ۹۵۵

۹. ۸۲۷، ____، ۸۲۹ | ۳۳۵، ____، ۳۳۷ | ۳۷۸، ____، ۳۸۰

---

۱۰. ټول هغه عددونه چې د ۵۴۰ او ۵٦۰ په منځ کې دي ولیکئ.

کورنی دنده:

مخ کې وروسته یا منځ کې عددونه ولیکئ.

۱. ۲۲۲، ____، ۲۲۴ | ، ____، ۱۹٦ | ۲۳۴، ____

۲. ____، ۴۲۱ | ٦۴۹، ____، ٦۵۱ | ۹۱۹، ____

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوديرشم لوست

د عددونو پرتله

هدف: زده کوونکي باید کوچني او لوی عددونه یوله بله سره تشخیص او همدارنګه دوه مساوي عددونه وپیژني د >، < او = نښې وکاروي.

>	<	=
دا > نښه زیات راښیي ۳۴۲ >۱۱۱ ۳۴۲ زیات له ۱۱۱ څخه دي	دانښه < لږ راښیي ۱۱۱ < ۳۴۲ ۱۱۱ لږ له ۳۴۲ څخه دي.	دا = نښه مساوي راښیي. ۱۵۰ = ۱۵۰ ۱۵۰ مساوي له ۱۵۰ سره دي

د عددونو هره جوړه د (<، > یا =) نښې په دایره کې په ایښودلوسره پرتله کړي.

۱. ۴۲۳ (<) ۳۵۳ — ۵۰۱ ( ) ۴۹۲ — ۲۷۱ ( ) ۲۷۱

۲. ۵۴۷ ( ) ۴۹۹ — ۷۷۷ ( ) ۸۱۲ — ۱۴۲ ( ) ۲۴۲

۳. ۶۸۷ ( ) ۸۲۱ — ۳۱۷ ( ) ۳۱۷ — ۹۲۸ ( ) ۹۲۹

۴. ۶۲۵ ( ) ۶۲۵ — ۴۱۸ ( ) ۲۵۷ — ۵۸۹ ( ) ۵۸۹

۵. ۱۲۹ ( ) ۱۷۲ — ۳۶۴ ( ) ۲۸۱ — ۶۶۹ ( ) ۵۶۹

۶. ۲۳۰ ( ) ۱۰۰ — ۷۶۸ ( ) ۸۰۱ — ۴۱۲ ( ) ۴۱۲

تاسو د ۳۰۰ او ۴۰۰ په منځ کې مناسب عددونه د لاندې پوښتنو په حل کې استعمال کړئ.

۷. ___ (<) ___ — ___ (=) ___ — ___ (>) ___

۸. ___ (>) ___ — ___ (>) ___ — ___ (=) ___

کورنۍ دنده: معما حل کړئ.

۱. زه یو عددیم چې له ٦٧٥ څخه لږ اوله ٦٦٧ څخه زیات یم په داسې توګه چې زما دیویز رقم ۲ دی. زه کوم عدد یم؟

۲. د یوه عدد په برخه کې یوه معما ولیکئ او هغه خپل ملګري ته ورکړئ چې حل یې کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه دېرشم لوست

د عددونو ترتیب نظر په مقامي ارزښت سره

هدف: زده کوونکي عددونه نظر په مقامي ارزښت سره ترتیب او دځایونو ټاکل وکړای شي.

دیوه کتاب له فهرست څخه دا مخونه په نظر کې نیسو.

فهرست
۶فصل ۳۱۸
۷فصل ۳۳۷
۸فصل ۴۰۰
۹فصل ۴۲۰
۱۰فصل ۴۶۲

دا عددونه له ډېر کوچني عدد څخه د لوی عدد خواته ترتیب شوي دي

۳۱۸، ۳۳۷، ۴۰۰، ۴۲۰، ۴٦۲

او دا عددونه د ډېر لوی عددڅخه دکوچني عدد خواته ترتیب شوي دي ۴٦۲، ۴۲۰، ۴۰۰، ۳۳۷، ۳۱۸

لاندې عددونه د ډېر لږو څخه د ډېر زیاتو خواته ترتیب او ویې لیکئ.

۱. ۱۱۹، ۹۳، ۱۲۵، ۲۰۱ ______، ______، ______، ______

۲. ۲۹٦، ۲۲۸، ۲۵۲، ۲۸۳ ______، ______، ______، ______

۳. ۷۷، ۴۱۵، ٦۹۰، ۱۵۲ ______، ______، ______، ______

لاندې عددونه د ډېرو زیاتو څخه د ډېرو لږو خواته ترتیب او ویې لیکئ.

۴. ۳۴۸، ۲۲۰، ۴٦۴، ۷۳۲ ______، ______، ______، ______

۵. ٦۰۵، ۹۷۳، ۷۵۱، ۴۸۹ ______، ______، ______، ______

٦. ۲۴۵، ۲۱۷، ۲۷۳، ۲۲۹ ______، ______، ______، ______

---

۷. د ۸، ۲ او ٦ رقمونو په کارولو سره کوم درې رقمي عددونه لیکلای او جوړولای شئ؟

____ ____ ____ ____ ____ ____ ____ ____ ____

---

۸. د خپلي خوښې عددونه د ډېر لږو څخه د ډېر لوی خواته ترتیب او ویـــې لیکئ

، ____ ، ____ ، ____ ، ____ ، ____ ، ____ ، ____ ، ____ ، ____

ډېر لږ ... ډېر زیات

کورنۍ دنده: څلور عددونه په ترتیب سره د ډېر زیات څخه د ډېـــر کـــوچني عدد خواته ترتیب کړئ دا عددونه د ٦۰۰ او ۸۰۰ ترمنځ وټاکئ.

______، ______، ______، ______

(c) ketabton.com: The Digital Library

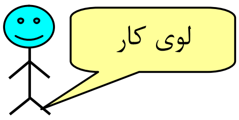

تر ۱۰۰۰ دعددونو مشق او تمرين

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست.

د ۴۶۴ او ۷۰۹ عددونه استعمال کړئ ترڅو هرې پوښتنې ته ځواب ووایاست.

۱. د کوم عدد یویز ۴ دی؟

۲. د کوم عدد لسیز صفر دی؟

۳. د کوم عدد لسیز ٦ دی؟

۴. د کوم عدد سلیز ۷ دی؟

۵. د کوم عدد سلیز او لسیز سره مساوي دي؟

٦. کوم عدد لوي دی؟ ______

عدد په درې ډوله ولیکئ.

۷. 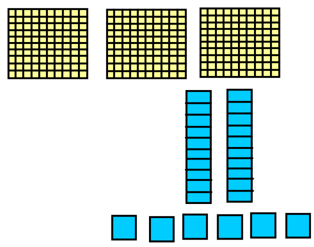

______ سل ______ لسه ______ یو

______ + ______ + ______

______

---

۸. 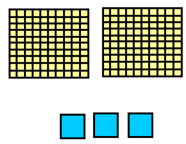

______ سل ______ لسه ______ یو

______ + ______ + ______

______

شکلونه خپلو کتابچو کې رسم کړئ له یویزو او لسیزو څخه په ترتیب سره د لسو او سلو ګروپونه جوړ او د هغو د شاوخوا څخه دایره وکاږئ او اړونـد عـدد یـې ولیکئ.

۱. 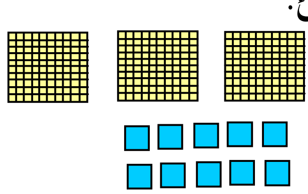

______ سل ______ لسه ______ یو

______ + ______ + ______

(c) ketabton.com: The Digital Library

______

۲. 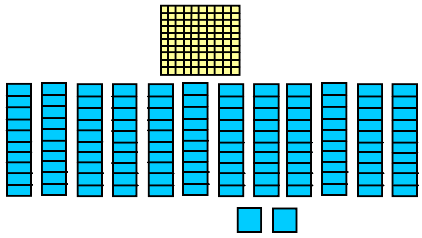

______ سل ______ لسه ______ یو

______ + ______ + ______

______

۳. 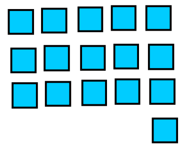

______ سل ______ لسه ______ یو

______ + ______ + ______

______

پوښتنې کتابچو ته نقل کړئ اوپه دایره کې د <، > یا = مناسبه نښه ولیکئ.

۴. ۲۰۷ ◯ ۷۰۲   ۱۱۶ ◯ ۱۶۱   ۲۲۰ ◯ ۱۲۱

۵. ۴۳۷ ◯ ۷۴۳   ۳۳۲ ◯ ۲۳۳   ۳۱۲ ◯ ۱۲۳

د حل شوي مثال سره سم تش ځایونه ډک کړئ.

۶. ٦٠٥، ٦١٥، ٦٢٥، ۶۳۵   ۸۰۰، ۸۰۵، ۸۱۰، ______

۷. ۳۴۰، ۳۵۰، ۳٦۰، ______   ۵۹۹، ٦۹۹، ۷۹۹، ______

۸. ۳۲۲، ۳۳۲، ۳۴۲، ______   ۷۲۰، ۷۲۴، ۷۲۸، ______

مخ کې عدد وروسته عدد اومنځ کې عدد ولیکئ.

۹. ______، ۴۳٦   ۸۰۹، ______، ۸۱۱   ۱۷۰، ______

۱۰. ٦۳۷، ______، ٦۳۹   ۳۳۳، ______   ۴۴۴، ______

کورنۍ دنده: که چېرې ټول تمرینونه په ټولګي کې حل نه شول پاتې پوښتنې په کور کې حل کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم فصل

د درې رقمي عددونو جمع او تفريق

درې دېرشم لوست

د درې رقمي عددونو جمع او تفريق

د څو سلګونو جمع کول

هدف: په دې لوست کې زده کوونکي په درې رقمي (څوسلګونو) عددونوکې جمع او تفريق سرته ورسولای شي.

د چوکات له وزنونو څخه کوم يې سره جمع شي ترڅو د موټر بار بشپړ شي.

۵۰۰ کیلوګرامه	۵۰۰ کیلوګرامه	
۱۰۰ کیلوګرامه	۷۰۰ کیلوګرامه	
۱۰۰ کیلوګرامه	۵۰۰ کیلوګرامه	۲۰۰ کیلوګرامه
۸۰۰ کیلوګرامه	۳۰۰ کیلوګرامه	۶۰۰ کیلوګرامه

۱. 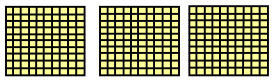

۳ سله

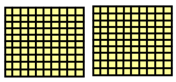

۲ سله

۵ سله = ۲ سله + ۳ سله

۵۰۰ = ۲۰۰ + ۳۰۰

معلوم يې کړئ چې ټوله څو سله کېږي جمع يې کړئ.

۱. 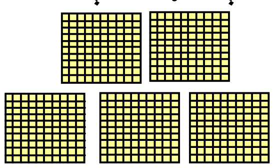

____ سله = ____ سله + ____ سله

____ = ____ + ____

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. 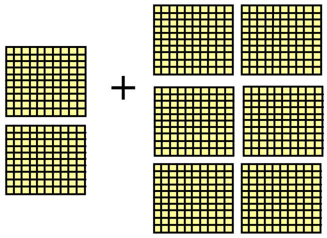

____ سله = ____ سله + ____ سله

____ = ____ + ____

---

۳. 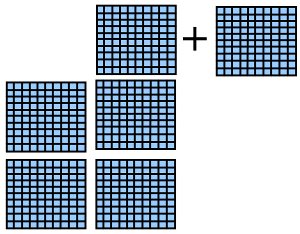

____ سله = ____ سله + ____ سله

____ = ____ + ____

---

۴. 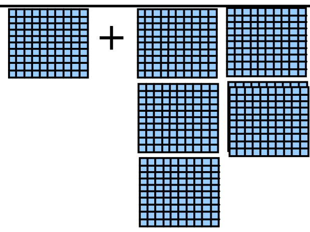

____ سله = ____ سله + ____ سله

____ = ____ + ____

---

۵. 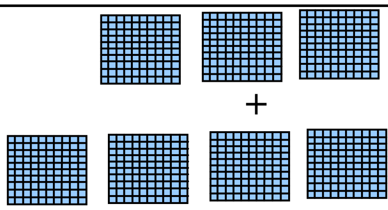

____ سله　　____

____ سله +　　____ +

____ سله　　____

---

۶. 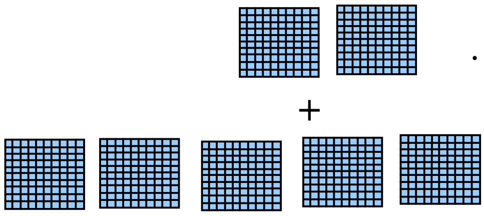

____ سله　　____

____ سله +　　____ +

____ سله　　____

کورنۍ دنده: تاسو په خپله دلرګوټو بنډلونه رسم کړئ اوسليز يې سره جمع کړئ.

۷.

____ سله　　____

____ سله +　　____ +

____ سله　　____

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور دېرشم لوست

دیوه درې رقمي عدد جمع کول له یوه درې رقمي عددسره چې دیویز او لسیز رقمونه یې صفر وي

هدف:زده کوونکي یو درې رقمي عدد له بل یو درې رقمي عدد سره چې دیویز او لسیز رقمونه یې صفر وي جمع کړای شي.

جمع.

۱. 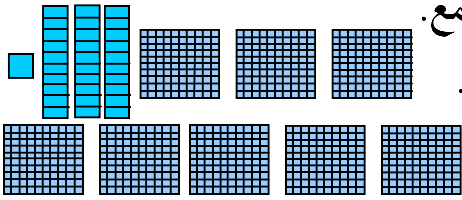

۳ سله ۳ لسه ۱ یو
۵ سله ۰ لسه ۰ یو
۸ سله ۳ لسه ۱ یو

۳۳۱
+ ۵۰۰
۸۳۱

۸۳۱ = ټوله

۲. 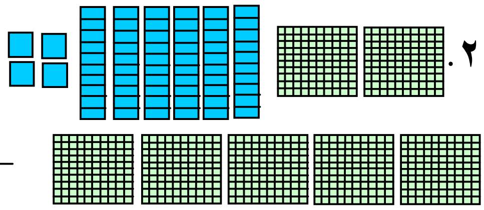

___ سله ___ لسه ___ یو
___ سله ___ لسه ___ یو
___ سله ___ لسه ___ یو

___
+ ___
___

۳. 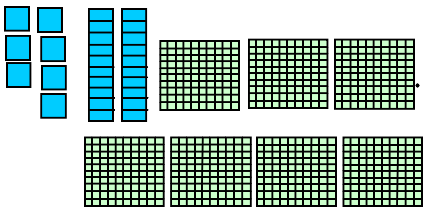

___ سله ___ لسه ___ یو
___ سله ___ لسه ___ یو
___ سله ___ لسه ___ یو

___
+ ___
___

۴– ۲۷۳ + ۳۰۰ ، ۱۸۷ + ۵۰۰ ، ۶۱۲ + ۱۰۰ ، ۴۳۹ + ۵۰۰ ، ۶۴۳ + ۲۰۰

۵– ۵۲۷ + ۱۰۰ ، ۷۲۸ + ۲۰۰ ، ۴۸۳ + ۳۰۰ ، ۵۱۲ + ۱۰۰ ، ۳۷۴ + ۴۰۰

کورنۍ دنده: جمع یې کړئ.

۱. ۸۴۷ + ۱۰۰ ، ۲۴۷ + ۷۰۰ ، ۴۸۲ + ۲۰۰ ، ۳۷۱ + ۵۰۰ ، ۵۴۷ + ۳۰۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه دېرشم لوست

د درې رقمي عددونو جمع کول

هدف: زده کوونکي ټول درې رقمي عددونه يوله بله سره جمع کړاي شي.

د اماني ښوونځي يو لوی سالون د زده کوونکو دکارونو د ښودلو له پاره لري.

د پنجشنبې په ورځ ۲۴۷ تنه راغلل.
او د چهارشنبې په ورځ ۱۳۲ تنه راغلل.
دې سالون ته ټول څو تنه راغلي دي؟

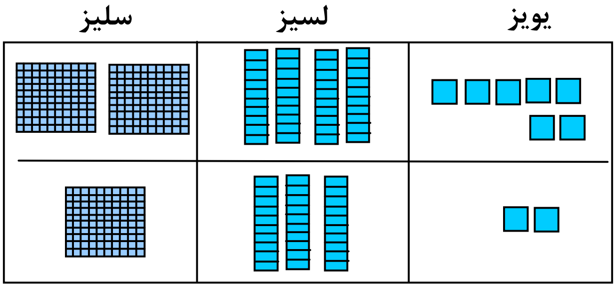

سليز	لسيز	يويز
۲	۴	۷
+ ۱	۳	۲
۳	۷	۹

۳۷۹ تنه د لوبغاړي سالون ته راغلي دي

۹ يو ۷ لسه ۳ سله

۳۷۹

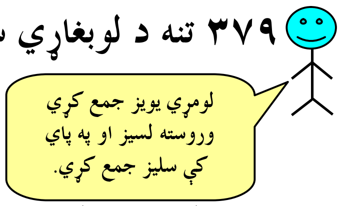

پوښتنه: ولې مونږ لومړي يويز جمع کوو؟

د خپل ملګري سره کار وکړئ له يويزو څخه يې پيل کړئ او جمع يې کړئ.

۱.

سليز	لسيز	يويز
۱	۲	۵
+ ۳	۳	۴

سليز	لسيز	يويز
۳	۱	۴
+ ۱	۲	۵

۲.

سليز	لسيز	يويز
۳	۱	۶
+ ۲	۵	۱

سليز	لسيز	يويز
۴	۲	۲
+ ۵	۱	۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳.

سلیز	لسیز	یویز
۲	۷	۵
+ ۴	۱	۹

سلیز	لسیز	یویز
۶	۳	۷
+ ۱	۶	۱

۴.

سلیز	لسیز	یویز
۵	۳	۸
+ ۱	۵	۰

سلیز	لسیز	یویز
۴	۵	۴
+ ۱	۱	۴

۵. جمع یې کړي:

۱۲۹	۳۴۱	۱۷۰	۲۰۶	۶۱۲
+ ۳۰	+ ۱۲۸	+ ۳۱۲	+ ۱۷۲	+ ۳۵

۶.

۴۰۳	۱۵۹	۳۲۵	۵۰۸	۴۱۲
+ ۲۱۴	+ ۲۲۰	+ ۷۱	+ ۲۱۰	+ ۴۴

۷.

۳۳۱	۱۱۱	۵۳۷	۷۷۱	۸۲۳
+ ۵۱۷	+ ۴۴۳	+ ۲۱	+ ۱۰۸	+ ۱۶۴

کورنۍ دنده:

په تشو ځایونو کې مناسب عددونه ولیکئ.

۱.

سلیز	لسیز	یویز
☐	۱	☐
+ ۲	☐	۶
۹	۸	۹

۲.

سلیز	لسیز	یویز
۲	☐	۶
+ ☐	۵	☐
۶	۶	۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ دیرشم لوست

د درې رقمي عددونو جمع کول چې حاصل ولري

هدف: زده کوونکي وکولای شي د درې رقمي عدد جمع کولو کې حاصل ونیسي او د جمعي عملیه په صحیح توګه سرته ورسوي.

مونږ سلیز، لسیز او یویز په لاندې توګه جمع کولای شو.

لومړی:
یویز سره جمع کړئ که چېرې حاصل ولري دوروستي رقم سره يې جمع کړئ.

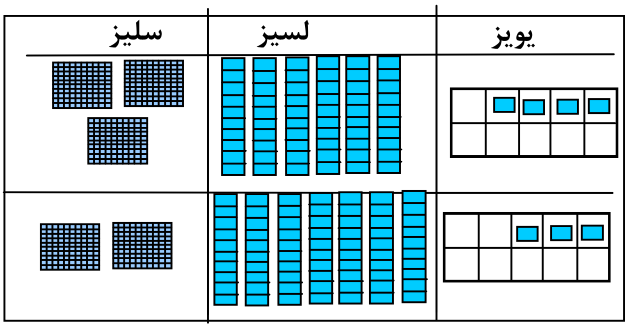

۳۶۴
+۲۷۳
۷

دوهم:
لسیز سره جمع کړئ که چېرې حاصل ولري دوروستي رقم سره يې جمع کړئ.

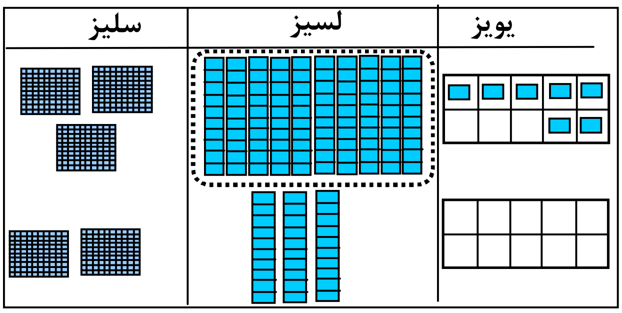

۱
۳۶۴
+۲۷۳
۳۷

۶
+۷
۱۳

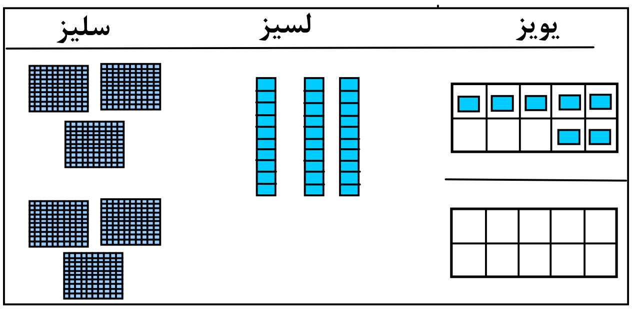

۱
۳۶۴
+۲۷۳
۶۳۷

جمع يې کړئ.

۱–

سلیز	لسیز	یویز
☐	۱	
۴	۳	۶
+ ۲	۵	۷
۶	۹	۳

سلیز	لسیز	یویز
☐	☐	
۱	۶	۲
+ ۵	۳	۶

سلیز	لسیز	یویز
☐	☐	
۳	۲	۹
+ ۳	۵	۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمع: كه چېرې اړتياوې حاصل ونيسئ.

۲.

سليز	لسيز	يويز
□	□	
۲	۴	۹
+ ۱	۳	۶

سليز	لسيز	يويز
□	□	
۴	۰	۹
+ ۲	۱	۳

سليز	لسيز	يويز
□	□	
	۵	۳
+ ۵	۵	۴

۳.

سليز	لسيز	يويز
□	□	
۲	۷	۴
+	۶	۱

سليز	لسيز	يويز
□	□	
۴	۵	۳
+ ۵	۱	۲

سليز	لسيز	يويز
۴	۲	۵
+ ۵	۴	۸

۴.

سليز	لسيز	يويز
□	□	
۱	۳	۵
+ ۵	۲	۴

سليز	لسيز	يويز
□	□	
۳	۴	۷
+	۷	۲

سليز	لسيز	يويز
□	□	
۲	۸	۱
+ ۳	۵	۶

۵.

سليز	لسيز	يويز
□	□	
۴	۰	۷
+ ۳	۱	۵

سليز	لسيز	يويز
□	□	
۵	۶	۹
+	۶	۰

سليز	لسيز	يويز
□	□	
۶	۳	۷
+ ۲	۴	۵

كورنۍ دنده: حل يې كړئ.

د فېروز ټولګي ۳۷۸ كارتونه جوړ كړل.

د مرجان ټولګي ۲۶۵ كارتونه جوړ كړل.

دواړو ټولګيو ټوله څو كارتونه جوړ كړي دي؟

□
+ □
□

(c) ketabton.com: The Digital Library

د درې رقمي عددونو د جمعې مشق او تمرين:

تاسو درې رقمي عددونه جمع کولای شئ.

په دې ډول:

لومړی: يويز جمع کـــړئ کـــه چېرې اړتياوې حاصل ونيسئ.

دويم: لسيز جمع کړئ که چېرې اړتياوې حاصل ونيسي.

دريم: سليز سره جمع کړئ

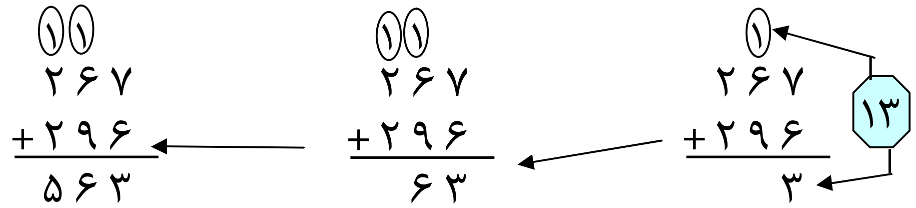

جمع يې کړئ.

١.	٣٧٤ + ١۴٧	٢۴٥ + ۴٥٨	٥٦٧ + ٣٣٣	١۴٩ + ٧٥	١٩٢ + ۴۴	٨٥ + ١٩٧
٢.	٣٦ + ٧٣	٢٣٨ + ۴۴	۴٥٥ + ١۴٥	٥٨٦ + ٣٦۴	١٧٧ + ١٦٨	٦١۴ + ١٨٧
٣.	١٩٨ + ٢٦٧	٢٥٣ + ٣٣٥	۴٩۴ + ٣٦٣	٥١٧ + ۴٦٧	٣۴٦ + ٣٦۴	١٢٣ + ٣۴٥

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوه دیرشم لوست

د درې رقمي عددونو تفریق د قرض (پور) اخستلو پرته

هدف: زده کوونکي درې رقمي عددونه له درې رقمي عددونو څخه له پور اخستلو پرته تفریق کړای شي.

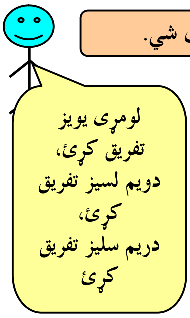

یویز	لسیز	سلیز
۷	۵	۴
۲	۳	۳ –
۵	۲	۱

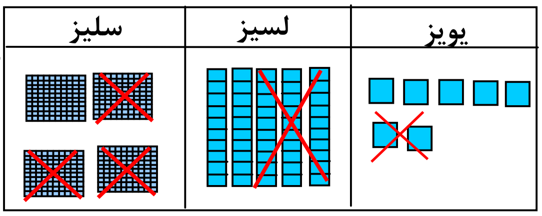

په ډله ایز توګه کار وکړئ.

۱.

یویز	لسیز	سلیز
۶	۲	۷
۵	۱	۱ –

یویز	لسیز	سلیز
۹	۸	۶
۳	۷	۴ –

یویز	لسیز	سلیز
۷	۳	۵
۶	۱	۲ –

۲.

یویز	لسیز	سلیز
۴	۹	۴
۳	۰	۱ –

یویز	لسیز	سلیز
۱	۷	۹
۰	۲	۳ –

یویز	لسیز	سلیز
۴	۴	۸
۱	۲	۳ –

۳.

۶۷۹	۴۸۷	۳۸۹	۵۷۳	۶۵۹
۱۵۱ –	۲۳۷ –	۶۴ –	۱۳۰ –	۲۷ –

۴.

۶۸۹	۵۸۷	۴۸۹	۶۷۳	۶۵۹
۲۵۳ –	۳۳۷ –	۱۶۴ –	۱۳۲ –	۴۳۷ –

کورنۍ دنده: د دې لوست ټولې پوښتنې حل کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته دېرشم لوست

د درې رقمي عددونو تفریق په پور (قرض) اخستلو سره

هدف: زده کوونکي وکولاي شي له یوه درې رقمي عدد څخه درې رقمي عدد که چېرې پور اخستلوته اړتیاوي تفریق کړاي شي.

تاسو د ۱۴۶ عدد له ۳۱۸ څخه په لاندې توګه تفریق کولای شئ.

لومړي: یویز تفریق کړي که چېرې اړتیاوې د لسیزو لــه مرتبې څخه پور واخلئ (لسیز، په یوه دانه یې بدلې کړئ)

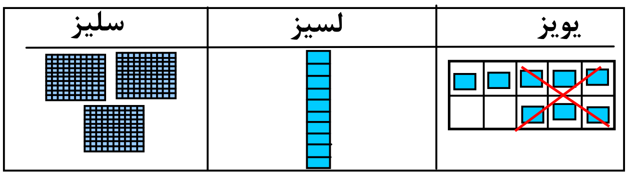


```
  ۳۱۸
- ۱۴۶
    ۲
```

دویم: لسیز تفریـــق کړئ کــه چېــرې اړتیاوې د ســـلیزو څخه پور واخلئ.

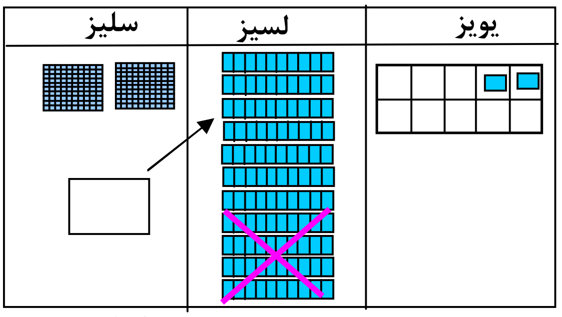


```
 ۲ ۱۱
  ۳۱۸      ۱۱
- ۱۴۶    - ۴
   ۷۲   -  ۷
```

په دې لوست کې مونږ یو سلی په ۱۰ لسونو بدل کړی دی.

درېیم: سلیز تفریق کړئ.

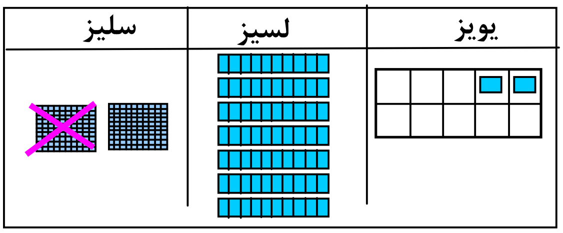


```
 ۲ ۱۱
  ۳۱۸
- ۱۴۶
  ۱۷۲
```

۱ـ په جوړه یې توګه د خپل یوه ملګري سره کار وکړئ لومړی یویز تفریـــق کړئ که چېرې پور اخستلو ته اړتیاوې د لسیزو له مرتبې څخه پور واخلئ.

سلیز	لسیز	یویز
☐	۸	۱۵
۶	۹	۵
- ۲	۴	۸
۴	۴	۷

سلیز	لسیز	یویز
☐	☐	☐
۷	۴	۵
- ۵	۳	۱

سلیز	لسیز	یویز
☐	☐	☐
۴	۶	۱
- ۲	۵	۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲.

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۵	۳	۷
− ۳	۱	۹

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۷	۲	۱
− ۴	۱	۴

سلیز	لسیز	یویز
۴	۲	۹
− ۱	۶	۱

۳.

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۶	۴	۵
− ۲	۱	۸

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۵	۸	۹
−	۹	۲

سلیز	لسیز	یویز
۷	۴	۱
− ۲	۳	۰

۴.

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۸	۴	۶
−	۹	۵

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۹	۳	۶
− ۴	۲	۶

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۷	۵	۹
− ۶	۱	۳

۵.

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۴	۵	۰
− ۳	۶	۰

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۵	۳	۷
−	۶	۴

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۷	۲	۵
−	۹	۱

کورنۍ دنده: په تش ځایونوکي مناسب عددونه ولیکئ.

۱.

سلیز	لسیز	یویز
۵	□	۷
− ۲	۴	□
۳	۰	۹

۲.

سلیز	لسیز	یویز
۵	□	۷
− ۲	۴	□
□	۸	۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپور اخستلو په صورت کې د تفریق مشق او تمرین

تاسو درې رقمي عددونه په لاندې توګه تفریق کولای شئ.

لومړی: یویز تفریق کړئ که چېرې اړتیاوې پور واخلئ.

۱۲ − ۷ = ۵

۶۴۲
− ۲۶۷
۵

دویم: لسیز تفریق کړئ کــه چېرې اړتیاوې پور واخلئ.

۱۳ − ۶ = ۷

۶۴۲
− ۲۶۷
۷۵

دریم: سلیز تفریق کړئ.

۶۴۲
− ۲۶۷
۳۷۵

فرق یې ۳۷۵ دی

تفریق یې کړئ.

۱.	۳۴۶ − ۱۶۳	۵۱۶ − ۳۵۵	۴۲۹ − ۱۵۶	۸۴۰ − ۴۱۵	۸۳۷ − ۴۷۲	۴۱۷ − ۳۳۲
۲.	۷۶۳ − ۲۸۴	۴۸۰ − ۱۲۶	۵۹۳ − ۳۲۸	۹۶۳ − ۷۸۹	۷۵۴ − ۶۵۷	۸۱۶ − ۴۳۲
۳.	۶۵۵ − ۳۷۷	۵۷۶ − ۱۳۸	۳۶۵ − ۱۸۷	۵۷۴ − ۱۸۸	۷۲۵ − ۲۵۶	۹۳۲ − ۵۵۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه دېرشم لوست

د يوه درى رقمي عدد تفريق ديوه درې رقمي عدد څخه چې يويز او لسيز يې صفر وي

هدف: زده کوونکي دصفر لرونکي درې رقمي عددونو څخه درې رقمي عددونه تفريق کړاي شي.

تاسو د صفر لرونکو عددونوڅخه د نورو عددونو تفريق په لاندې ډول کولای شئ.

لومړي: يويز تفريق کـــړئ لسيز صفر دی چې په يويزو بدل شي.

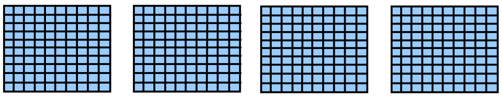

۴۰۰
− ۱۳۶

دوهم: سليز په لسونو سره بدل کړئ لکــه ۱۰ لسونه.

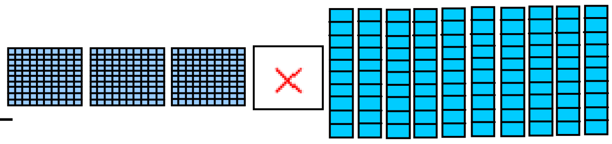

۳ ۱۰
~~۴~~ ~~۰~~ ۰
− ۱۳۶

دريم: يولسي په ۱۰ يودانه يې سره بـــدل کړئ.

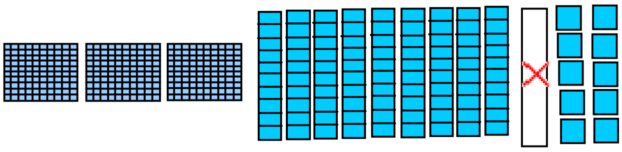

~~۳~~ ~~۹~~ ۱۰
۴۰۰
− ۱۳۶

څلورم تفريق يې کړئ.

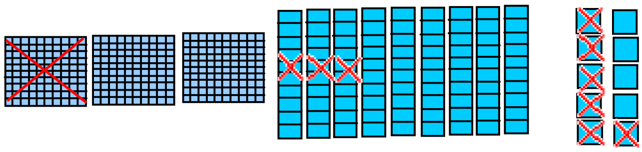

(۳)(۹)(۱۰)
۴۰۰
− ۱۳۶
۲۶۴

تفريق يې کړئ، يوځای کار وکړئ.

۱. (۷)(۱۰)(۱۰) ۸۱۰ − ۳۲۵ = ۴۸۵

۸۱۰ − ۳۲۵ = ۴۸۵	۵۴۰ − ۲۷۳	۴۰۰ − ۱۵۸	۷۰۰ − ۳۶۳	۶۰۳ − ۴۸۹	۵۰۶ − ۴۹

۲.

۳۰۰ − ۱۲۳	۹۰۸ − ۲۸۰	۷۰۰ − ۵۴۰	۵۰۰ − ۱۲۴	۳۰۰ − ۳۷	۲۷۰ − ۲۰۷	۹۰۳ − ۳۲۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

د درو رقمي عددونو د جمعې او تفریق مشق او تمرین:

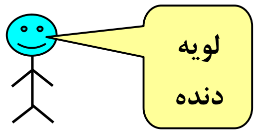

دا لوست تکراري دی او د جمعې د عملیې په اجـــراء کولو کې تاسو تقویت کوي.

آیا تاسو کولاشئ پوښتنوته ځواب ووایاست.

تش ځایونه ډک کړئ.

۱. 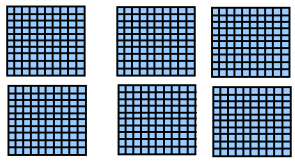

____ سله = ____ سله + ____ سله

____ = ____ + ____

۲. 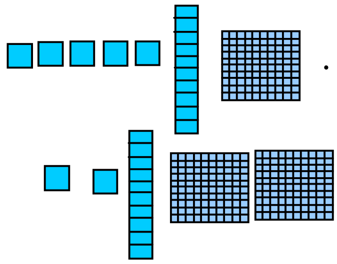

____ سله ____ لسه ____ یودانه یې

____ سله ____ لسه ____ یودانه یې +

____ سله ____ لسه ____ یودانه یې

☐
+ ☐
☐

د قانون څخه په کار اخستنې سره لاندې جدولونه بشپړ کړئ.

۳.

۲۰۰ جمع کړي	
۲۲۰	
۶۷۰	
۵۱۰	
۱۷۰	

۴۰۰ جمع کړي	
۵۰۰	
۳۵۰	
۴۳۰	
۶۷۰	

۳۰ جمع کړي	
۷۳۰	
۸۷۰	
۱۹۰	
۴۲۰	

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمع يې کړئ.

۴ .

سلیز	لسیز	یویز
□	□	
۶	۷	۳
+	۱	۹

سلیز	لسیز	یویز
□	□	
۴	۲	۵
+ ۳	۴	۸

سلیز	لسیز	یویز
□	□	
۲	۷	۶
+ ۱	۴	۵

۵ . تفریق یې کړئ.

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۸	۳	۷
− ۲	۲	۵

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۳	۳	۷
−	۶	۱

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۵	۲	۶
− ۱	۴	۸

جمع یا تفریق یې کړئ.

۶ .

۷۶۲	۸۲۳	۳۲۴	۷۰۰	۳۲۴	۱۲۷
− ۵۷۱	+ ۶۹	− ۳۲	− ۲۱۱	+ ۲۵۸	+ ۵۸۴

۷ .

۴۹۵	۳۰۷	۵۵۷	۶۸۳	۵۹۱	۷۰۰
+ ۱۰۸	− ۱۲۲	− ۳۲۹	+ ۷۷	− ۱۰۳	− ۳۳۱

۸ .

۴۹۹	۹۴۷	۲۷۴	۶۰۱	۱۳۹	۲۹۰
+ ۲۰۱	− ۳۵۸	+ ۶۶۶	− ۱۲۷	+ ۴۸۳	+ ۵۷۵

کورنۍ دنده: د دې لوست د۶، ۷ او۸ ګڼې پوښتنې حل کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم فصل

د عددونو ضرب او ویش عملیې

څلوېښتم لوست

د ضرب مفهوم

دوه، دوه، درې، درې زیاتول او شمېرل

دوه، دوه، درې، درې زیاتول او شمېرل:

هدف: دا لوست زده کوونکي چمتو کوي ترڅو د ضرب او تقسیم مفهومونه په ښه آسانۍ سره زده کړي.

۲ ډبرې   ۴ ډبرې   ٦ ډبرې   ۸ ډبرې

ټوله ۸

متناوب(پیوسته) شمېرل څه ډول دي؟ دجمع کولو په ډول دي، خو عین عدد په تکراري توګه د خپل یوه ملګري سره کار وکړئ. کوچنۍ ډبرې وکاروئ ترڅو مساوي ګروپونه جوړ کړئ. متناوب(پیوسته) شمېر وکړئ، ولیکئ ټوله څو کېږي؟

د خپل یوه ملګري سره کار وکړئ کوچنۍ ډبرې وکاروئ ترڅو مساوي ګروپونه جوړ کړئ، متناوب شمېر وکړئ، ویې لیکئ ټوله څو کېږي؟

۱. ۵ وارې ۲، ۲ زیات کړئ

۲ ، ۴ ، ٦ ، ۸ ، ۱۰

ټوله ___

۲. ۴ وارې ۴، ۴ زیات کړې

___ ، ___ ، ___ ، ___

ټوله ___

۳. ۳ وارې ۵ ، ۵ زیات کړئ

___ ، ___ ، ___

ټوله ___

۴. ۴ وارې درې، درې زیات کړئ.

___ ، ___ ، ___ ، ___

ټوله ___

۵. ۵ وارې ۳ ، ۳ زیات کړې

___ ، ___ ، ___ ، ___ ، ___

ټوله ___

٦. ۴ وارې ۵ ، ۵ زیات کړئ.

___ ، ___ ، ___ ، ___ ، ___

ټوله ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه بکسه هر یو یې شپږ هګۍ لري

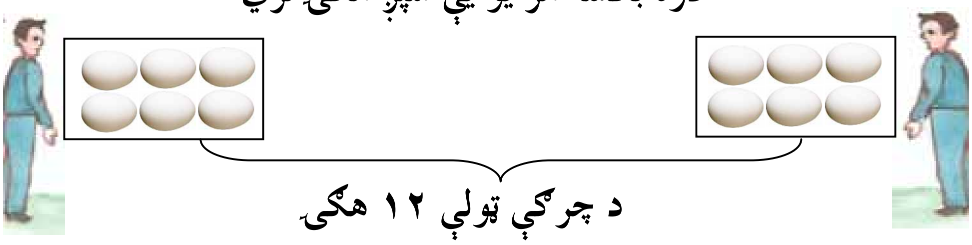

د چرګې هګۍ رسم کړئ متناوب شمېر وکړئ ویې لیکئ خومره؟

۱. د۳ ، ۳ هګیو ۲ بکسه

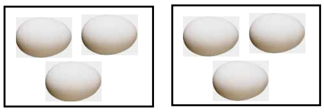

د چرګې ټولې ٦ هګۍ

۲. د ۵ ، ۵ هګیو ۴ بکسه

د چرګې ټولې ——— هګۍ

۳. د۴، ۴ هګیو ۲ بکسه

د چرګې ټولې ——— هګۍ

۴. د۴، ۴ هګیو ۴ بکسه

د چرګې ټولې ——— هګۍ

۵. د ٦ ، ٦ هګیو ۳ بکسه

د چرګې ټولې ——— هګۍ

٦. د ۳ ، ۳ هګیو ٦ بکسه

د چرګې ټولې ——— هګۍ

کورنۍ دنده: ۴ چرګان هر یو یې ۲ پښې لري په یوه ونه باندې ناست دي شکل یې رسم کړئ متناوب شمېر وکړئ ویې لیکئ ټولې څو پښې دي؟

———، ———، ———، ———

ټولې ——— پښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوڅلويښتم لوست

دهغو عددونو جمع كول چې مساوي اجزاوي ولري (تكراري جمع)

هدف: دزده كوونكو چمتو كول د ضرب دزده كړې له پاره.

مونږ جمع كولای شو ترڅو پيداكړو چې ټولې څو منې دي.

۳ + ۳ + ۳ + ۳ = ۱۲

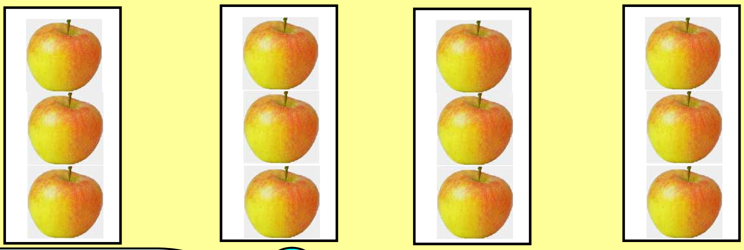

۳ دانه يې ۴ ګروپونه = ۱۲

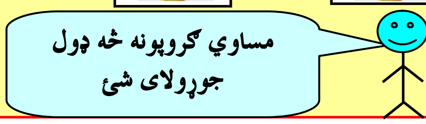

ويې ليكئ څومره؟

۱.

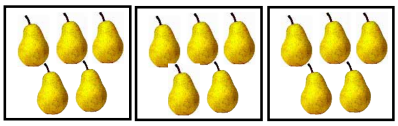

۵ + ۵ + ۵ = ۱۵

۵ دانه يې ۳ ګروپونه = ۱۵

۲.

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپه د ___ = ___

۳.

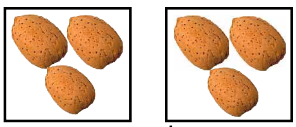

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۴.

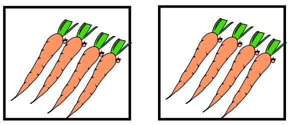

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۵.

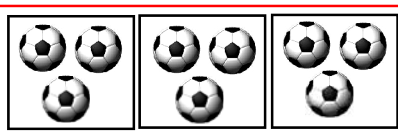

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

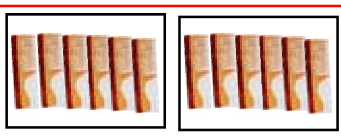

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

ويي ليکئ څومره؟

۷.

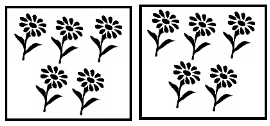

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۸.

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۹.

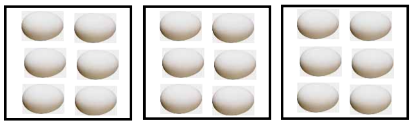

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۱۰.

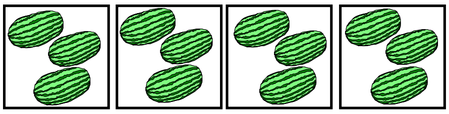

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۱۱.

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۱۲.

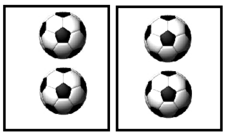

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۱۳.

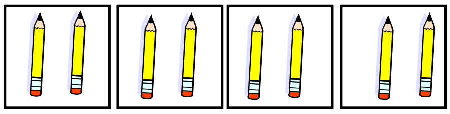

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۱۴.

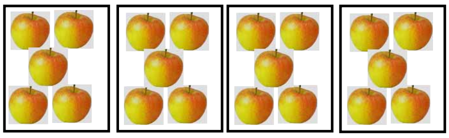

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

کورنۍ دنده : ويي ليکئ څومره؟

۱۵.

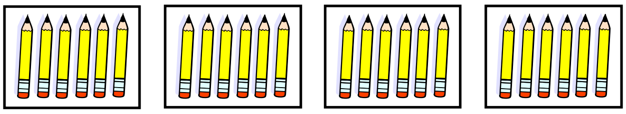

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه څلویښتم لوست

د ضرب نښې

هدف: زده کوونکي پوه شي که چېرې دجمعې اجزاوې مساوي وي دجمعې عملیه په ضرب بدلیږي.

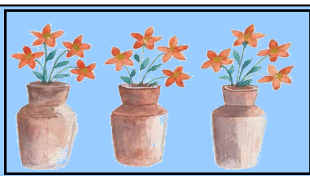

۴ + ۴ + ۴

۳ واري څلور

۳× ۴ = ۱۲

۱۲ حاصل ده

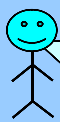

کوم وخت چې ګروپونه مساوي وي جمع یا ضرب کولای شي ترڅو چې مجموعه یې پیداکړئ.

دا × نښه د ضرب ده

۳ واري ۴ مساوي له ۱۲ هلته په ۳ ګلدانیوکي ۱۲ ګلان دي.

په ډله ئیزه توګه کار وکړئ جمع یا ضرب یې کړئ ترڅوچې مجموعه یې پیداکړئ.

۱. څومره چوغکې؟ ۴ ګروپونه د۳ دانه یې

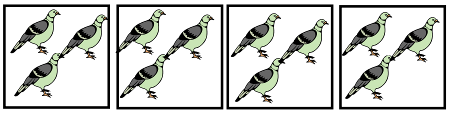

۳ + ۳ + ۳ + ۳ = ۱۲

۳ واري ۴ = ۱۲

یا ۴ × ۳ = ۱۲ چوغکې

۲.

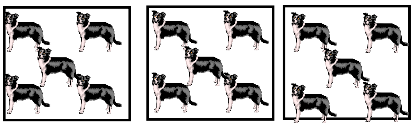

___ + ___ + ___ = ___

___ پنځه = ___

___ × ___ = ___ سپي

۳.څومره میزونه؟۲ګرووپونه د۳ دانه یې

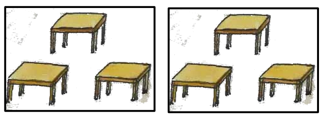

___ + ___ = ___

___ درې = ___

___ × ___ = ___ میزونه

۴.

___ + ___ + ___ = ___

___ یو = ___

___ × ___ = ___ بایسکیلونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵– دجمعې دافادو له مخې د ضرب د افادو تش ځایونه ډک کړئ.

۱– □ = ۱×۲ یا ۲ = ۱ + ۱

۲– ۳ = □ ×۳ یا ۳ = ۱ + ۱+۱

۳– ۴ = □ ×۴ یا ۴ = ۱ + ۱ + ۱ + ۱

۴– ۸ = □ ×۴ یا ۸ = ۲ + ۲ + ۲ + ۲

۵– ۱۵ = □ ×۵ یا ۱۵ = ۳ + ۳ + ۳ + ۳ +۳

۶– ۱۲ = □ ×۳ یا ۱۲ = ۴ + ۴ + ۴

۷– ۱۰ = ۵ × □ یا ۱۰ = ۵ + ۵

جمع او ضرب یې کړئ ترڅو حاصل یې پیداکړئ.

۸.

۱۲= ۴ + ۴ + ۴

۳ ګروپونه د ۴ = ۱۲

۳ وارې څلور = ۱۲

یا ۳ × ۴ = ۱۲ قفله

۹. خومره موټرونه

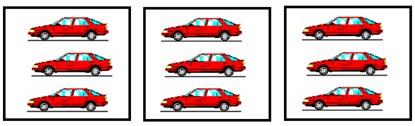

___ = ___ + ___ + ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ درې = ___

موټره ___ = ___ × ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰. خومره کوترې؟

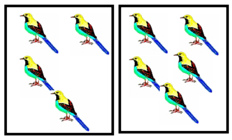

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ پنځه = ___

یا ___ × ___ = ___ کوترې

۱۱. څو داني ګیلاسونه؟

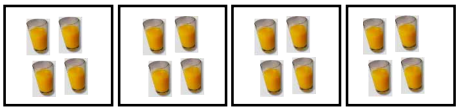

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ دري = ___

یا ___ × ___ = ___ ګیلاس

۱۲. خومره ګلان؟

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ پنځه = ___

یا ___ × ___ = ___ ګلونه

۱۳. خومره ختکي؟

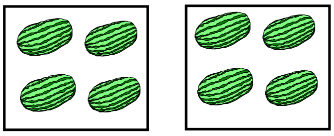

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ څلور = ___

یا ___ × ___ = ___ ختکي

کورنۍ دنده:

د دې لوست پاتې تولې پوښتني بشپړې کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دري څلوېښتم لوست
د کتارونو جوړول

هدف: زده کوونکي دې، دې ټکي ته پام وکړي که چېرې دجمعي اجزاوې مساوي نه وي دجمعي عمليه په ضرب باندې بدليدلای نشي.

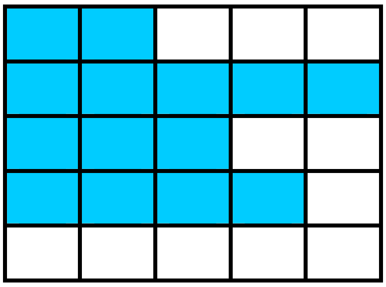

دا کتارونه د رنګ شوي مربعاتو مختلف شمېر لري.
کتارونه يوله بله سره مساوي نه دي.
مونږ هغه ضربولای نشو.

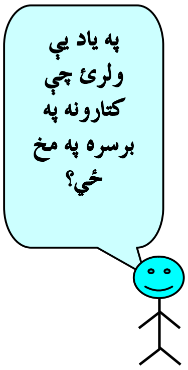

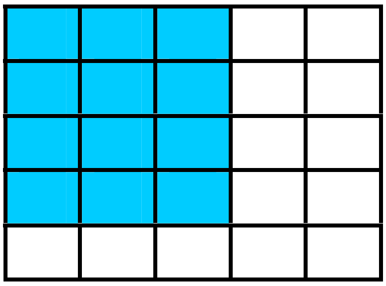

دا کتارونه سره مساوي دي
په هر کتار کې ۳ خاني دي.
۴ کتارونه
۳ مربع ګاني په هر کتارکې
۴ × ۳ = ۱۲ رنګه مربع ګاني

مساوي کتارونه جوړ کړئ، رنګ يې کړئ چې کتار وښيي ويې ليکئ څومره؟

۱.

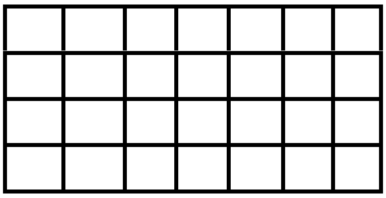

مساوي کتارونه ____
په هر کتار کې ____
حاصل ____

۲.

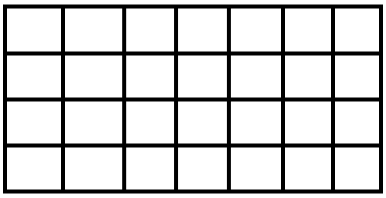

مساوي کتارونه ____
په هر کتار کې ____
حاصل ____

۳.

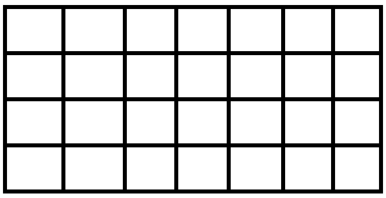

مساوي کتارونه ____
په هر کتارکې ____
حاصل ____

۴.

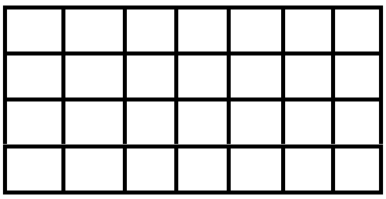

مساوي کتارونه ____
په هر کتار کې ____
حاصل ____

(c) ketabton.com: The Digital Library

مساوي کتارونه رنګه کړئ ويې ليکئ حاصل يې پيداکړئ.

۵. ۳ کتاره د۴ ونبيئ

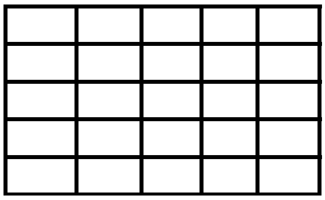

۳ کتاره

۴ په هر کتار کې

۳ × ۴ = ۱۲

۶. ۴ کتاره د۲ ونبيئ

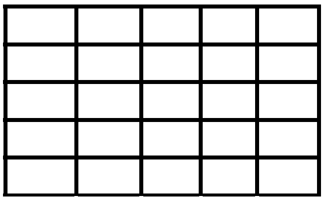

___ کتاره

___ په هر کتار کې

۴ × ۲ = ___

۷. ۴ کتاره د۵ ونبيئ

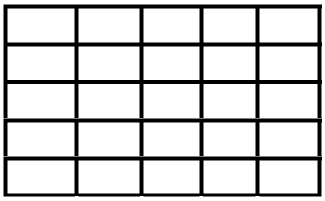

___ کتاره

___ په هر کتار کې

۴ × ۵ = ___

۸. ۵ کتاره د۵ ونبيئ

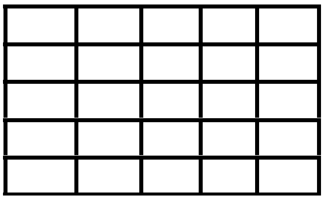

___ کتاره

___ په هر کتار کې

۵ × ۵ = ___

۹.

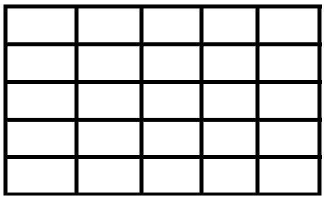

___ کتاره

___ په هر کتار کې

۲ × ۳ = ___

۱۰.

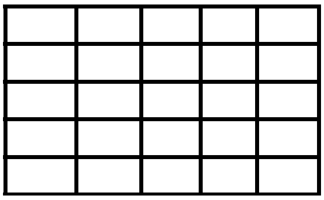

___ کتاره

___ په هر کتار کې

۳ × ۵ = ___

کورنۍ دنده: ټول تمرينونه حل کړئ وروسته:

۱. داسې شکلونه رسم کړئ چې ۳×۵ ونبيي

۲. داسې شکلونه رسم کړئ چې ۵ × ۷ ونبيي

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور څلوېښتم لوست
په ضرب کې د بدلون خاصیت

هدف: زده کوونکي به دې پوه شي که چېرې د ضرب د اجزاو ځایونه بدلون وکړي پروانه کوي یعني د ضرب حاصل کې بدلون نه راځي.

تاسو عددونه په مختلف ډول ضرب کولای شئ چې عین حاصل ولري.

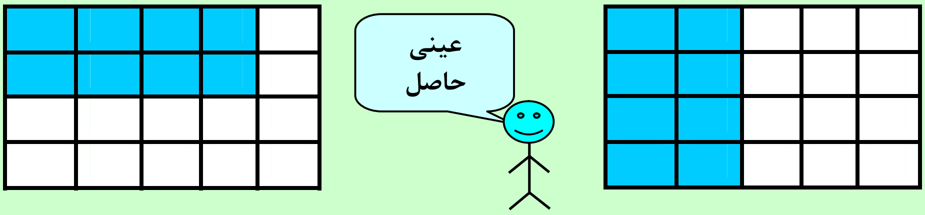

۸ = ۴ × ۲ ‌‌ ‌ ۴ × ۲ = ۸

مساوي کتارونه جوړ کړئ هر کتار رنګ کړئ او حاصل یې پیداکړئ.

۱.
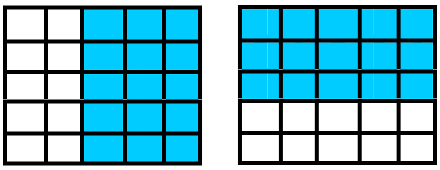

۵ × ۳ = ۱۵ ، ۳ × ۵ = ۱۵

۲.
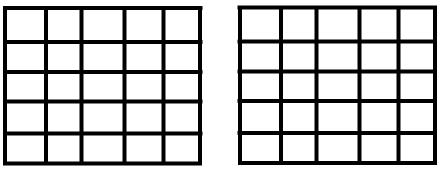

۳ × ۴ = ــــ ، ۴ × ۳ = ــــ

۳.
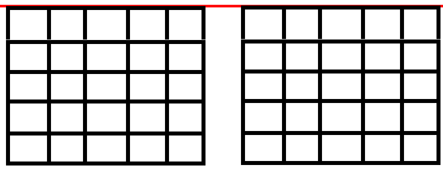

۳ × ۲ = ــــ ، ۲ × ۳ = ــــ

۴.
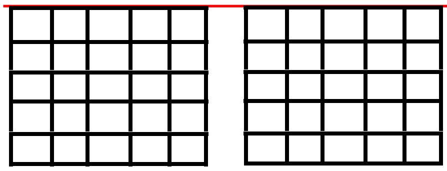

۵ × ۱ = ــــ ، ۱ × ۵ = ــــ

۵.
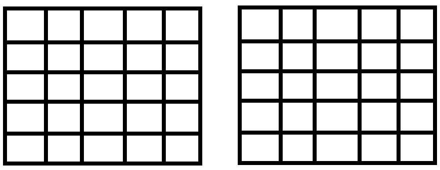

۴ × ۵ = ــــ ، ۵ × ۴ = ــــ

٦.
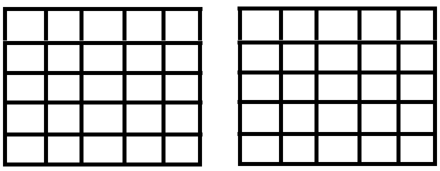

۴ × ۲ = ــــ ، ۲ × ۴ = ــــ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ضرب حاصل پيداکړئ.

.٧ 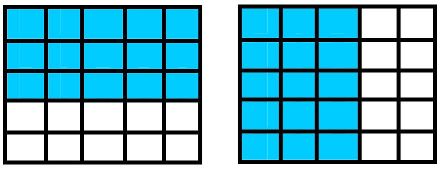

۵× ٣ = ___ ، ٣ ×۵ = ___

.٨ 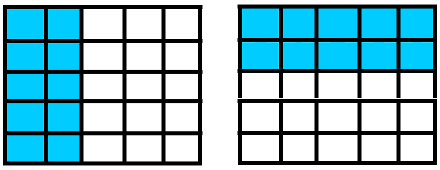

٢× ۵ = ___ ، ۵ ×٢ = ___

.٨ تاسو په خپله عيني عدد وليکئ او کتارونه يې رنګ کړئ. د ضــرب ډول، ډول پوښتني وليکي.

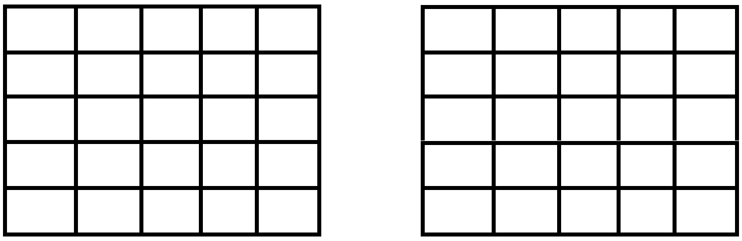

___ × ___ = ___   ___ × ___ = ___

وړې ډبرې استعمال کړئ ترڅو له تاسو سره د ضرب د حاصل پيدا کولـــوکي مرسته وکړي.

.٩
۴ × ٦ = ___
٦ × ۴ = ___

.١٠
٢ × ٩ = ___
٩ × ٢ = ___

.١١
۴ × ۵ = ___
۵ × ۴ = ___

کورنی دنده: ټول تمرينونه حل کړئ ورروسته د لاندې پوښتنو د ضرب حاصل په لاس راوړئ.

.١
٢ × ٧ = ___
٧ × ٢ = ___

.٢
٣ × ٦ = ___
٦ × ٣ = ___

.٣
٨ × ٣ = ___
٣ × ٨ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه څلویشتم لوست
په عمودي شکل ضرب کول

هدف: زده کوونکي سربېره په افقي (په يوه ليک کې) ډول د ضرب په عمودي ډول (يوتربل لاندې) هم يوه شي

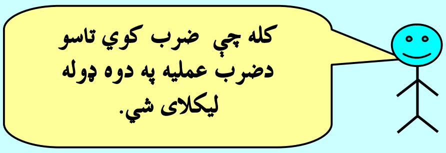

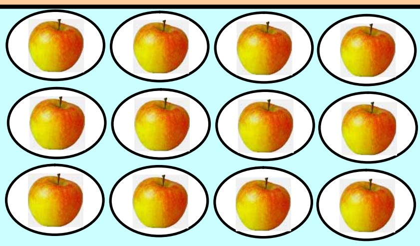

په هر کتار کې ۴ مڼې
کتارونه ۳ ×
ټوله ۱۲ داني مڼې

۴ × ۳ = ۱۲

۱. د ضرب حاصل پيداکړئ ۲کتاره دي.

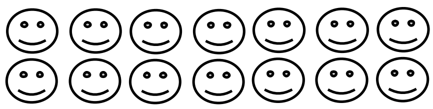

۷
کتاره × ۲
۱۴

۷ × ۲ = ۱۴

۲. ۴ ، (۲) دانه يي

۴
گروپ × ۲

۴ × ۲= ___

۳. ۵ گروپ د ۳

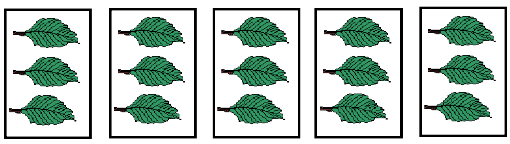

۵
گروپ × ۳

۵ × ۳ = ___

۴. ۳ کتاره د ٦

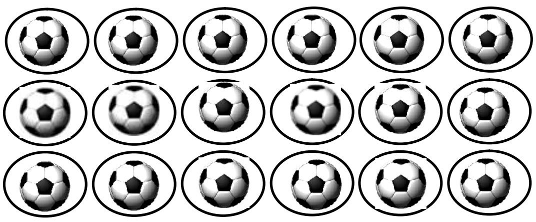

۳
گروپ × ۶

۳ × ٦ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷– عددي جملې په دوه ډوله ولیکئ

۲ کتاره د ۸

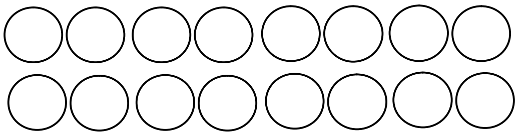

۸ × ۲ = ۱۶

۸
× ۲
۱۶

۸. ۴ ګروپونه د۵

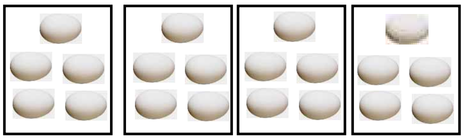

___ × ___ = ___

□
× □
□

۹. ۴ کتارونه د۴

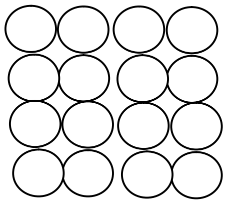

___ × ___ = ___

□
× □
□

۱۰.

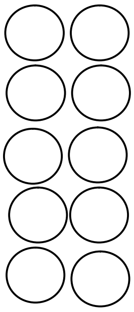

___ × ___ = ___

□
× □
□

ضرب یې کړئ بنایي چې تاسو کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ.

۱. ۲ × ۲ ، ۵ × ۲ ، ۳ × ۴ ، ۷ × ۲ ، ۲ × ۷ ، ۴ × ۲ ، ۷ × ۱

۲. ۴ × ۳ = ___ ، ۳ × ۳ = ___ ، ۲ × ۳ = ___

۳. ۴ × ۴ = ___ ، ۳ × ۴ = ___ ، ۲ × ۴ = ___

کورنۍ دنده:

د دې لوست ټول تمرینونه حل کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ څلوېښتم لوست

د عبارتي پوښتنو په حل کې د ضرب د عمليې کارول

هدف: زده کوونکي د رياضي د قصو او عبارت څخه د ضرب په مفهوم پوه شي او د رياضي افاده يې هم وليکلای شي.

د ضرب د عمليې څخه په کار اخستو سره حل يې کړئ عددي جملې يې وليکئ او د ضرب حاصل پيداکړئ.

۱. د مرسل په بوتې کې ۳ سره ګلونه دي او هر ګل ٦ پاڼې لري ټولې څو پاڼې لري؟

———— = ———— × ————

———— د ګل ټولې پاڼې

۲. موسکا کباب پخوي او هغې دکباب ٦ سيخونه پاخه کړي دي د کباب هر سيخ يې ۴ ټوټې غوښه لري ټوله څو ټوټې غوښه کيږي؟

———— = ———— × ————

ټوله ———— ټوټې غوښه

۳. فريبا په هره ګلدانۍ کې دوه بوټي کينول وروايئ چې هغې په ۵ ګلدانيو کې څو بوټي کينولي دي؟

———— = ———— × ————

ټوله ———— بوټي

۴. د جمېلې په بڼ کې په هر کتارکې د ختکيو ۴ تخمونو د پاره ځای شته ۳ کتاره يې ډک شوي دي. يو کتار يوازې دوه تخمه لري ټول څو تخمه کيږي.

———— = ———— × ————

ټوله ———— تخمه

کورنۍ دنده:

تاسو په خپله عبارتي پوښتني جوړې او د عمليې عددي افادې وليکئ او هم د ضرب حاصل يې پيداکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوه ځلويښتم لوست

د شکلونو څخه په کار اخستو سره د ضرب ښوونه

هدف: دشيانو په کارولو سره زده کوونکي بايد د۲ ژبنی ضرب زده کړي او حافظې ته وسپاري.

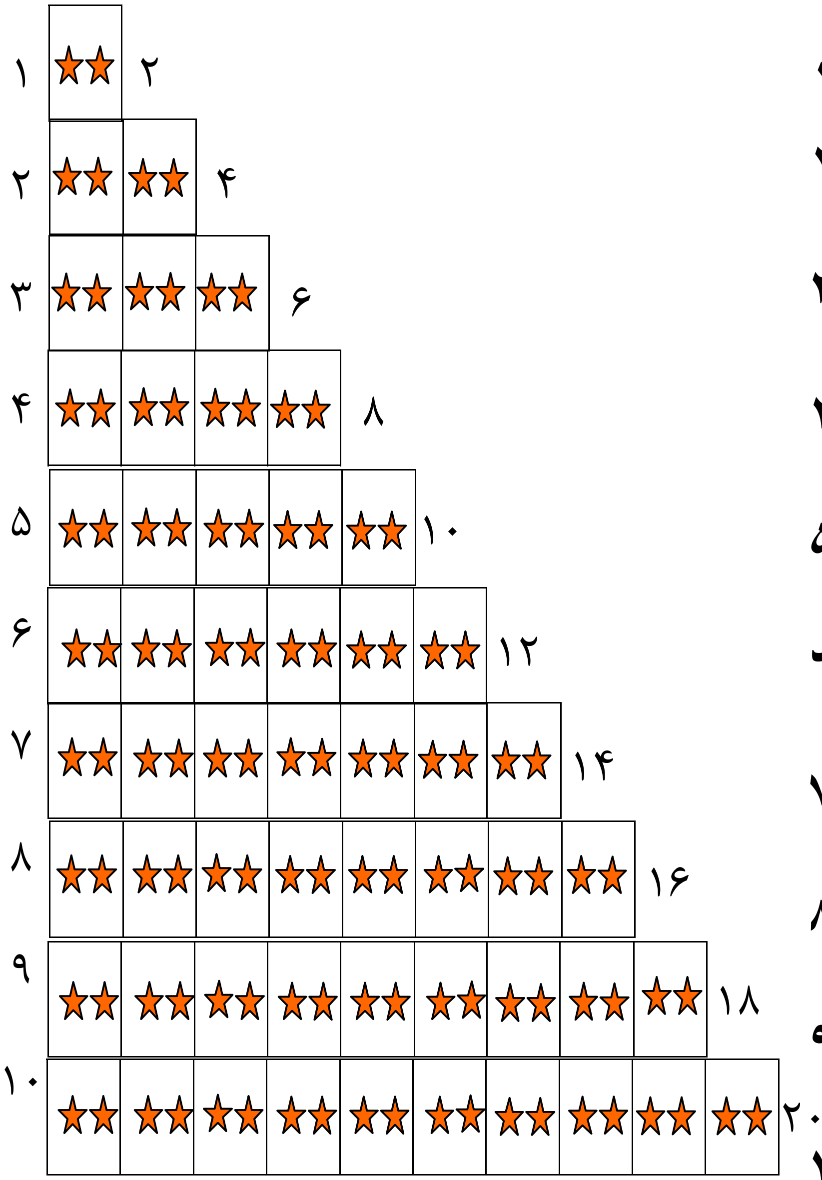

۱ × ۲ = ۲

۲ × ۲ = ۴

۳ × ۲ = ٦

۴ × ۲ = ۸

۵ × ۲ = ۱۰

٦ × ۲ = ۱۲

۷ × ۲ = ۱۴

۸ × ۲ = ۱٦

۹ × ۲ = ۱۸

۱۰ × ۲ = ۲۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه د۲ ضرب د۳ ضرب هم دشکل له مخې په لاندې توګه په لاس راوړو.

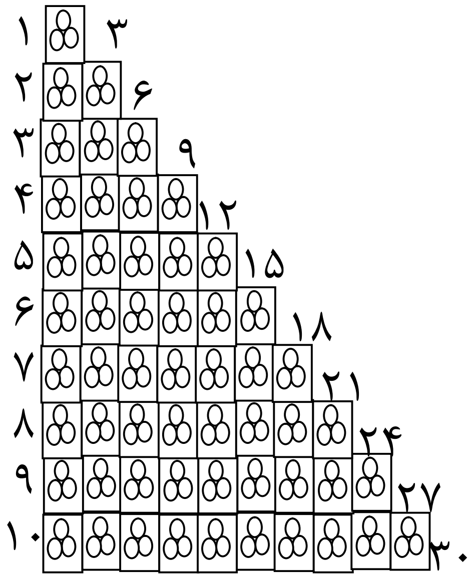

۳=۱×۳=۳

۳+۳=۲×۳=۶

۳+۳+۳=۳×۳=۹

۳+۳+۳+۳=۴×۳=۱۲

۳+۳+۳+۳+۳=۵×۳=۱۵

۳+۳+۳+۳+۳+۳=٦×۳=۱۸

۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳=۷×۳=۲۱

۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳=۸×۳=۲۴

۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳=۹×۳=۲۷

۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳=۱۰×۳=۳۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۵ ضرب	د ۴ ضرب
۱ × ۵ = ۵	۱ × ۴ = ۴
۲ × ۵ = ۱۰	۲ × ۴ = ۸
۳ × ۵ = ۱۵	۳ × ۴ = ۱۲
۴ × ۵ = ۲۰	۴ × ۴ = ۱۶
۵ × ۵ = ۲۵	۵ × ۴ = ۲۰
۶ × ۵ = ۳۰	۶ × ۴ = ۲۴
۷ × ۵ = ۳۵	۷ × ۴ = ۲۸
۸ × ۵ = ۴۰	۸ × ۴ = ۳۲
۹ × ۵ = ۴۵	۹ × ۴ = ۳۶
۱۰ × ۵ = ۵۰	۱۰ × ۴ = ۴۰

مشق او تمرین:

له حل شوي مثال څخه په کار اخستو سره لاندې تش ځایونه ډک کړئ.

۳ × [۲] = ۶

۳ × [ ] = ۹

۳ × [ ] = ۱۲

۳ × ۵ = [ ]

[ ] × ٦ = ۱۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته څلوېښتم لوست

د يوه رقمي عدد ضربول په دوه رقمي عدد کې

هدف: زده کوونکي يو رقمي عدد په دوه رقمي عدد کې ضرب کړاي شي اوپه عين وخت کې د ضرب اجزاوي اود ضرب حاصل وپيژني.

لاندې مثال په نظر کې نيسو په شکل کې ليدل کيږي چې له ۱۳ کتاروڅخه جوړ شوی دی او په هر کتار کې۲ خانې تورې شوې دي، چې دجمعې د دوو مساوي اجزاوو په توګه يې ليکو ۱۳ + ۱۳ = ۲۶

يا ۱۳ × ۲ = ۲۶

د ضرب لومړي جزء   د ضرب دوهم جزء   د ضرب حاصل

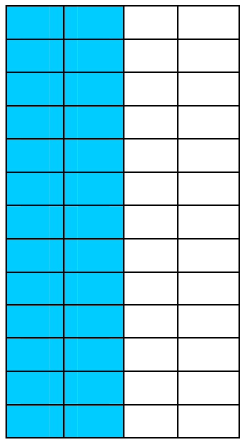

اوس غواړو پورتنی مثال د يوې ضربي افادې په توګه وليکو او ضرب يې کړو.

يويز لسيز

۱۳ ← دضرب لومړئ جز

× ۲ ← دضرب دويم جز

لومړی د۲ عدد په يويزو يعنې ۳ کې ضرب کوو چې ٦ کيږي او هغه د ضرب د حاصل د يويزو په ځای کې ليکو.

۱۳

× ۲

۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته د۲ عدد په لسیزو یعنې ۱ کې ضرب کوو داچې ۱ د لسیزو په ځای کې شتوالی لري یو لسي دی د۲ سره د هغه د ضرب حاصل د۲ عدد نه دی خو ۲ لسي یعنې ۲۰ دي.

```
  ۱۳
× ۲
-----
   ۶
  ۲۰
```

چې د دې دواړو له جمع کولو وروسته د ضرب حاصل یعنې د یویزو او لسیزو ځایونه داسې په لاس راځي.

```
  ۱۳
× ۲
-----
   ۶
+ ۲۰
-----
  ۲۶  دضرب حاصل
```

مثال:

غواړو د۱۲ عدد په ۴ کې ضرب کړو.

لسیز	یویز
۱	۲

```
  ۱۲
× ۴
-----
```

لکه مخکنی مثال ۴ په یویزو کې ضرب کوو چې ۸ حاصلیږي یعنې:

```
  ۱۲
× ۴
-----
   ۸
```

اوس د ۴ عدد په لسیزوکې چې په حقیقت کې (۱) لسي دی ضرب کوو چې د هغه د ضرب حاصل ۴ کیږي په دې باندې باید پوه شو چې۴، څلور یویز نه دي خو ۴ لسي دي او هغه د لسیزو په ځای کې لیکو یعنې:

```
  ۱۲
× ۴
-----
  ۴۸
```

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاصل شوی عدد ۴۸ دی چې د ۸ یویزو او ۴ لسیزو څخه عبارت دی.

مثال: غواړو د ۱۳ عدد د ۵ په عدد کې کړو.

یویز	لسیز
۳	۱

۱۳
۵ ×

لومړی د ۵ عدد په یویزو یعنې (۳) کې ضرب کوو چې د هغو د ضرب حاصل ۱۵ کیږي د۱۵ د یویزو رقم یعنې ۵ د ضرب د حاصل د یویزو په ځای کې لیکو او د هغه د لسیزو رقم چې (۱) لسي دی د حاصل په توګه د ۱۳ د لسیزو د مرتبې پورته یې لیکو.

کوم وخت چې ۵ د لسیزو په مرتبه یعنې (۱) کې ضرب کړو د حاصل شوي یاددابښت سره یې جمع کوو چې د٦ عدد په لاس راځي او د ٦ عدد د ضرب د حاصل د لسیزو په مرتبه کې لیکو چې ٦۵ حاصل کیږي.

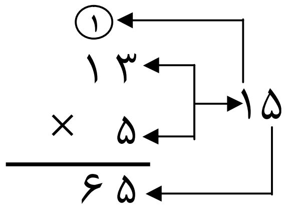

مشق او تمرین:

د لاندې پوښتنو د ضرب حاصل په لاس راوړئ.

۲۵	۱۴	۱۷	۱۶	۱۸	۲۱
۴ ×	۵ ×	۳ ×	۵ ×	۴ ×	۲ ×

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه څلوېښتم لوست

د ضرب په عمليه کې د(۱) د عدد خاصيت

هدف: زده کوونکي پوه شي (۱) چې په هر عدد کې ضرب شي د ضرب حاصل يې هم هغه عدد دی.

په تير لوست کې مو ولوستل چې:

۱ + ۱ = ۲ يا ۲ × ۱ = ۲

۱ + ۱ + ۱ = ۳ يا ۳ × ۱ = ۳

۱ + ۱ + ۱ + ۱ = ۴ يا ۴ × ۱ = ۴

۱+ ۱ + ۱ + ۱ + ۱ = ۵ يا ۵ × ۱ = ۵

دا لوست مونږ په دې پوهوي هر عدد چې په (۱) کې ضرب شي د ضرب حاصل يې په خپله هم هغه عدد کيږي يعنې:

٦ × ۱ = ٦

۷ × ۱ = ۷

۸ × ۱ = ۸

۲۵ ×۱ = ۲۵ او نور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځوسم لوست

د ضرب په عمليه کې د (۰) صفر خاصيت

هدف: زده کوونکي پوه شي هر عدد چې په صفر کې ضرب شي د ضرب حاصل يې صفر دی.

مونږ پوهېږو چې په يوازې توگه صفر په معنا د هيڅ دی، په هره اندازه چې د صفرونو شمېر زيات شي بيا هم هيڅ دی يعنې:

۰ = ۱ × ۰ = ۰

۰ + ۰ = ۰ يا ۲ × ۰ = ۰

۰ + ۰ + ۰ = ۰ يا ۳ × ۰ = ۰

۰ + ۰ + ۰ + ۰ = ۰ يا ۴ × ۰ = ۰

۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰ = ۰ يا ۵ × ۰ = ۰

په همدې ډول:

۶ × ۰ = ۰

۷ × ۰ = ۰

۸ × ۰ = ۰

۹ × ۰ = ۰

د پورتني مثال له مخې ويلای شو هر عدد چې په صفر کې ضرب شي د هغه د ضرب حاصل صفر دی.

مشق اوتمرين:

۱− د جمعې افادې په ضرب باندې بدلې کړئ.

۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰

۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰ +۰

۲− دا افادې په جمع باندې بدلې کړئ.

۹ × ۰ =

۱۱ ×۰ =

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو پنځوسم لوست

د ګروپونو جوړول

هدف: دا لوست زده کوونکي د ویش د عملیې دپاره چمتو کوي.

د خپل یوه ملګري سره کار وکړئ

۲۰ کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ.

مساوي ګروپونه جوړ کړئ.

هلته څو ګروپونه دي؟

څومره کوچنۍ ډبرې پاتې دي؟

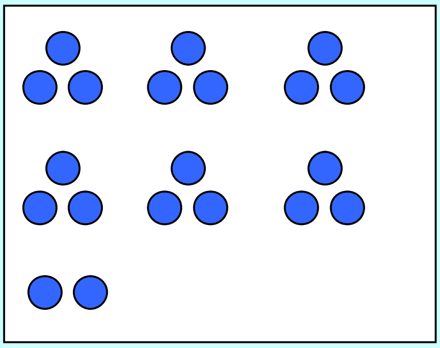

په جوړه یي توګه کار وکړئ هره جوړه دې ۲۰ کوچنۍ ډبـــرې استعمال کړي، عددونه ولیکئ.

	عملیه	مساوي ګروپونه	د کوچنیو ډبرو پاتې
۱	د ۴ ګروپونو جوړول	۵	۰
۲	د ۵ ګروپونو جوړول		
۳	د ۲ ګروپونو جوړول		
۴	د ۸ ګروپونو جوړول		
۵	د ۳ ګروپونو جوړول		
٦	د ٦ ګروپونو جوړول		
۷	د ۱۲ ګروپونو جوړول		

(c) ketabton.com: The Digital Library

وېې لیکي څومره؟

۸.

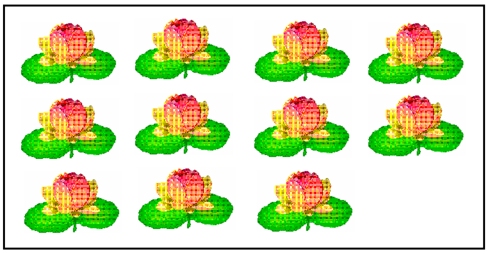

_____ ګلان

د هرو ۵ ګلانو په شاوخوا دایره وکاږئ.

_____ ګروپونه

_____ پاتې

۹.

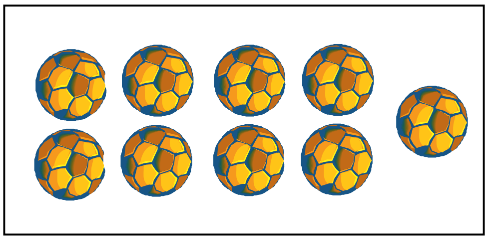

_____ توپ.

د هرو ۳ توپونو په شاوخوا دایره وکاږئ.

_____ توپونه

_____ پاتې

۱۰.

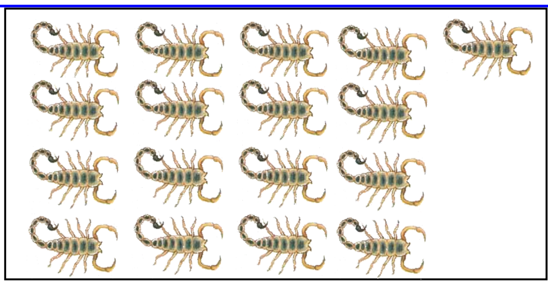

_____ خزندې.

د هرو ۴خزندو په شاوخوا دایره وکاږئ.

_____ ګروپونه

_____ پاتې

۱۱.

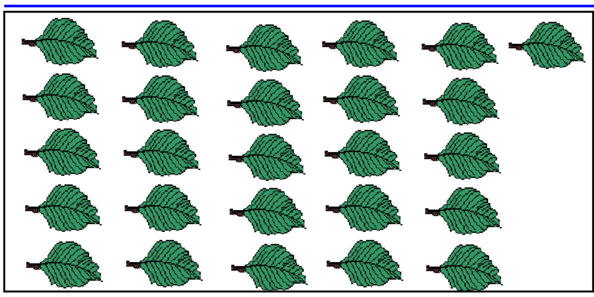

_____ پاڼې.

د هرو ٦ پاڼو په شاوخوا دایره وکاږئ.

_____ ګروپونه

_____ پاتې

کورنۍ دنده: ګډ تکرار

۱−	۱۷۴ + ۳۴۸	۶ × ۲	۳۲ + ۲۹	۵۶۷ − ۲۱	۲۸ − ۹
۲−	۷۱۲ − ۲۲۷	۵ × ۲	۷۲ − ۱۷	۳۶ + ۱۸	۴ × ۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه پنځوسم لوست

هدف: دا لوست زده کوونکي د ویش د عملیې زده کړې ته چمتو کوي.

د خپل یوه ملګري سره کار وکړئ.

لوبې وکړئ ۲۴ کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ.

لومړي: مساوي ګروپونه جوړ کړئ

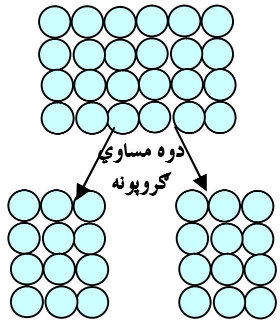

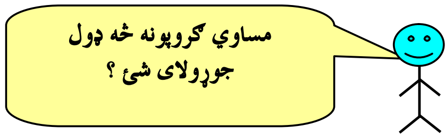

دوهم: د هرګروپ لپاره یوچوکاټ رسم کړئ د هرشي یا قلم لپاره یوه نښه وټاکئ.

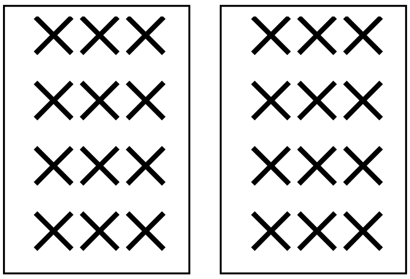

په هر ګروپ کې __۱۲__ دي

__۲__ ګروپونه د۱۲ په ۲۴ کې شتوالي لري

۱ . لوبې ته ادامه ورکړئ! ۲۴ کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ. مساوي ګروپونه جوړ کړئ. دهر ګروپ لپاره یو بکس رسم کړئ.

۲ .

په هر ګروپ کې _ دي .

او______ ګروپونه د ______ په ۲۴ کې شتوالي لري

۳ .

په هر ګروپ کې ________ دي.

او ______ ګروپونه د _______ په ۲۴ کې شتوالي لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴.

په هر ګروپ کې ______ دي.

او ______ ګروپونه د ______ په ۲۴ کې شتوالي لري.

۵.

په هر ګروپ کې ______ دي.

او ______ ګروپونه د ______ په ۲۴ کې شتوالي لري.

٦.

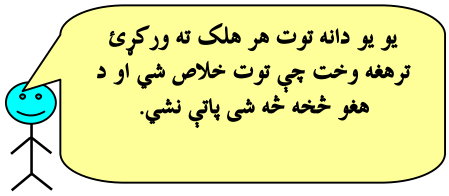

۳ هلکان ۱۸ دانې توته لري.

هغوی، توت په مساوي توګه وویشل.

هر هلک خوداني توته په لاس راوړل.

هر هلک ٦ دانې توته په لاس راوړل.

۷. ۱۲ تنه په ۳ قالینوکې ګډ دي.

نوپه یوې قالینې کې به څوتنه ګډ وي.

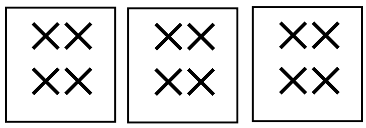

۴ تنه په هره قالینې کې

۸. ۸ هلکان په دوو مېزوکې ګډ دي

په هر مېز کې څو هلکان دي؟

______ هلکان په هرمېز کې

۹. ۴ هلکان په۱٦ بالونوکې ګډ

دي هر هلک ته څو بالونه رسېږي؟

______ بالونه د هر هلک لپاره

۱۰. ۵ هلکان په ۱۰ پنسلونو کې ګډ

دي. هر هلک ته څو پنسلونه رسېږي؟

______ پنسلونه د هر هلک لپاره

کورنۍ دنده: د دې لوست ټول تمرینونه حل کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درې پنځوسم لوست

ویش

هدف: د دې لوست له زده کړې وروسته زده کوونکي وکولای شي د شیانو په ویش کې خپل ستونزې حل کړي.

د یوه شي جلاء کول په څو مساوي برخو د تقسیم په نامه یادېږي دا (⟌ ، ÷) دتقسیم نښې دي .

که چېرې په یوه پطنوس کې ۸ دانې منې ولرو او هغه په دووبشقابو کې وویشو په هر بشقاب کې ۴ دانې منې راځي.

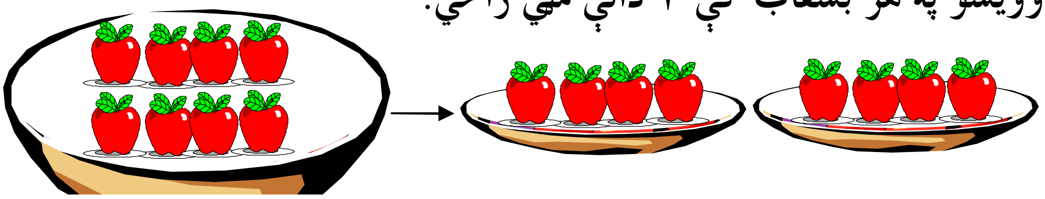

مونږ په ریاضي کې دمنو دتقسیم عملیه، چې په دوو مساوي برخو ویشل کېږي داسې لیکو

۸ (مقسوم) ÷ ۲ (مقسوم علیه) = ۴ (د ویش حاصل)

پورته افاده داسې لوستل کېږي، اته تقسیم پر دوو مساوي له څلورو سره په همدې ډول په لاندې چوکاټ کې ۱۲ دانې ناکه شته دي. که چېرې هغه په ۳ مساوي برخو جلاء کړو په هر کوچني چوکاټ کې ۴ دانې ناکه حاصلېږي.

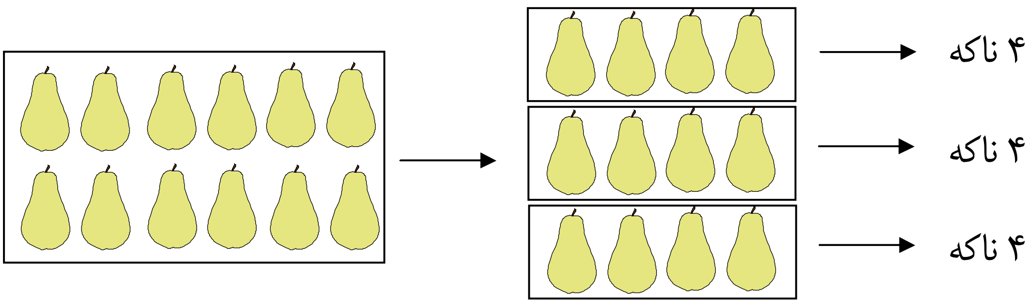

په ریاضي کې د۱۲ ناکو دتقسیم عملیه، چې په درومساوي برخو ویشل کېږي داسې لیکو:

۱۲ (مقسوم) ÷ ۳ (مقسوم علیه) = ۴ (دویش حاصل)

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرین

۵ هلکان په ۱۵ مریوکې ګډ دي. هر هلک څومرې په لاس راوړي؟

لومړی: ۵ ګروپونه وښایاست.

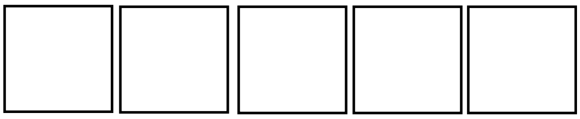

دوهم: یوه، یوه مرۍ وهرګروپ ته ورکړئ.

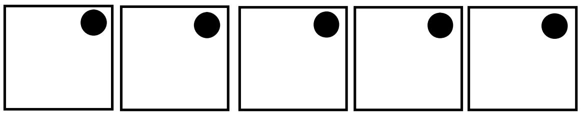

دریم: تر هغه پورې دوام ورکړئ ترڅو چې مرۍ خلاصې شي.

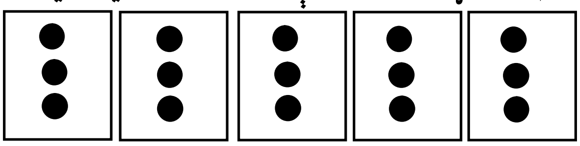

۱۵ تقسیم پر۵ مساوي له ۳ سره　　۱۵ ÷ ۵ = ۳

۱۵ مرۍ چې په ۵ ګروپونو تقسیم شي هر ګروپ ته ۳ مرۍ رسېږي.

په جوړه یې توګه کار وکړئ. دمساوي ګروپونو جوړولو دپاره کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ عبارتي پوښتنې ولیکئ او حل یې کړئ.

۱. دوه هلکان په ۱۰ بالونوکې ګډ دي وهر هلک ته څو بالونونه رسېږي.

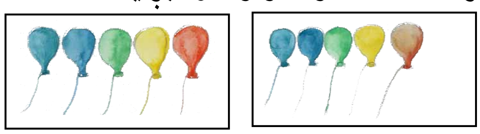

۱۰ ÷ ۲ = ۵

۲. ۱۶ مرۍ د غاړې په ۲ امیلو باندې وویشئ

____ ÷ ____ = ______

۳. ۹ دانې دګیلاس میوه په ۳بشقابونو کې په مساوي ډول کښېږدي.

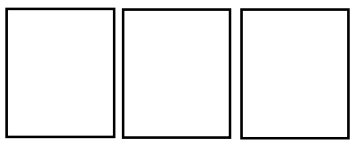

____ ÷ ______ = ______

۴- ۱۲چوغکې دونې په ۲ ښاخو باندې وویشئ هر ښاخ به څو چوغکې ولري؟

____÷ ______ = ______

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵– ۸ ګوډي پرانه د۲ هلکانوترمنځ ګډ دي، هريوه ته څو ګوډي پرانه رسيږي.

----- ÷ ------- = ------

۶– ۳ هلکان په ۱۵ موټرکيوکې ګډ دي، هر هلک ته څو موټرکيه رسيږي.

----- ÷ ------- = ------

۷– ۲۰ قلمه تباشير په ۴ چوکاټونوکې په مساوي ډول وويشئ

-----÷ ------- = ----

۸–۵ کڅوړې ۲۵ مرۍ لري هره کڅوړه به څو مرۍ ولري

----- ÷ ------- = ------

۹– ۱۲هلکان په ۳ ګاډوکې لوبې کوي په هر ګاډکې څوهلکان لوبې کوي

-----÷ ----- = -----

۱۰–۹ مرغۍ په ۳ قفسونوکې په مساوي ډول وويشئ مرسته: لومړئ ګروپونه جوړکړي

----- ÷ ------- = ------

کورنۍ دنده: حل يې کړئ عددي جملې وليکئ، ګروپونه رسم کړئ.

۱– ادريس ۱۸ بوتله اوبه لري که چيرې خپل هر ملګري ته ۲ بوتله اوبـــه ورکـــړئ. د ادريس د ملګرو شمېر معلوم کړئ؟

د ادريس ملګري ------ = ------- ÷ -----

۲– حيدر ۱۴ منې لري که چيرې هغه خپل هر ورور تـــه ۷ منـــې ورکـــړي وواياست چې حيدر به څو وروڼه ولري؟

په يوه ډګر کې ٦ خيمې دي چې د هرې خېمې په دننه کې٣ هلکان دي.

ټوله هلته څو هلکان دي؟

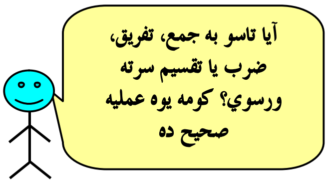

٦ ÷ ٣ = ٢ ٦ × ٣ = ١٨ ٦ − ٣ = ٣

دپوښتنې صحيح حل په شاوخوا باندې دايره وکاږئ.

١. ٢ هلکان قدم وهي.

٣ هلکان نور له هغو سره يوځاى کېږي.

اوس څو هلکان قدم وهي؟

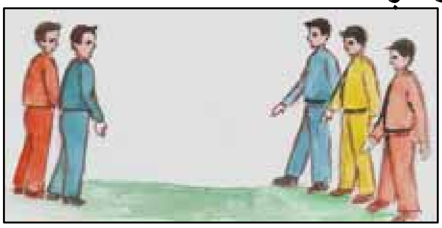

٢ × ٣ = ٦ ٣ − ٢ = ١ ٢ + ٣ = ٥

---

٢. ٥ هلکان ماهي نيسي.

اوهر هلک ٣ ماهي ونيول

هلکانو ټول څو ماهي نيولي دي؟

٥ × ٣ = ١٥ ٥ − ٣ = ٢ ١٥ ÷ ٣ = ٥

(c) ketabton.com: The Digital Library

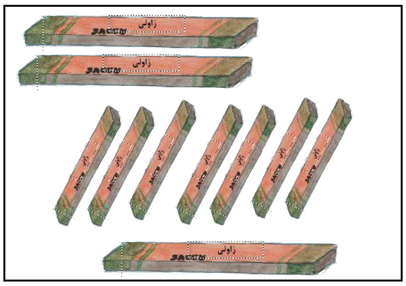

۳. ۵ هلکان ۱۰ دانې ژاولې په مساوي
ډول ويشي.
هر هلک ته څو دانې ژاولې رسېږي؟

۲ × ۵ =۱۰   ۱۰ ÷ ۵ = ۲   ۱۰ + ۵ = ۱۵

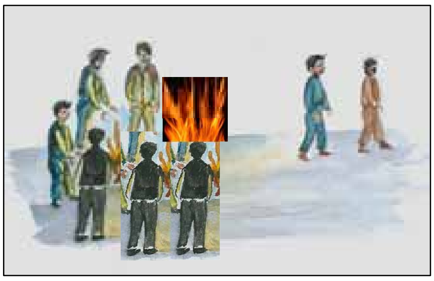

۴. ۸ هلکان د اور په شاوخوا باندې ناست
دي.۲ هلکان له هغوی څخه کورته ځي.
اوس څو هلکان داور په شاوخوا باندې
ناست دي

۸ − ۲ = ٦   ۸ ÷۲ = ۴   ۸ + ۲ = ۱۰

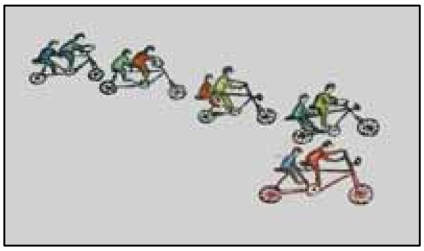

۵. ۱۰ هلکان غواړي چې په يوه سفر کې
له ۵ بايسکلونوڅخه په مساوي توګه
کار واخلي په يوه بايسکل کې څو هلکان
ګډېږي (شريک)؟

۱۰ − ۵ = ۵   ۱۰ + ۵ =۱۵   ۱۰ ÷ ۵ = ۲

کورنۍ دنده:

دهرې عددي جملې لپاره يو عبارت وليکئ

۱. ۴ × ۲ = ۸

۲. ۱۲ ÷ ۲ = ٦

۳. ۱۷ − ۹ = ۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ضرب او تقسیم مشق او تمرین

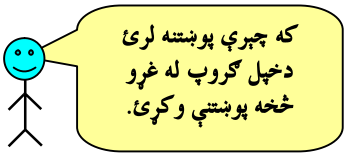

یوځای کار وکړئ او تمرینونه حل کړئ
ویې لیکئ څومره؟

۱.

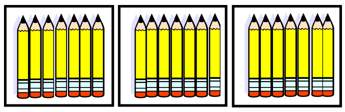

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۲.

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۳.

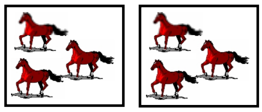

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۴.

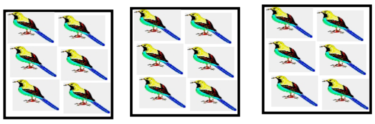

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۵. د لاندې افادو حاصل په دوه ډوله پیداکړئ.

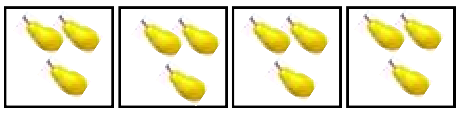

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

٦.

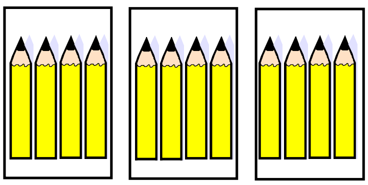

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

مساوي کتارونه جوړ کړئ. هر کتار رنګ کړئ، او حاصل یې پیدا کړئ.

۷. ۲ کتاره د ۴

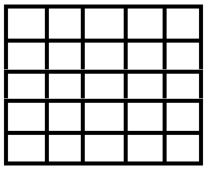

۴ × ۲ = ___

۴ کتاره د ۲

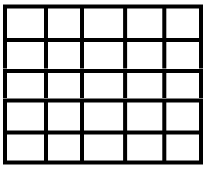

۲ × ۴ = ___

۸. ۳ کتاره د ۵

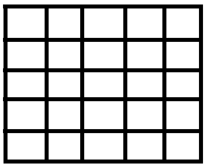

۵ × ۳ = ___

۵ کتاره د ۳

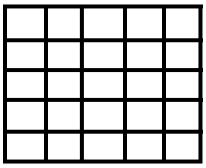

۳ × ۵ = ___

ضرب یې کړئ.

۹. ۴۳ × ۲ ، ۲۵ × ۴ ، ۳۴ × ۲ ، ۲۳ × ۳ ، ۱۶ × ۲ ، ۱۷ × ۲

۱۰. لوبې وکړئ، افاده جوړه کړئ جمع یې کړئ، تقسیم یې کړئ، ۱۲ کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ.

په هر ګروپ کې ___ کوچنۍ ډبرې دي.

او ___ ګروپونه د ___ په ۱۲ کې شته

۱۱.

هلته په هر ګروپ کې ___ کوچنۍ ډبرې

هلته ___ ګروپونه د ___ په ۱۲ کې دي.

د کوچنیو ډبرو څخه مساوي ګروپونه جوړ کړئ، رسم یې کړئ.

۱۲. ۱۶ چوغکې په ۲ ښاخو باندې ناستې دي په هرښاخ باندې څوچوغکې شتوالی لري

___ ÷ ___ = ___

۱۳. ۴ کځوړې ۱۶ مرۍ لري. هره کځوره څو مرۍ لري.

___ ÷ ___ = ___

کورنۍ دنده: د دې لوست ټول تمرینونه حل کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور پنځوسم لوست

د ضرب او تقسیم تر منځ اړیکي (رابطه)

هدف: زده کوونکي پوه شي که چېرې مقسوم په مقسوم علیه باندې تقسیم شي دتقسیم حاصل لاس ته راځي اوکه چېرې مقسوم علیه دتقسیم له حاصل سره ضرب شي مقسوم لاس ته راځي او دا دتقسیم اوضرب ترمنځ یوه رابطه ده.

لاندې شکل څلور بشقابه منې دي چې په هربشقاب کې دوه، دوه دانې منې دي.

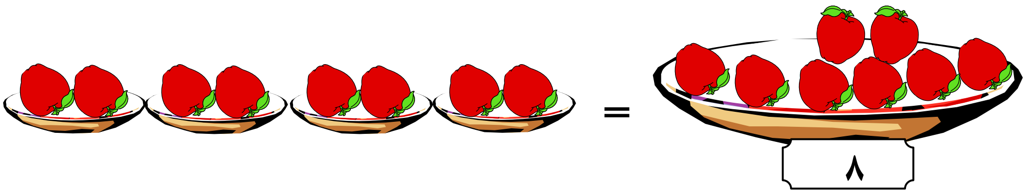

د ټولو منو شمېر   ۸   =   ۲   ×   ۴   دي.

اوس که چېرې ۸ دانې منې په ۴ بشقابوکې وویشو په هر بشقاب کې ۲ دانـــې منې راځي یعنې.

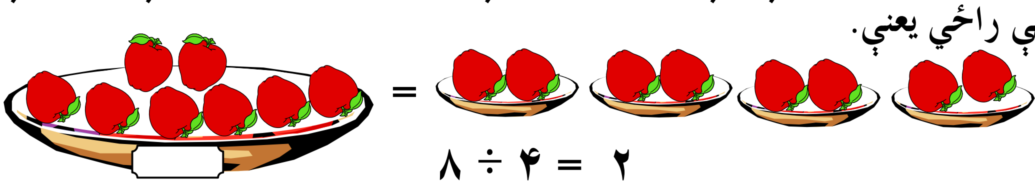

۸ ÷ ۴ = ۲

په همدې ډول که چېرې ۸ دانې منې په ۲ بشقابوکې وویشو.

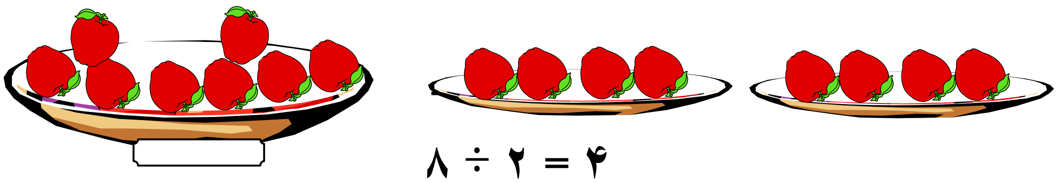

۸ ÷ ۲ = ۴

۴ × ۲ = ۸

لیدل کېږي چې په هربشقاب کې ۴ دانې منې دي نو ویلای شو. که چېـــرې مقـــسوم په مقسوم علیه باندې وویشل شي د ویش حاصل په لاس راځي او که چېرې مقـــسوم علیه د ویش له حاصل سره ضرب شي مقسوم په لاس راځي.

مثال: ٦ ÷ ۳ = ۲

٦ ÷ ۲ = ۳

۳× ۲ = ٦

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه پنځوسم لوست
د يوه عدد وېشل په خپل عدد باندې (په خپل ځان)

هدف: زده کوونکي د دې لوست له زده کړې وروسته پوه شي که چېرې يو عدد په خپل ځان وويشل شي پايله يې (۱)ده.

په يوه بشقاب کې ۳ دانې منې دي، فرهاد هغه پــه ۳ کوچنيــو بــشقابونو کې ويشي ليدل کېږي چې په هر بشقاب کې يوه دانه منه راځي.

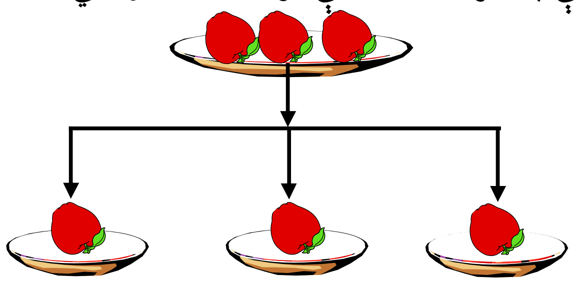

پورتنۍ ويشنه په رياضي کې داسې ليکل کيږي.

۳ | ۳
−۳ | ۱
۰

$۳ ÷ ۳ = ۱$ يا

له دې څخه ويلای شو هر عدد چې په خپل ځان وويشل شي د هغــه حاصــل (خارج قسمت) يو دی نو ليکلای شو چې:

$۴ ÷ ۴ = ۱$ $۱ ÷ ۱ = ۱$

$۵ ÷ ۵ = ۱$ $۲ ÷ ۲ = ۱$

$۳ ÷ ۳ = ۱$

تمرين: لاندې پوښتنې حل کړئ.

$۸ ÷ ۸ = ?$ $٦ ÷ ٦ = ?$

$۹ ÷ ۹ = ?$ $۷ ÷ ۷ = ?$

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ پنځوسم لوست

د يوه عدد ويشل په (۱) باندې

هدف: زده کوونکي پوه شي هر عدد چې په (۱) باندې وويشل شي نتيجه يې په خپله هم هغه عدد ده.

ګرانو زده کوونکو تاسو هر يو خپل ټولګيوال ته ۲ ټوکه کتابچې ورکړئ او وواياست چې ستاسو دټولګيوال په لاس کې څو ټوکه کتابچې دي. حتمي ستاسو ځواب (۲) دی، چې په حقيقت کې د يوه عدد ويشل په (۱) ده. د دې عمل رياضي شکل يې داسې ليکو.

$$\begin{array}{r|l} 2 & 1 \\ \hline -2 & 2 \\ \hline 0 & \end{array}$$

يا ۲ = ۱ ÷ ۲

په همدې ډول که چېرې شريف خپل ۳ دانې قلمونه خپلې يوې خور نازې ته ور وبخښي ويلای شئ چې نازې به څو قلمونه ولري؟ دې پوښتنې په ځواب تاسو ټول پوهېږئ چې نازې ۳ قلمونه لري. چې داعمل هم د يوه عدد ويشل په (۱) باندې دی. د دې رياضي شکل داسې دی. ۳= ۱ ÷ ۳

له دې مثالونو څخه پوهيدلای شو هر عدد چې په (۱) باندې وويشل شي د ويش حاصل يې په خپله هم هغه عدد دی.

نو ليکلای شو چې:

۲ = ۱ ÷ ۲

۳ = ۱ ÷ ۳

۴ = ۱ ÷ ۴

۵ = ۱ ÷ ۵

تمرين لاندې پوښتنو ته شفاهي ځواب وواياست.

? = ۱ ÷ ۸   ? = ۱ ÷ ٦

? = ۱ ÷ ۹   ? = ۱ ÷ ۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم فصل

د اندازه کولو واحدونه

اووه پنځوسم لوست

غیر معیاري واحدونه

هدف: زده کوونکي په دې پوه شي چې په پخوا وختونو کې د شیانو اوږدوالی په څه شي اندازه کیده او هغوی د اوږدوالي معیاري واحد دپیژندلو لپاره چمتو کړئ.

په خپل ټولګي کې د اندازې نیولو لپاره یو شئ وټاکئ د هغه جګوالي او یا اوږدوالي اندازه کړئ.

د اندازې نیولو یو واحد وټاکئ.

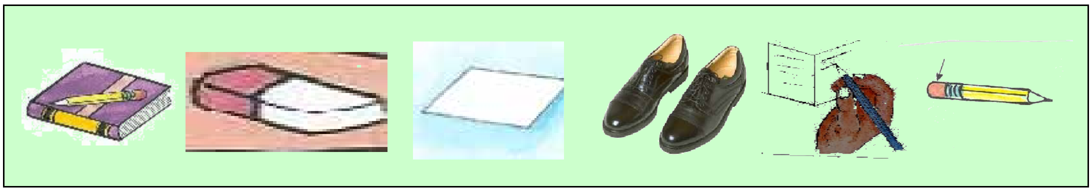

عیني شی په یوه بل واحد سره اندازه کړئ ا و چارټ بشپړ کړئ.

	زه څه شئ اندازه کوم	داندازه کولو واحد	اندازه نیول
۱	ور	دزده کوونکي لویشت	کابو ۲۰ لویشتې
۲	___________	___________	کابو ___________
۳	___________	___________	کابو ___________

کورنی دنده: د موسکا قد یې اندازه کړ چې څومره دی، لومړی یې په لویشت سره اندازه کړل او وروسته یې په پنسل سره اندازه کړ.
آیا ویلاي شئ چې د موسکا قد څولویشتې او یا څو پنسله شوی دی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته پنځوسم لوست

معياري واحدونه (متر، سانتي متر او ملي متر)

هدف: زده کوونکي دمعياري واحدونو په ګټه اوپه ورځني ژوند کې دهغو داستعمالولو په طريقه پوه شي.

متر: د شيانو اوږدوالی په متر سره اندازه کوي چې يومنل شوې معياري اندازه ده. مثلاً د ټوکر اوږدوالی، د دړې اوږدوالی، ستاسو د ټولګي اوږدوالي... پـــه متر سره اندازه کېږي. لاندې شکل د يوه متر نمونه ده. يو متر په سلو مساوي برخو ويشل شوی دی او د هغه هرې برخې ته سانتي متروايي يعنې:

۱۰۰ سانتي متر = ۱ متر

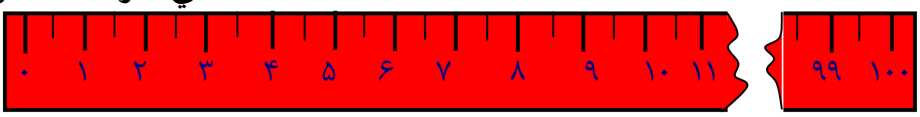

خط کش: کوچنی اولنډ اوږدوالی د خط کش په واسطه اندازه کېږي تاســـو کولای شئ د خپل کتاب اوږدوالی او بر د خط کش په واسطه اندازه کړئ. او په همدې ډول کولای شئ د خپل قلم اوږدوالی دخط کش په واسطه انـــدازه کړئ چې څو سانتي متره کېږي.

دا يو خط کش ده او ۱۰ سانتي متره اوږدوالی لري.

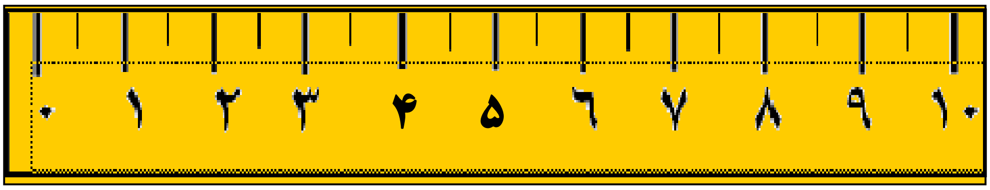

د خپلې لوښتې اندازه دخط کش په واسطه معلومه کړئ او ووایاست چې څو سانتي متره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه له يو متر څخه اوږد يم.

۱ متر ۱۰ ديسي متره کېږي.

۱ متر ۱۰۰ سانتي متره کېږي.

۱ متر ۱۰۰۰ ملي متره کېږي.

تخمين يې کړئ تقريباً څومره، د خپل يوه ملګري سره يوځاى کار وکړئ.

اوږدوالي په ملي متر، سانتي متر، اومتر سره تخمين او هم اندازه يې کړئ ــــــ

	د لاندې شيانو اندازه اخيستل	تخميني	اندازه نيول
۱	له سره د پښو ترګوتو پورې	کابو ـــــــ متره	کابو ـــــــ متره
۲	ستاسو د مېزجګوالى	کابو ـــــــ متره	کابو ـــــــ متره
۳	د ټولګي اوږدوالى	کابو ـــــــ متره	کابو ـــــــ متره
۴	د ټولګي د بر واټن	کابو ـــــــ متره	کابو ـــــــ متره
۵	د ټولګي د څلورو خواو اندازه	کابو ـــــــ متره	کابو ـــــــ متره
٦	ستاسو د څوکۍ اوږدوالى	کابو ـــــــ متره	کابو ـــــــ متره
۷	ستاسو د ټولګي د وره لوړوالى	کابو ـــــــ متره	کابو ـــــــ متره

کورنۍ دنده:

حل يې کړئ: د حيدر د تني لوړوالى ۱۳۰ سانتي متره دى او د ادريس د تني لوړوالي ۱۱۵ سانتي متره دى د حيدر د تني اوږدوالى څومره زيات دى؟ ـــــ

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه پنځوسم لوست
د ټوټه خطونو د اوږدوالي اندازه کول د خط کش په واسطه

هدف:زده کوونکي دې ته چمتو شي چې دهندسي شکلونو دچاپيريال (محيط) داندازه کول دپاره دخط کش څخه کار واخلي.

ګرانو زده کوونکو! تاسو په تیرو لوستونوکې د خط کش له نامه سره بلد شوي یاست. او پوهېږئ چې د لنډو اوږدوالي اندازه کولو لپاره په کار وړل کېږي، مثلاً که چېرې وغواړو د یوه پنسل، اوږدوالی اندازه کړو د خطکش د صفر ټکی (نقطه) د پنسل په یوه سر باندې ایږدو، وینو چې د قلم بل سر د خط کش له کومې درجې سره مطابقت کوي، څرنګه چې د پنسل بل سر د ۱۰ له عدد سره مطابقت کوي نو وایو چې د پنسل قلم اوږدالي یا اندازه ۱۰ سانتي متره دي.

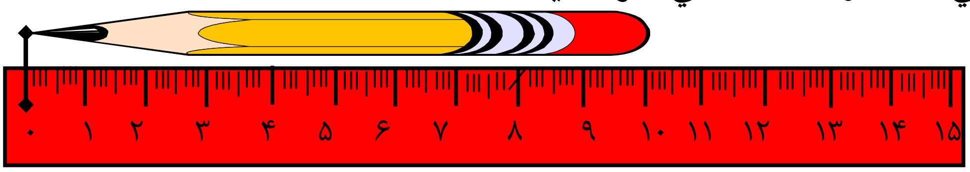

او په همدې ډول دا ●———● یوټوټه خط دئ. د دې ټوټه خط اندازه یا اوږدوالی څرنګه چې د پنسل اوږدوالی مو معلوم کړئ، په هم هغه ډول یې اندازه کوو لیدل کیږي چې دنوموړي ټوټه خط اوږدوالی ۵ سانتي متره یا ۵۰ ملي متره دئ.

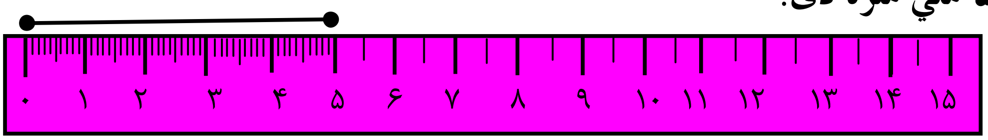

که چېرې وغواړو چې یو خط د ۴۰ ملي مترو په اوږدالي رسم کړو د دې ټوټه خط اوږدوالي په څو سانتي مترو سره دخط کش په مخ په نښه کوو.

د خپل یوه ملګري سره یوځای کار وکړئ یو خط کش استعمال کړئ او پوښتنو ته ځواب ووایاست.

۱- یو سانتي متر څو ملي متره کیږي

یو سانتي متر ______ ملي متره کیږي.

۲- ۲ سانتي متره څو ملي متره کیږي؟

۲ سانتي متره ______ ملي متره کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. ۳ سانتي متره څو ملي متره کیږي؟

۳سانتي متره ______ ملي متره کیږي.

۴. ۴۰ ملي متره څو سانتي متره کیږي؟

۴۰ ملي متره ______ سانتي متره کیږي.

۵. ۱۵ ملي متره څو سانتي متره کیږي؟

۱۵ ملي متره ______ سانتي متره او________ ملي متره کیږي.

تمرین

لاندې ټوټه خطونه دخط کش په واسطه اندازه کړئ او ووایاست چې هر یو یې څو سانتي متره او څو ملي متره دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم فصل (هندسه)
شپيتم لوست
د هندسي شكلونو پيژندنه

هدف: څرنگه چې زده كوونكي په ورځنۍ ژوند كې دهندسې ساده شكلونو سره مخامخ كيږي نولازمه ده چې د هغو سره پيژندگلوي ولري.

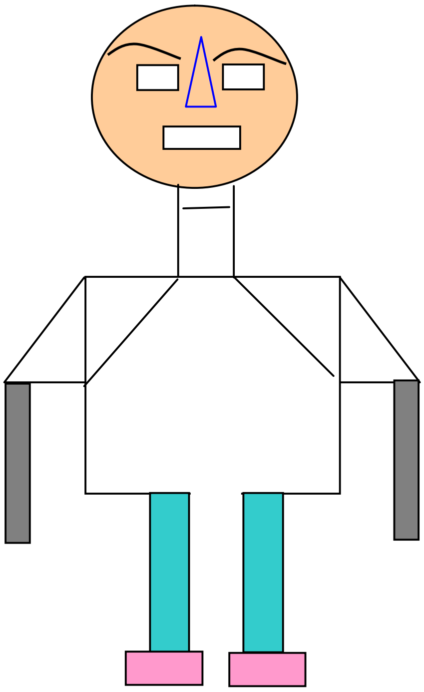

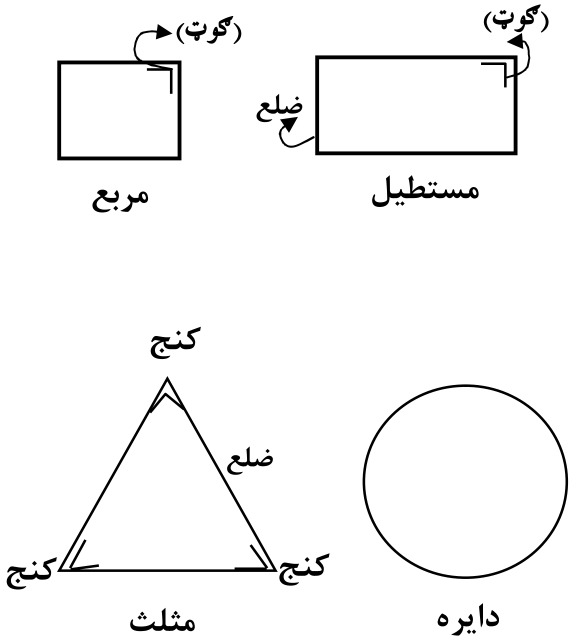

تمرين:

۱ – د(سره كړۍ) په شكل كې مستطيل، مربع، دايره او مثلث وښاياست.

۲ – په پورتنۍ شكل كې څومستطيلونه، څو مربع گاني، څو دايري او څـــو مثلثونه ليدلاي شئ.

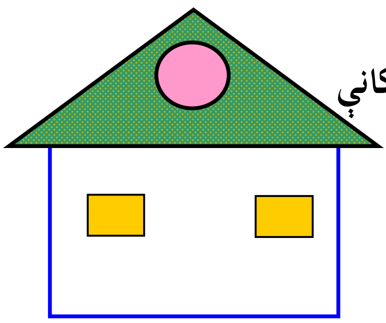

۳ – په مخامخ شكل كې څو مثلثونه څو مربع گاني څو دايري او څو مستطيلونه دي وښاياست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- شکلونوته مخامخ نومونه شته دي، تاسو خپلو کتابچو ته نقل کــړئ. د یوه تیر په واسطه شکل داړوند نامه سره ونښلوي، ګوټونــــه (کــنج) او ضلعي يې وښاياست.

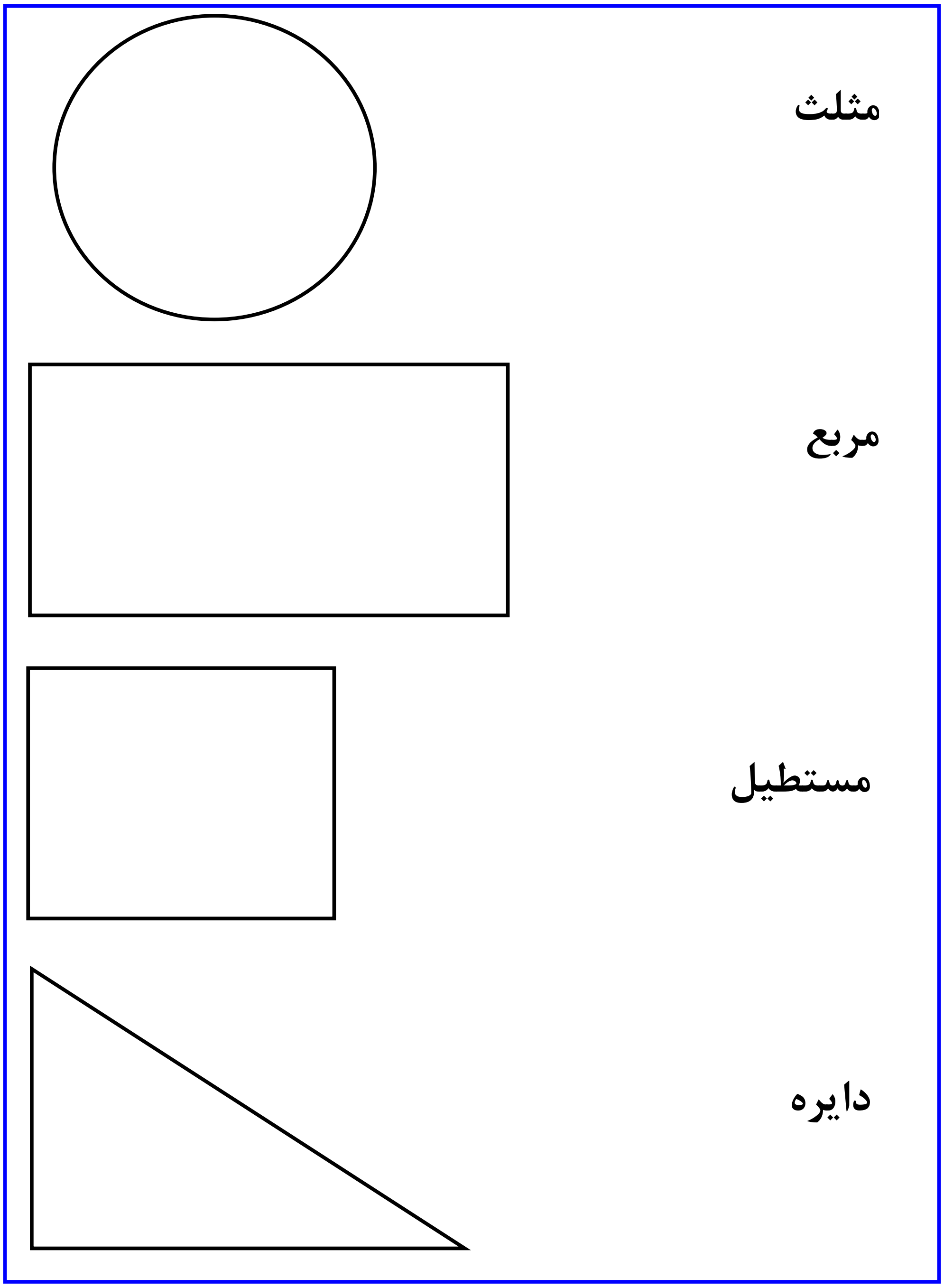

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ – په لاندې هندسي شکلونو کې دمربع ګانو، مستطیلونو، دایـــرو او مثلث شمېر پیداکړئ.

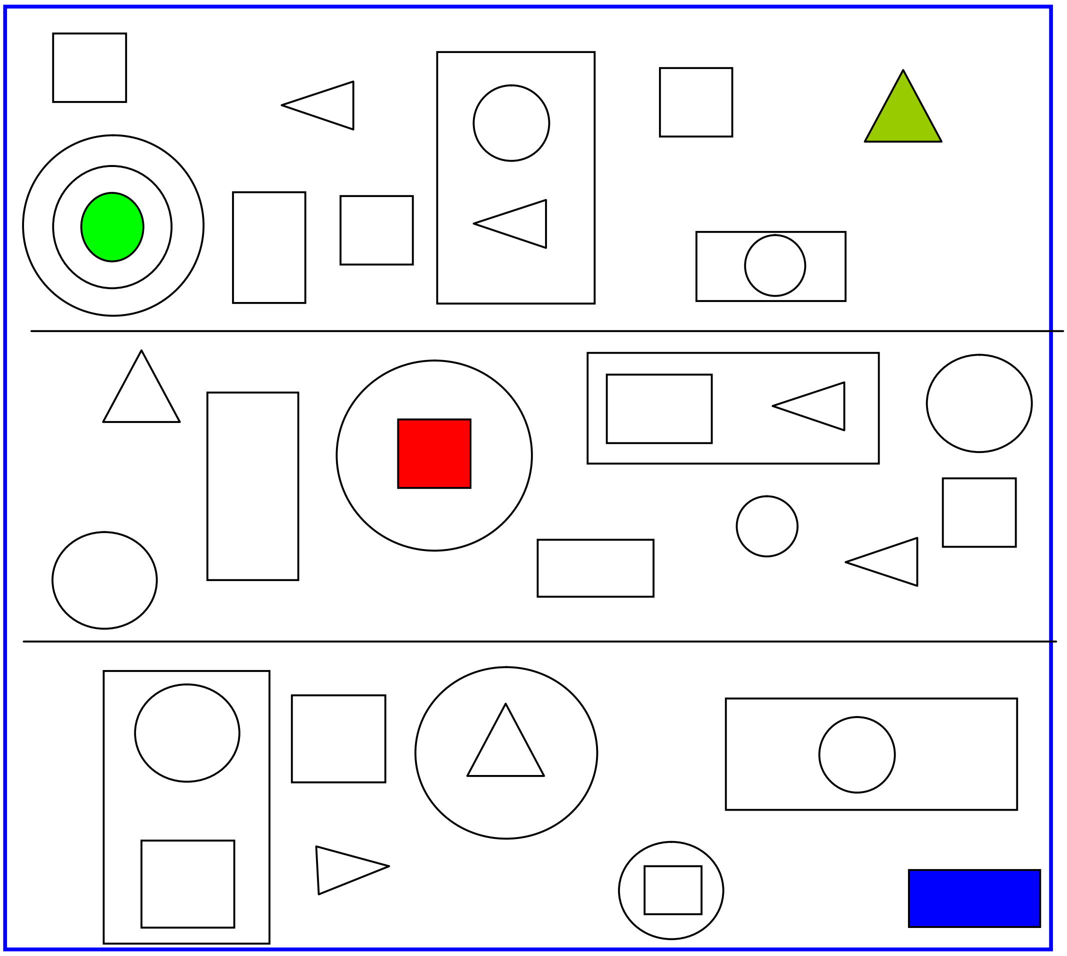

٦– د خپل کور په چاپېریال (محیط) کې کوم شیان دایروي شـــکل، کـــوم شیان مثلث شکل، کوم شیان مستطیل شکل او کوم شیان مربع شـــکل وینئ نوم یې واخلئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

محیط

د یوه شکل ګرد چاپیرواټن دهم هغه شکل دمحیط په نامه یادیږي.

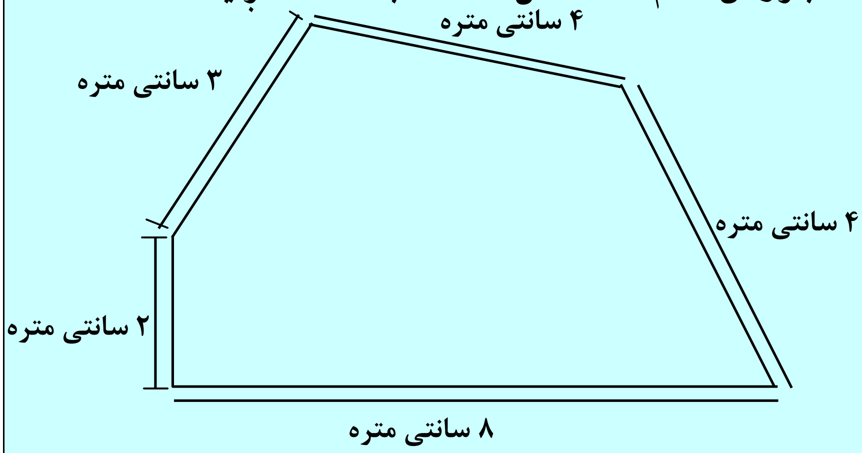

۲۱ سانتي متره = ۲ + ۳ + ۴ + ۴ + ۸

محیط = ۲۱ سانتي متره

وار ونیسئ دخنډو داوږدوالي اندازه جمع کړئ ترڅو محیط پیداکړئ.

۱.

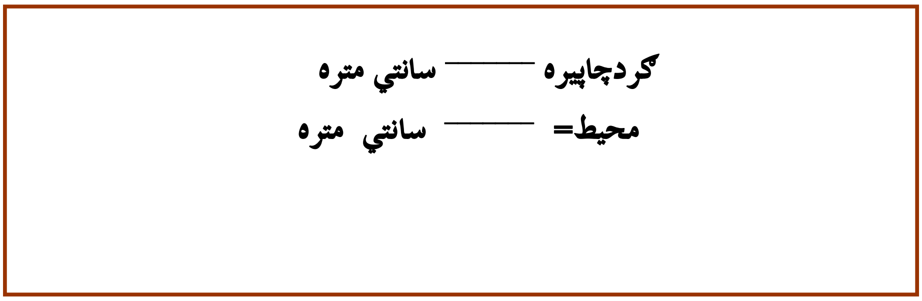

۲.

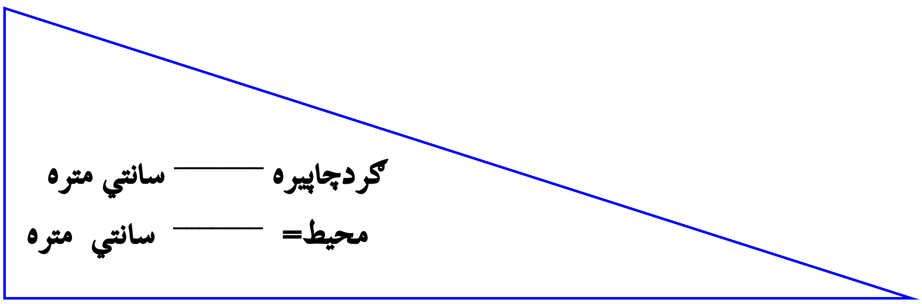

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳.

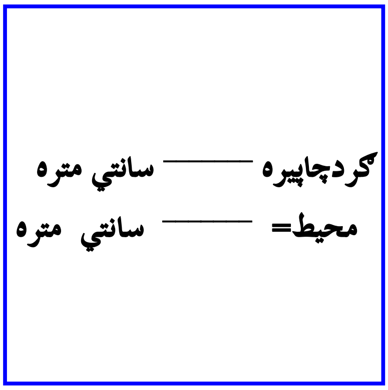

۴. وار ونیسئ دڅنډو اوږدوالی اندازه کړئ، جمع یې کړئ، ترڅو محیط یې پیداکړي.

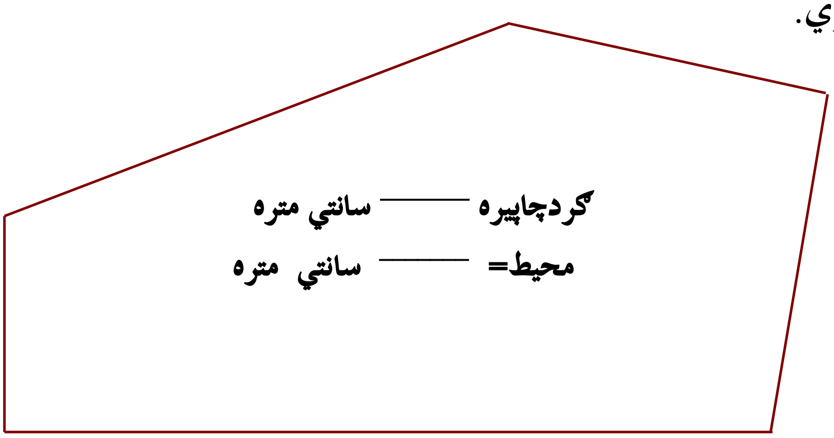

۵. په خپله خوښه یو شکل رسم کړئ وروسته د هغه محیط په سانتي متر سره اندازه کړئ.

کورنۍ دنده: په کورکې دوه شکله پیداکړئ اودهغو محیطه اندازه کړئ او دې ته چمتو شئ چې خپلې نتیجې په ټولګي کې ووایاست.

لسم فصل
د کسر پیژندل په عملي توګه
یو شپیتم لوست
په هندسي شکلونوکي کسر

هدف: دکسر پیژندنه او معرفت دزده کوونکو دپاره ده او په هندسي شکلونوکي دکسر ښوونه او پوهیدل دزده کوونکو لپاره ډیره آسانه لاره اوطریقه ده.

مساوی او نامساوی برخي

برخې په عیني اندازه نه دي.

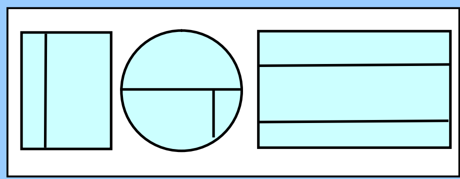

دا مساوي برخي نه دي.

برخې په عیني اندازه دي.

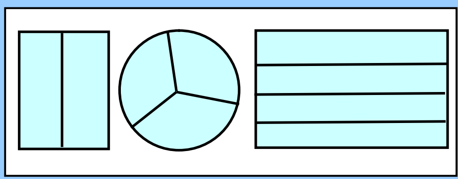

دا مساوي برخي دي.

لاندې هر یو شکل په څو برخو ویشل شوی دی دشکلونو کومه ګڼه په مساوي برخو او کـــوم یـــو دشکلونو په نامساوي برخو ویشل شوی دی. لست یې کړئ د مثال څخه کار واخلئ.

برخي ۲ —
نا مساوي
مساوي

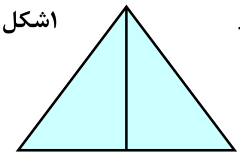

۱شکل

برخي ۳ —
مساوي
نا مساوي

۲شکل

برخي —
مساوي
نا مساوي

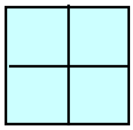

۳شکل

برخي —
مساوي
نا مساوي

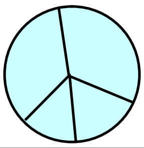

۴شکل

برخي —
مساوي
نا مساوي

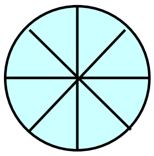

۵شکل

برخي —
مساوي
نا مساوي

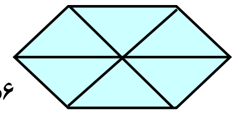

۶شکل

برخي —
مساوي
نا مساوي

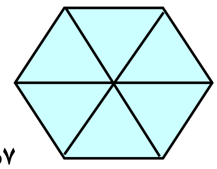

۷شکل

برخي —
مساوي
نامساوي

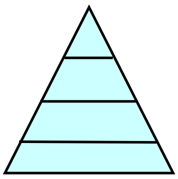

۸شکل

(c) ketabton.com: The Digital Library

مساوي برخې رسم کړئ او هره برخه په مختلف رنګ سره رنګ کړئ.

.۹

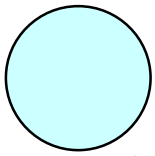

۴ مساوي برخې

.۱۰

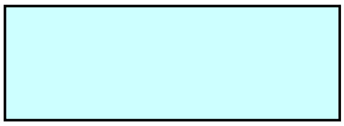

۳ مساوي برخې

٦ مساوي برخې

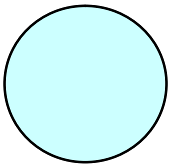

۸ مساوي برخې

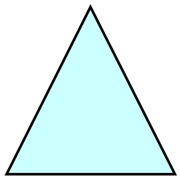

دوه مساوي برخې

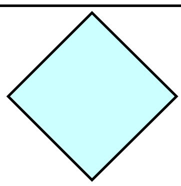

۲ مساوي برخې

کورني دنده: ۴ مساوي برخې رسم کړئ ترڅو نوی شکل جوړ کړئ.

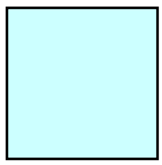

مثلث جوړ کړئ.

مستطیلونه جوړ کړئ.
چې مربع نه وي.

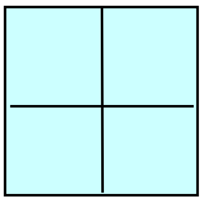

مربع ګانې جوړې کړئ.

دا یوه منه ده

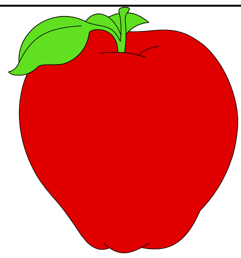

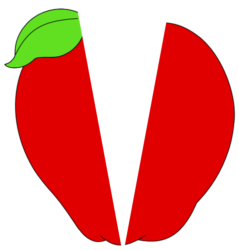

دا منه په دوو مساوي برخو ویشل شوې ده
هره برخه د منې یوه، دوهم برخه جوړه وي
اوهري برخې ته یو دوهم $\frac{1}{2}$ وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دايو مثلث دی

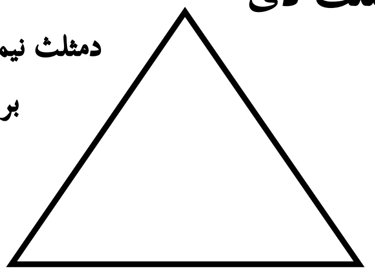

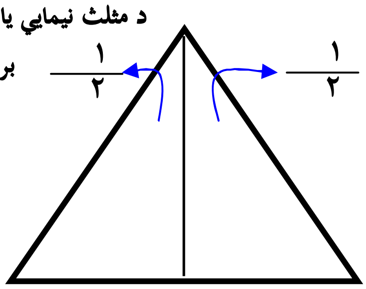

دايوه مربع ده

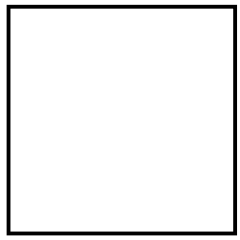

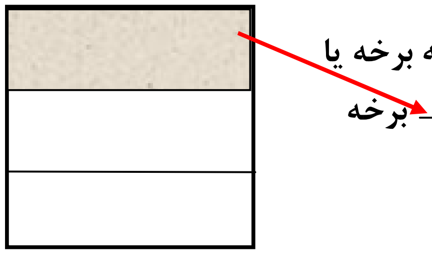

دامربع په دري مساوي برخوويشل شوي ده.
هره برخه دټولي مربع دريمه برخه جوړه وي.

دايو مستطيل ده.

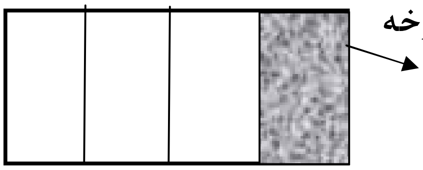

دامستطيل دی په څلورو مساوي برخو ويشل شوی دی، هره برخه د مستطيل څلورمه برخه جوړه وي.

دا يوه دايره ده

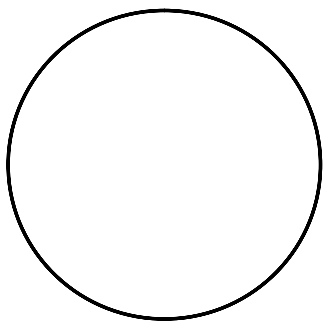

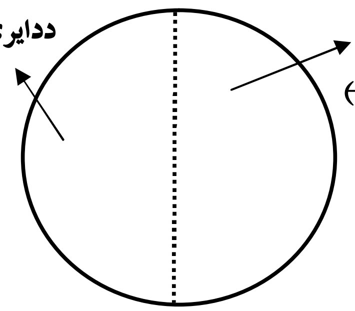

دا يوه دايره ده اوپه دوو مساوي برخو ويشل شوې ده، هر يوه د دې دوو برخو څخه يوه دوهمه برخه د دايرې بلل کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه شپیتم لوست

د یوه کسري برخې ښوونه

هدف: زده کوونکي یوه شئ چې په څو مساوي برخو ویشل شوي ده یوه برخه یې په کسري شکل ولیکي او هم سرچپه یې یوڅومه برخه په شکل کې وښودلای شي.

له ۴ مساوي برخو څخه یوه برخه یې یوه څلورمه بلل کیږي.

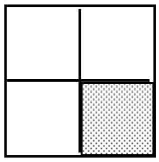

شنه رنګه مربع یوه څلورمه ده

درې مساوي برخې دي هره برخه یې یوه دریمه بلل کیږي.

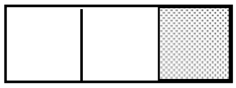

شنه رنګه مربع یوه دریمه

له دوو مساوي برخو څخه هره برخه نیمایي یا یوه، دویمه بلل کیږي.

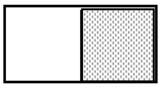

شنه رنګه مربع نیمایي یا یوه دویمه ده

څو نیمایي یو بشپړ شی جوړوي؟
څو څلورمي یو بشپړ شئ جوړوي؟

۱. نیمایي یې رنګ کړئ.

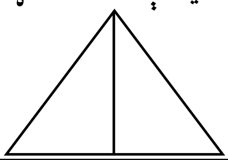

۲. یو دریمه یې رنګ کړئ.

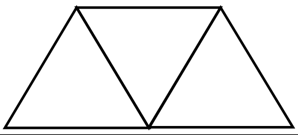

۳. یو دریمه یې رنګ کړئ.

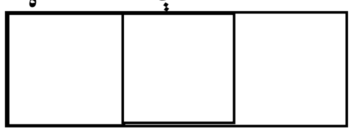

۴. څلور واړه خاني یې رنګ کړئ.

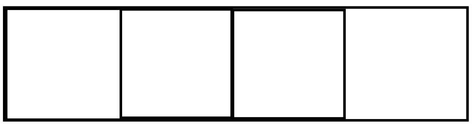

۵.

یوڅلورمه ښیاست

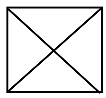

$\frac{۱}{۴}$

یو دریمه ښیاست

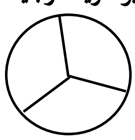

$\frac{۱}{۳}$

یودویمه ښیاست

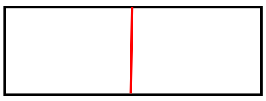

$\frac{۱}{۲}$

$\frac{\text{۱ شنه برخه}}{\text{۴ مساوي برخو}}$

$\frac{\text{۱ شنه برخه}}{\text{۳ مساوي برخو}}$

$\frac{\text{۱ شنه برخه}}{\text{۲ مساوي برخو}}$ ← کسری خط (دبرخط)

$\frac{۱}{۴}$ ، $\frac{۱}{۲}$ او $\frac{۱}{۳}$ کسر بلل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق اوتمرین: لاندې جدول بشپړ کړئ د حل شوي مثال څخه کار واخلئ.

دکسر رنګ شوې برخې ولیکئ	رسم	مساوي برخې
۱– ۱/۴ دمساوي برخو څخه یوه یوه برخه رنګ شوې ده یا دشکل څلورمه برخه رنګ شوې ده.	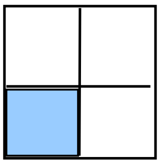	۴
۲–	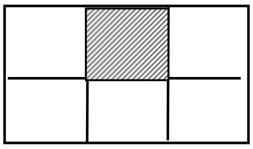	
۳–	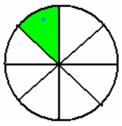	

په لاندې شکلونوکې د رنګ شوو برخو کسر ولیکئ.

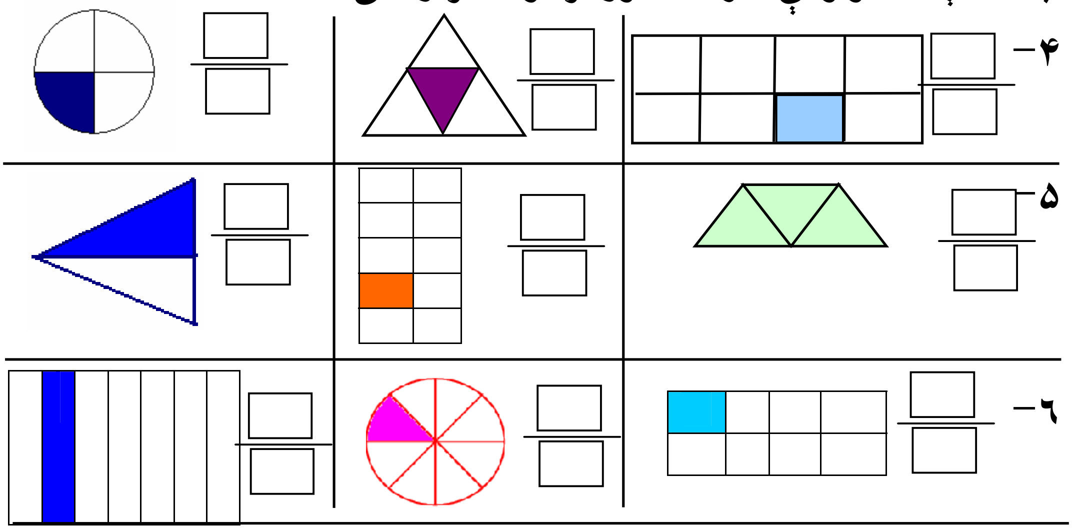

زده کوونکي دې ٦ مه ګڼه پوښتنه دکورنۍ دندې په توګه په کورکې حل کړي.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library